

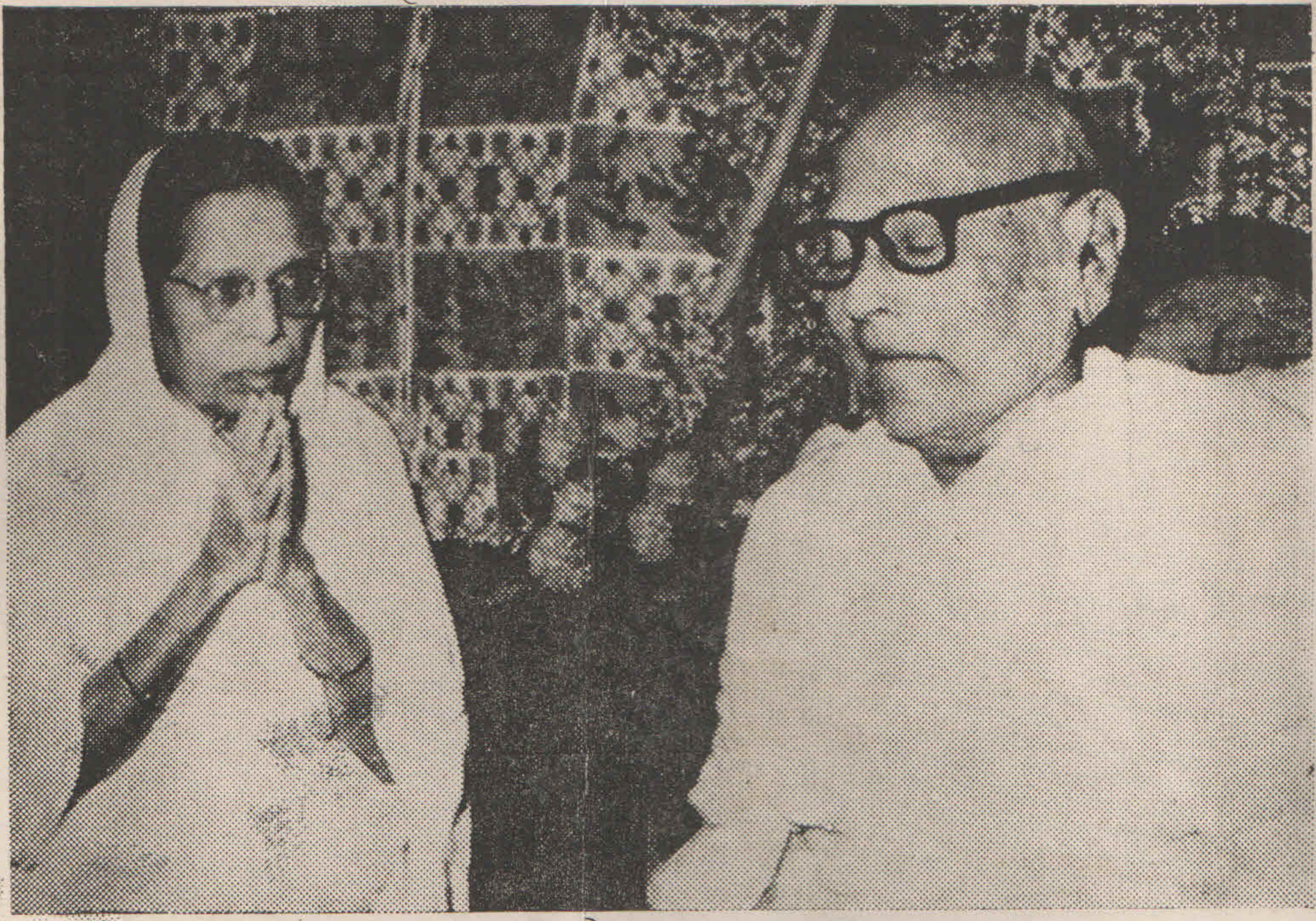

‘वयनामृतभवन’ना शिलान्यासप्रसंगे मांगलिक संभणावता
मंगलकारी मंगलमूर्ति पूज्य गुरुदेव (ता. १२-११-८०)

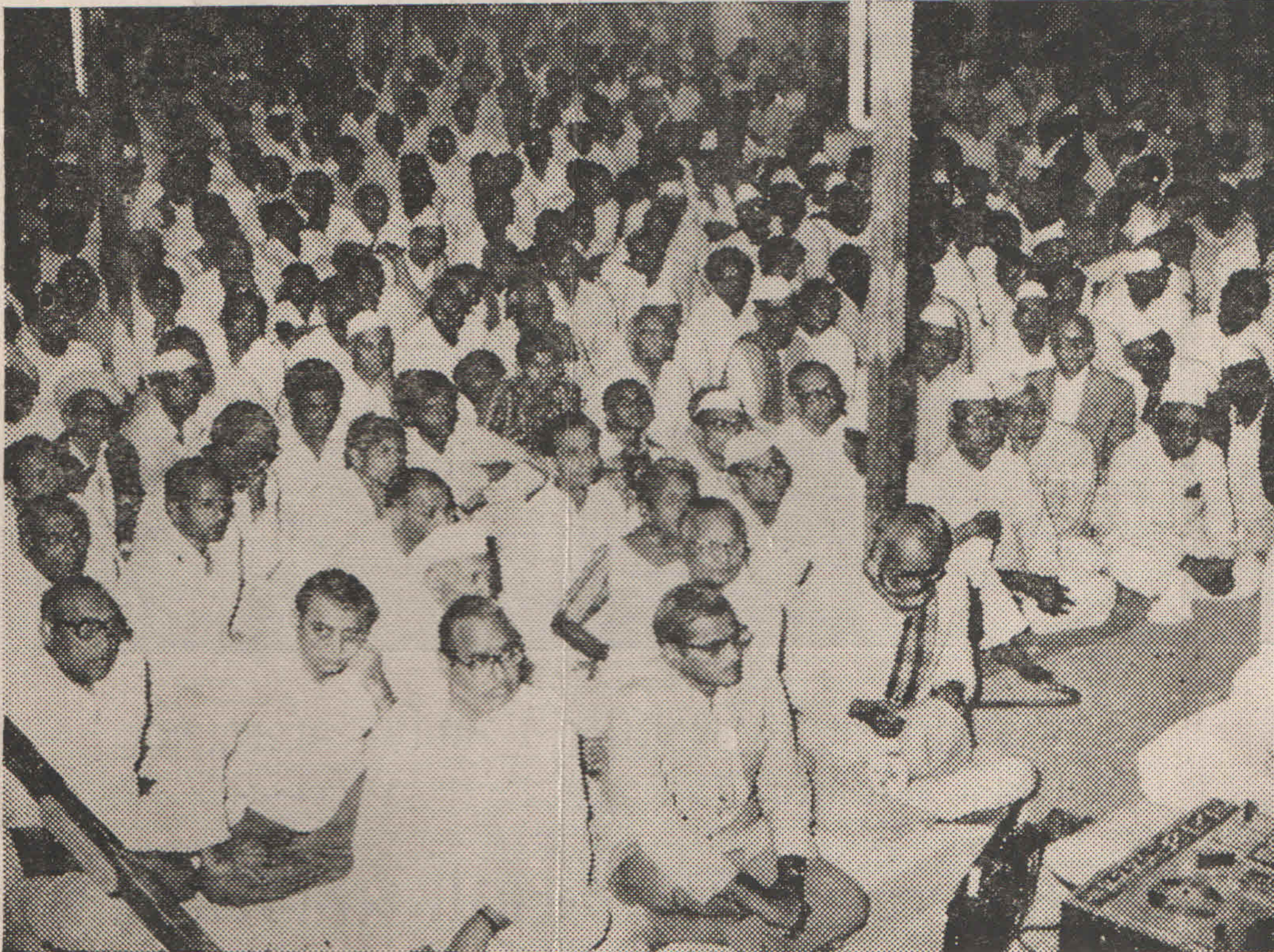
आत्मधर्म : पूज्य श्री कानजस्वामी श्रद्धांजलि अंक

कानज

१९९१

‘કહાનગુરુ તુમ પુનિત ચરણુ વંદન કરુ’
પરમોપકારી ચૈતન્યજ્યોતિને ઉપલક્ષીને પાર્થિવ દેહ સમક્ષ ‘બહેનશ્રી’ની અંતિમ વંદન

એકવાર જ્યોતો ગુરુદેવ! અખોલડા શાને લીધા છે?

(ક્યાં મળશે એ દિવ્ય વિભૂતિનાં દર્શન અને
ક્યાં મળશે એની અમૃતવરસતી દિવ્ય વાણી?)

ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

ભોક્ષમાર્ગના પથિક કૃપાળુ ગુરુદેવ!

આપશ્રીનો વિયોગ મને અને સમગ્ર મુમુક્ષુ સમાજને અત્યંત વસમો લાગ્યો છે. આપનો મારા ઉપર અનન્ય ઉપકાર છે. આપના પવિત્ર સમાગમ તેમ જ આપની સનાતન સત્ય વીતરાગ માર્ગજોધક અધ્યાત્મવાણીનો અમૂલ્ય લાલ લગલગ અર્ધ સદીથી મને મળતો રહ્યો છે. સોનગઢમાં આપે સંપ્રદાય છોડી મંગલ પરિવર્તન કર્યું; ત્યાર પછી આપના પ્રભાવના-ઉદયની પવિત્ર છાયામાં 'શ્રી દ્વિગંબર જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ' સ્થાપવાનો તથા તેનું સંચાલન કરવાની સેવાનો લાલ આપની સત્કૃપાથી મને મળ્યો છે, જે જીવનપર્યંત નીલાવવાની શક્તિ આપશ્રીના પુણ્ય પ્રતાપે મને મળે એવી મારી ભાવના છે. 'આત્મધર્મ'નું સંપાદન, સમયસાર વગેરે સત્શાસ્ત્રોનું પ્રકાશન તથા આપના પ્રવચન-સાહિત્યનું પ્રકાશન વગેરે વીતરાગ જિનશાસનની પ્રભાવનાના વિવિધ કાર્યોમાં—આપના મંગલકારી પ્રભાવના-ઉદયમાં—યોગદાન દેવાનો અમૂલ્ય લાલ આપના સુપ્રસાદથી વર્ષો સુધી મને મળ્યો હતો. એ રીતે મારા જીવનનો ઉત્તર ભાગ આપના શુદ્ધાત્મસાધનારત પવિત્ર જીવન સાથે એતપ્રોત થઈ ગયો હતો. અધ્યાત્મતત્ત્વની યથાર્થ રુચિનું ખીજ રોપનાર આપનો—મારા પરમોપકારી ગુરુતત્ત્વનો—વિયોગ ખરેખર મારા માટે એક અત્યંત દુઃખદ ઘટના છે. હે કૃપાળુ ગુરુદેવ! વીતરાગ માર્ગની વિશુદ્ધ સાધના સહિત આપે સ્વર્ગ પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું; ક્ષેત્રથી અમને આપનો વિરહ પડ્યો; પણ આપે અમારામાં રોપેલાં જોધખીજના બળે ભાવથી તેાં આપ સદા અમારી સમીપ જ છો; વીતરાગ માર્ગ બતાવનારી આપની ભવ્ય મુદ્રા તથા આપનું અભૂતપૂર્વ અદ્ભુત શુદ્ધાત્મતત્ત્વઘોતક વ્યક્તિત્વ અમારા હૃદયમાં સદાય કોતરાયેલું જ છે.

ઉપકૃતતાની વિનમ્ર ભાવનાના બળે આપના વિરહથી વ્યથિત મારા હૃદયના દુઃખદ આઘાતને શમાવવા માટે આપના અનન્ય ઉપકારોની વિમલ યાદી સાથે આપશ્રીને અત્યંત ભક્તિભાવ સહ ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ સમર્પિત કરું છું.

—આપનો સેવક

રામજી માણેકચંદ દોશી

પ્રમુખ, - શ્રી દ્વિગંબર જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ

પૂજ્ય ગુરુદેવકે પ્રતિ ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

દિગમ્બર જૈનધર્મ કે મહાન પ્રચારક પૂજ્ય ગુરુદેવ ઇસ સંસાર મેં અબ નહીં હૈ....ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામીજી જૈન સમાજ કે એક આધ્યાત્મિક સ્તંભ થે. ઉન્હોને અપને વ્યાખ્યાન દ્વારા જિનવાણી કે નિશ્ચયનયકા પ્રચાર-પ્રસાર ક્રિયા, જે બહુત હી પ્રભાવશાલી રહા. ગુરુદેવકા હંસતા હુઆ ચેહુરા એવં કથનકી અલૌકિક શૈલી એસી અનૂહી વ મનોભાવી થી કિ કોઈ ભી સહજરૂપસે પ્રભાવિત હુએ જિના નહીં રહતા થા. વસ્તુતઃ ગુરુદેવ ઇસ યુગકે સત્યરૂપમેં સંત થે, જે સદૈવ હમેં યાદ આતે રહેંગે. એસે મહાન સંતકે પ્રતિ મૈં અપની ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતા હૂં.

—આપકા

શ્રેયાન્સપ્રસાદ જૈન

અધ્યક્ષ,—દિગમ્બર જૈન મહાસમિતિ

—*—

વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ

હે પરમકૃપાળુ ગુરુદેવ !

આપને શ્રદ્ધાંજલિરૂપે જે શબ્દો લખવા મિત્રો પ્રેરણા કરે છે. આપને શી શ્રદ્ધાંજલિ આપું? આપના વિયોગે મન, મગજ અને હૃદય એવું ખાલી ખાલી લાગે છે કે શું લખવું તે સૂઝતું નથી.

લગભગ અડધી સદી કરતાં વધુ સમયથી હું આપની છત્રછાયામાં રહ્યો છું અને તેનાથી મળતી શાંતિનો અનુભવ કર્યો છે. હવે એ છત્ર કારણ કાળે છીનવી લેતાં આત્મા અકથ્ય દુઃખ અનુભવે છે, જે શબ્દમાં વ્યક્ત કરવું અશક્ય છે.

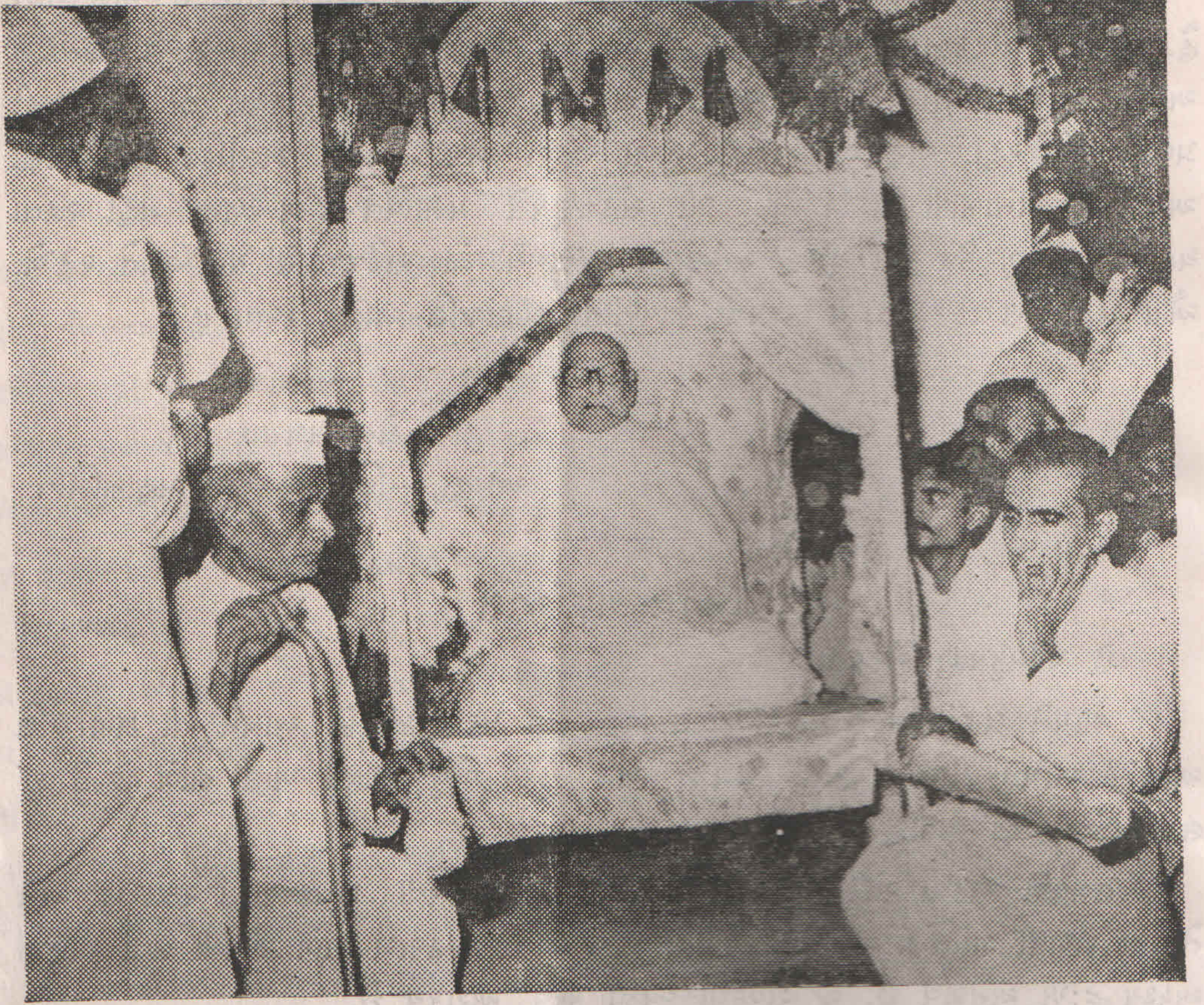
વર્ષોથી અહીં સોનગઢમાં મારો એ નિત્યક્રમ હતો કે દરરોજ વહેલી સવારે આપના દર્શને આવવું, ચરણસ્પર્શ કરીને પૂછવું કે “કાં, સાહેબ, તબિયત કેમ છે? ઊંઘ આવી હતી?” આપ ઉત્તર આપતા કે “ઠીક છે, ઊંઘનું કાચું.” આ સ્મરણ મારાથી ભૂલાતું નથી. દરરોજ વહેલી સવારે આ ચિત્ર નજર સમક્ષ તરવરે છે અને હૃદય વલોવી નાખે છે.

છેલ્લે છેલ્લે જસલોકમાં એક અઠવાડિયું આપની સાન્નિધ્યમાં રહેવાનું બન્યું તેને હું મારું અહોભાગ્ય માનું છું. અંતિમ પળોમાં દેહત્યાગ વખતે આપના મુખ ઉપરની જે અલૌકિક શાંતિ મેં નજરે નિહાળી તે દશ્ય મારા હૃદયમાં કોતરાઈ ગયું છે અને દરરોજ વહેલી સવારે તે દર્શન યાદ કરી આપના વિયોગનું દુઃખ શમાવવાનો પ્રયત્ન કરું છું.

પ્રભુ ! વિશેષ શું કહું? આપે ચીંધેલા વીતરાગ માર્ગ પ્રત્યે મારું નિત્ય પ્રયાણ રહ્યું અને ભવિષ્યમાં રચાનારા આપના સમવસરણમાં મારું સ્થાન હો એવી ભાવના ભાવું છું.—એ જ મારી આપના પ્રત્યે શ્રદ્ધાંજલિ છે.

આપનો આજ્ઞાંકિત સેવક

—વ્રજલાલ જેઠાલાલ શાહ

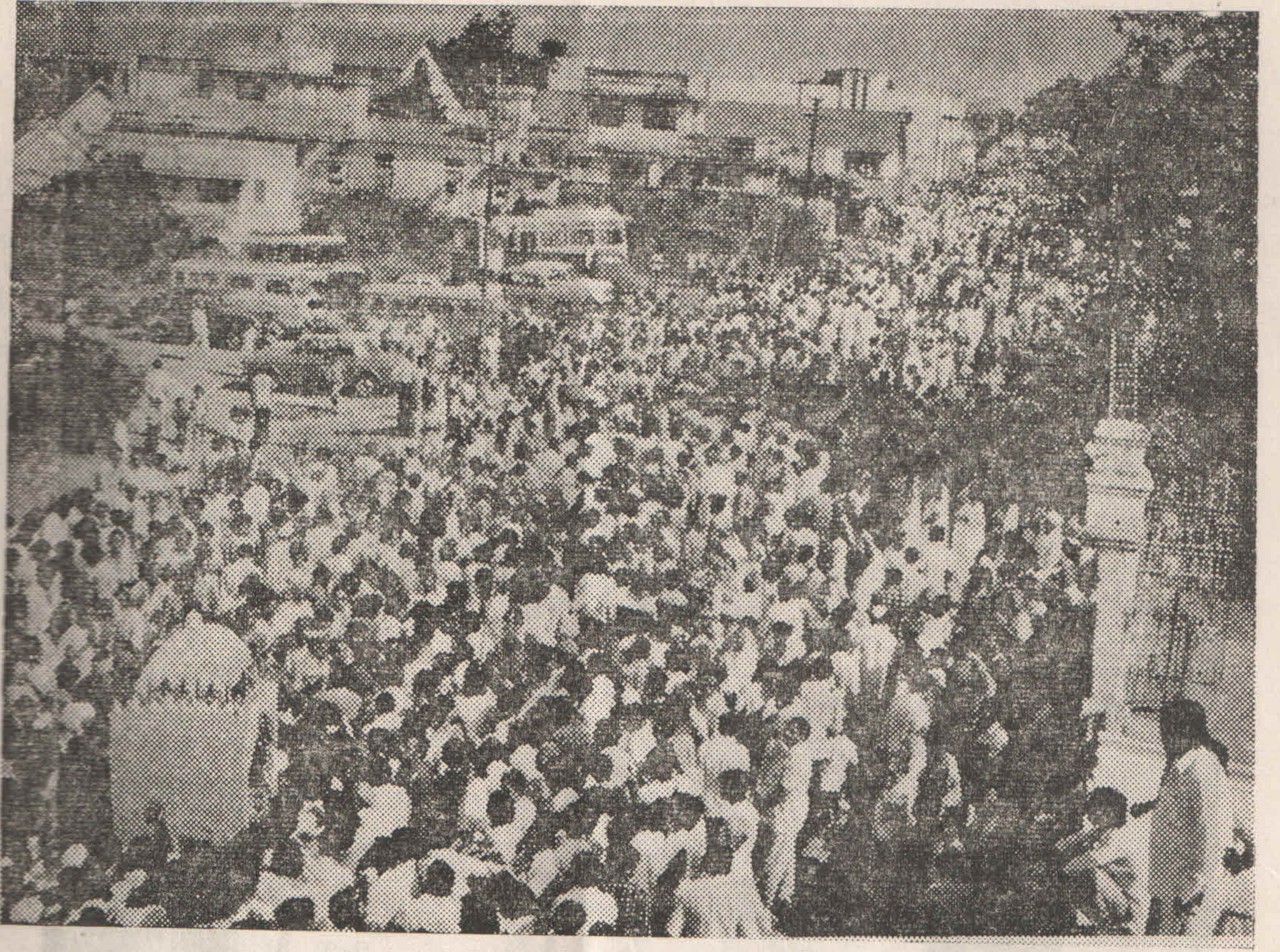
વિરહતાપથી વ્યથિત હૃદયો....ઉઠાવે ગુરુશિષ્યિકા દુઃખ સાથ....

શુદ્ધાત્મતત્વની સંવેદના તથા સહજ પારિણામિક શાશ્વત પરમોપેક્ષાસંયમરૂપ નિર્ઝંથના માર્ગને વર્તમાન કાળક્ષેત્રે સાક્ષાત્ પ્રકાશન-પ્રદ્યોતિત કરનાર પૂ. સદ્ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામીના પૌદ્ગલિક દેહથી તેમના આત્માનું પૃથક્ થવું તે ખરેખર વિરહદુઃખને ઉપજાવનાર છે. પરંતુ દેહાતીત દશા જ સિદ્ધત્વ છે અને પૂ. ગુરુદેવનો આત્મા તે સહજપદને પ્રાપ્ત થાય અને અમને પણ ભાવિ મોક્ષમાર્ગમાં તેઓશ્રીનું સન્નિધાન વર્તે તે જ અભ્યર્થના પૂર્વાક

—વિરહદુઃખાકાન્ત

કાંતિલાલ ઈશ્વરલાલ શાહ, મલાડ

[—શ્રી દિ. જૈન પરમાગમ પ્રકાશક સંઘ વતી]

પાર્થિવ દેહયાત્રામાં દુઃખિત વિરાટ મેદની

પૂજ્ય ગુરુદેવના અવસાનથી ખૂબ જ ધરતીકંપ જેવો આંચકો લાગ્યો છે. આંખમાંના આંસુ અટકતાં નથી. અમારા ધર્મપિતા ગયા, અમારો આધાર ગયો.

૪૫-૪૫ વરસથી સોનગઢની ભૂમિમાં સિંહનાદ કરનાર અને વીતરાગવાણીને તેના સાચારૂપે નીરૂપણ કરનાર એ લવ્યાત્મા ભાવી તીર્થંકરે વિદાય લઈ લીધી. સોનગઢ એ દિવ્યપુરુષ થકી સદાય મને મહાવિદેહક્ષેત્ર જેવું લાગતું હતું. એમની વાણી એટલી બધી સરળ અને હૃદયસ્પર્શી હતી કે સાંભળતાં સાંભળતાં આંખમાં આંસુઓ ઊભરાતાં હતાં.

પંચપરાવર્તનમાં અનંતા તીર્થંકરો અને જ્ઞાનીઓના ભેટા થયા હશે પણ ઓળખાણ ન પડી તેથી એ બધાની મારે મન કેઈ કિંમત ન હતી. આ ગુરુદેવની ઓળખાણ થકી મને કરોડો તીર્થંકર મળ્યા જેવો આનંદ થતો હતો. આ ઘોર કળિકાળે અને અમારા હીન ઉપાદાને એમને ઝૂંટવી લીધા. અફસોસ, અફસોસ, ખેદ ખેદ-કંઈ સૂઝતું નથી.

મારી જેમ ઘણા મુમુક્ષુઓની આ દશા હશે. પૂજ્ય ગુરુદેવે તો પંચમકાળે નર્યા અમૃત વરસાવ્યાં છે. એ લવ્ય જીવ તો બીજા સ્વર્ગલોકમાં પહોંચીને તેમના માનીતા તીર્થંકર શ્રી સીમંધર ભગવાન પાસેય પહોંચી ગયા હશે. અમને એમના અવસાનથી અમારા હૃત્ભાગ્ય હીનપુણ્ય ઉપર ખૂબ ખૂબ રડવું આવે છે.

स्वाध्यायमंदिरथी पार्थिवद्वेषयात्रानो आरंभ....

परम पूज्य कान्ठ स्वामीके यत्ने जने से आध्यात्मिक परिवारके गहरा दुःख पहुँचा है व उनके सामने अंधेरा ही अंधेरा प्रतीत हो रहा है. उनके आरेमें जितना लिखा जाय उतना कम ही है. वह आध्यात्मिक प्रेरणा के श्रोत थे.

आप सभके ले कष्ट पहुँचा होगा उसके आरेमें मैं क्या लिखूँ? हम जैसे साधारण व्यक्ति भी उनके वियोग में अत्यन्त चिन्तित हैं.

मैं सोनगढ नहीं पहुँच सका जिसका मुझे जेद है. मैं स्वामीजीका परम लक्ष्य उनके विचारोंका प्रबल समर्थक रहा हूँ. उनके प्रति मुझे कितनी श्रद्धा थी मैं लिखने में असमर्थ हूँ. मैं जैसा भी हूँ हर समय उनके जताये हुये मार्गके लिये ले भी मुझसे सेवा जन पायेगी उसे करनेके लिये कटिबद्ध हूँ.

—लगत राम जैन, दिल्ली

વહાલાની વસમી વિદાય

કારતક વદી સાતમ ને શુક્રવારની સાંજના સાત ને ત્રણ મિનિટે, લાખો મુમુક્ષુઓના જીવનશિલ્પી, જીવન-આધાર વહાલા ધર્મપિતા પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામીના સ્વર્ગવાસના હૃદયવિહારક સમાચાર સાંભળતાં સારાય ભારતભરમાં ને વિદેશમાં વસતા મુમુક્ષુસમાજના કાળજમાં એક મોટા વજ્રપાત સમે આઘાત લાગ્યો અને શોકની ઘેરી લાગણી છવાઈ ગઈ. જેની કલ્પનામાત્રથી હૃદય કંપી ઉઠતું એ પણ હકીકતમાં ફેરવાઈ જતાં મંગળ દિશાશૂન્ય બની ગયું. જેનું કોઈ સગું-સાથી ન હોય એવી સ્ત્રીનો પતિ ભરજીવાનીમાં એકાએક તેને વિધવા બનાવીને ચાલ્યો જતાં તે સ્ત્રી જેમ આઘાતના શોકસમુદ્રમાં ડૂબી જાય તેમ પોતાના ચૈતન્ય-પ્રાણ સમા જીવન-આધાર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી સુધરતી તબિયતમાંથી એકાએક માત્ર દોઢ દિવસની શરદી, કફ અને તાવની ચિંતાજનક બિમારીથી આપણને અનાથ છોડીને ચાલ્યા ગયાના સમાચારમાત્રથી લાખો મુમુક્ષુઓ આઘાતના શોકસમુદ્રમાં ડૂબી ગયા. પુરુષ શું કે સ્ત્રી શું, બાળક શું કે વૃદ્ધ શું—સૌ અનાથપણના કારમા વજ્રઘાતથી દિગ્મૂઢ બની ગયા. અરેરે ! અમારો ચૈતન્યપ્રાણ ચાલ્યો ગયો. સંસાર-સમુદ્રમાં ડૂબતાં, ગોથા ખાતાં અમ પામર પ્રાણીઓને, સંસારસાગર પાર કરાવવા પોતાની નાવમાં-વહાણમાં બાવડા પકડી પકડીને બેસાડનાર નાવિક આજે એકાએક ચાલ્યા ગયા ? અરે કુદરત ! આ તે શું કર્યું ? જેનો જન્મ થતાં જગતના સૌ પાખંડ પાછા પડ્યા, જેના પવિત્ર દર્શનમાત્રથી પાપવૃત્તિઓ શમવા લાગી, જેની અમૃતવાણીથી જીવો મુક્તિના પંથે વળ્યા એ મુક્તિદૂતને, હે કુદરત ! તે અમારા કયા અપરાધથી છીનવી લીધા ? મુક્તિપંથની આ લાખો મુમુક્ષુઓની વણુઝારને રાખાવીને, રડાવીને, હે કુદરત ! તને શું હાંસલ થયું !

જેને અમે શાશ્વત નહિ તોપણ અમારા આયુષ્યથી લાંબુ જીવન જીવશે એમ નિસંદેહપણે માન્યું હતું એવા પુણ્ય પુરુષ પૂજ્ય ગુરુદેવની વસમી વિદાયના સમાચાર સાંભળવા છતાં હૈયું એ વાસ્તવિકતાને સ્વીકારવા તૈયાર નહતું. શું ખરેખર ગુરુદેવ અમને છોડીને આજે ચાલ્યા ગયા છે ? શું એ દિવ્યમૂર્તિના હવે કદી પણ દર્શન નહિ થાય ? ૪૬-૪૬ વર્ષથી પોતાની અમૃતવાણીથી અમારું ચૈતન્યજીવન જગાડનાર, પોષનાર, જીવંત રાખનાર અમારા જીવન-આધાર પૂજ્ય ગુરુદેવની સાક્ષાત્ વાણી હવે કદી સાંભળવા શું નહિ મળે ? અરેરે ! અમને નિરંતર 'ભગવાન' કહીને, અમારા આત્માના ગુણગાનનાં હાલરડાં ગાઈ ગાઈને અમને જાગૃત કરનારા પૂજ્ય ગુરુદેવ શું ખરેખર આજે પાર્થિવદેહ છોડીને ચાલ્યા ગયા છે ? પ્રભુ ! પ્રભુ ! આ તે કુદરતની કેવી કૂરતા ? પ્રભુ ! કુદરતને કોઈ પૂછનાર છે ?—કે આ તે કેવો કાળોકેર કર્યો છે ? હવે અમારું કોણ ? અમે તો અનાથ થઈ ગયા.—ઈત્યાદિ અનેક અનેક પ્રકારે મુમુક્ષુ-હૈયાં કલ્પાંત કરવા લાગ્યાં.

તેઓશ્રી અવાર-નવાર પોતાના (સંપ્રદાયના) ગુરુના સ્વર્ગવાસના પ્રસંગને યાદ કરતાં ને કહેતાં કે હીરાજી મહારાજ કાળધર્મ પામ્યા ત્યારે જાણે જુવાનજોધ દીકરો મરી ગયો હોય તેમ સૌ રડતા હતાં. આજે પણ આ વજ્રઘાત સમા કારમાં સમાચાર સાંભળતાં ગામોગામ દેશ-વિદેશમાં વસતો મુમુક્ષુસમાજ હૃદયવિદારક દુઃખથી રડી રહ્યો હતો. જેમ જંગલમાં દાવાનળ લાગતાં મરણના ભયથી થરથરતું અસહાય નાનું બાળક આકંઠ કરે, ચિત્કારી ઉઠે, તેમ મુમુક્ષુહૃદયો આકંઠ કરી રહ્યા હતા. તેઓશ્રી પ્રવચનમાં, વારંવાર શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીના નિર્વાણનો પ્રસંગ વર્ણવતાં કે 'અરે ! આજે કેવળજ્ઞાનનો સૂર્ય આથમી ગયો' તેમ કહી ભરત ચકવર્તી ચોધાર આંસુએ રડે છે ને ત્યારે ઇન્દ્ર સંબોધન કરે છે કે અરે ભરત ! આ શું ! તમારે તો આ ભવે જ મોક્ષ જવાનું છે ને આ....તેમ આજે મુમુક્ષુસમાજના સૂર્યસમા ગુરુદેવનું સ્વર્ગ ભણી પ્રયાણ થતાં ભક્તોના હૃદયો અકથ્ય આકંઠ કરી રહ્યા છે. એ તો વિદિત છે કે ગુરુદેવનું આત્મદ્રવ્ય અલૌકિક છે; તેમનો આત્મા તીર્થંકરનું દ્રવ્ય છે, પુરુષોત્તમ પુરાણપુરુષ છે. પ્રાપ્ત કરેલા આ દેવપર્યાય પછી અનુક્રમે મનુષ્ય, અહમિન્દ્રના ભવ પછી છેલ્લે ધાતકી ખંડમાં સૂર્યકીર્તિ તીર્થંકરપણે અવતાર લઈ પંચકલ્યાણકપુરઃસર સાદિઅનંત સુખસમાધિરૂપ પરમાત્મપદને પ્રાપ્ત થવાના છે. આપણે સૌ ભાવના ભાવીએ કે સમવરણમાં બિરાજમાન શ્રી સૂર્યકીર્તિ તીર્થંકરની સાક્ષાત્ દિવ્ય ધ્વનિ સાંભળવાના આપણે સદ્ભાગી બનીએ અને તેમની સાથે જ મુક્તિપુરીના શાશ્વત સુખને પામીએ. આમ ગુરુદેવનું ભાવી અતિશય ઉજ્જવળ છે, અતિ સુંદર છે, છતાં પણ આજે તેમની એકાએક આણધારી વસમી વિદાય આપણા માટે અસહ્ય છે.

જોકે છેલ્લા દોઢ-બે મહિનાથી પ્રવચનો તો બંધ હતા અને નખળાઈ પણ ઘણી હતી તે છતાં પણ ભક્તો ઉપરની અપાર કરુણાને લઈને થોડા થોડા અધ્યાત્મ-અમૃત-વચનો ફરમાવતાં કે:—

* [તા. ૧-૧૧-૮૦, તા. ૨-૧૧-૮૦] એક વિચાર આવ્યો કે તીર્થંકર જેવાને માતાના પેટમાં આવવું પડે, સવા નવ માસ પેટમાં સંકોચાઈને રહેવું પડે, જન્મ લેવો પડે ! આહાહા ! ઇન્દ્રો જેની સેવા કરવા આવે એવા તીર્થંકરોની પણ આ સ્થિતિ ! અરેરે સંસાર ! આ શું છે ?....વૈરાગ્ય....વૈરાગ્ય....વૈરાગ્ય....સર્વોત્કૃષ્ટ પુણ્યના ધણી એવા તીર્થંકરને પણ માતાના પેટમાં રહેવું પડે ! આહાહા ! સંસારની છેલ્લી સ્થિતિની વાત છે. અરેરે પ્રભુ ! આ સંસાર ! સંસારની આવી સ્થિતિ વિચારતાં આંખમાંથી આસુ હાલ્યા જાય ! જન્મ લેવા જેવો નથી. તીર્થંકરગોત્રકર્મને પણ ઝેરનું ઝાડ કહ્યું છે, અને જે ભાવે તીર્થંકરગોત્ર બંધાય એ ભાવ પણ ઝેર છે, વિષકુંલ છે. તીર્થંકરના અવતારને ઝેરનું ફળ કહે એ તો તીર્થંકર કહી શકે. ઝેરના ફળમાંથી ઝેર ઝરે ને અમૃતના ફળમાંથી અમૃત

અરે. આહાહા! તીર્થ'કરની તો જાત જુદી છે છતાં તીર્થ'કર જેવાની પણ આ સ્થિતિ છે!
આહાહા! જન્મ લેવા જેવો નથી.

* ભાઈ! તું પંચમકાળે ભરતક્ષેત્રે ને ગરીબ ઘરે જન્મ્યો છે એથી અમારે આજીવિકા
આદિતું શું કરવું એમ ન જો! તું અત્યારે અને જ્યારે જો ત્યારે સિદ્ધ સમાન જ છે,
જે ક્ષેત્રે ને જે કાળે જ્યારે જો ત્યારે તું સિદ્ધ સમાન જ છે. ભાઈ! સંસારી ને સિદ્ધ
એ તો પર્યાયની અપેક્ષાથી છે, સ્વભાવે તો સંસારી જીવો પણ સિદ્ધ સમાન શુદ્ધ જ છે.

* [તા. ૨-૧૧-૮૦, બપોરે] અરે પ્રભુ! તું સ્વભાવે પરમેશ્વર છે. તારી વિરુદ્ધની
વાતો કરતાં શરમ આવે છે! અનાદર નથી આવતો; ક્યાં તારી શુદ્ધતા અને ક્યાં આ
વિકારી ભાવ—મિથ્યાત્વ—સંસાર! અરે! ક્યાં લીંબડામાં અવતાર! નિગોહમાં અવતાર!
અરે! તું ભગવાન સ્વરૂપ! ભગવાન તું ક્યાં ગયો! તારો વિરોધ નથી પ્રભુ! તારાથી
વિરુદ્ધભાવનો વિરોધ છે. જેની મા ખાનદાનની દીકરી, જેની આંખ ઊંચી ન થાય એનો
દીકરો વેશ્યામાં જાય!—એમ આ પરિણતિ પ્રભુની જે પોતાના સ્વરૂપને છોડી વિકારમાં
જાય. પ્રભુ! શરમ આવે છે.

* ખરેખર તો આવો અવસર મળ્યો છે એમાં પોતે 'પોતાનું' કરી લેવા જેવું છે.
દુનિયાની આલોચના કરવા જશે તો પોતાનું ખોશે! પોતે પોતાની ભૂલ ટાળવાની છે.
વસ્તુ સ્વરૂપ સમજીને ભૂલ ટાળે તો ભગવાન થઈ જાય.

* [તા. ૨૧-૯-૮૦] જ્ઞાનીને પણ રોગ આકરાં આવે, ઇન્દ્રિયો મોળી પડી જાય,
બહારથી ઇન્દ્રિયો કામ ન કરે, બહારમાં અસાધ્ય જેવું લાગે પણ અંદરમાં અસાધ્ય
નથી—તેમ સમાધિશતકમાં આવે છે.

* [તા. ૧૧-૧૧-૮૦, રાત્રે] કમમાં આવી પડ્યું....૯૧ વર્ષે કમમાં આ દરદ આવી
પડ્યું....આકરું કામ છે.... પેશાબની તકલીફ.... અશાતાનો ઉદય... તાવ, ઝાડા, ઉલ્ટી....
આકરાં ધક્કા શરીરને લાગ્યા છે....નબળાઈ ઘણી છે....હવે કમમાં દેહની સ્થિતિનું શું
થાય છે એ જોવાનું છે.

* [તા. ૧૧-૧૧-૮૦, બપોરે] પહેલી વાત તો એ કે એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્યને અડે
નહિ; પછી દરેક દ્રવ્યની પર્યાય કમબદ્ધ થાય—એ સિદ્ધાંત અને પછી ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રુવ
ત્રણે સ્વતંત્ર....

પ્રશ્ન:—આમ નક્કી કરવાથી ધર્મ શું થાય?

ઉત્તર:—ઉત્પાદની પર્યાય સ્વતંત્ર કર્તાપણે થઈ ને થાય છે—એમ નિર્ણય કરતા એ
સ્વ તરફ લક્ષ કરે એ પર્યાય ધર્મરૂપ છે.

* [તા. ૫-૧૧-૮૦] આ જગતમાં છ દ્રવ્યો છે તેમાં ચાર તો પવિત્ર છે. જીવ ને જડ બે દ્રવ્યો છે તેમાં વિકાર થવાનો કોઈ ગુણ નથી. પર્યાયમાં વિકાર થાય છે તેના ઉપર દષ્ટિ છે તે સંસાર ને પરિભ્રમણનું કારણ છે; પણ દ્રવ્ય ઉપર દષ્ટિ જાય પછી પણ કદાચિત્ વિકાર થોડો કાળ થાય પણ તે જ્ઞાનમાં જ્ઞેયરૂપ છે. પરંતુ વિકાર થવાનો એનામાં કોઈ ગુણ નથી, એથી એ જેવો સ્વભાવે છે તેવો થશે એટલે સિદ્ધ થશે.

* [તા. ૨-૧૧-૮૦] શ્રી સમયસાર ગાથા ૩૧ માં 'જીતી ઇન્દ્રિયો જ્ઞાનસ્વભાવે અધિક જાણે આત્મને'—એમ કહ્યું. ઇન્દ્રિયના વિષયને પણ ઇન્દ્રિય કહ્યો છે. એ તરફ લક્ષ જાય, પણ એમાં દુઃખ છે, શાંતિ નથી, અતીન્દ્રિય સ્વભાવ તરફ લક્ષ જાય એમાં શાંતિ છે. આહાહા! એક જાણુ કહે કે પંચપરમેષ્ટીની ભક્તિથી વિકાસ થાય છે ને અહીં કહે છે કે પંચપરમેષ્ટી તરફ લક્ષ જાય તોપણ તને નુકશાન છે. આહાહા! આવી વાતો સાંભળવા ક્યાં મળે પ્રભુ! ક્રિયાકાંડ ને વ્યવહારના પક્ષવાળાને આકરું લાગે, પણ પ્રભુ! તારો અનાદર નથી થતો, તું તો ભગવાન છે ને! પણ તારાથી જે વિરુદ્ધભાવ છે તેનો નિષેધ થાય છે.

* સંસારનું એક સમય પણ વિસ્મરણ થયું નથી. (જે) એક સમય પણ વિસ્મરણ થાય તો એના હિતની શરૂઆત થાય. જેની સત્તાનો કદી વિરહ નથી, જેની સત્તાની કદી અપૂર્ણતા થઈ નથી, જેની સત્તા કોઈથી દબાઈ નથી એવી જે ત્રિકાળ નિરાવરણ વસ્તુ છે તેની નજરખંધી થવી જોઈએ—દ્રવ્ય ઉપર દષ્ટિની નજરખંધી થવી જોઈએ. મારે મારા સિવાઈ ખીજા કોઈનો આશ્રય નથી—એમ ધ્રુવ ઉપર નજરખંધી થઈ જવી જોઈએ.

* [તા. ૩-૧૧-૮૦] જે એક પણ પરદ્રવ્યનો કર્તા માને છે તે ત્રણ લોકના જીવ ને જડનો કર્તા થાય છે. પરદ્રવ્યને આત્મા અડતો નથી. અરેરે! આ માને કોણ? આખો દિ' આ કરું....આ કરું...અષ્ટ પ્રકારની પૂજા કરું....અરે પ્રભુ! એ અષ્ટ પ્રકારના દ્રવ્યો એના કાળે એના કારણે થાય છે તું એનો કર્તા નથી.

* આ સત્યને પ્રકાશમાં મૂકતાં અસત્યના આગ્રહવાળાને દુઃખ થાય, પણ ભાઈ! શું કરીયે? અમારો ઉદ્દય એવો છે એથી સત્યવાત જાહાર મૂકવી પડે છે. એથી વિરુદ્ધ શ્રદ્ધાવાળાને દુઃખ થાય તો મને માફ કરજો. ભાઈ! કોઈ જીવને દુઃખ થાય તે કેમ અનુમોદાય? મિથ્યા શ્રદ્ધાનાં દુઃખ ચાર ગતિનાં જાહુ આકરાં છે, એ દુઃખની અનુમોદના કેમ થાય? અરે! દરેક જીવો ભગવાન સ્વરૂપ છે ને પૂર્ણાનંદરૂપે પરિણમીને ભગવાન થાયો! કોઈ જીવ દુઃખી ન થાયો! (-પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ અવારનવાર ફરમાવેલા હૃદયોદ્ધાર)

જાન્યુઆરી
૧૯૮૧

અહો ! તેઓશ્રી આપણા માટે વારસામાં મૂકી ગયેલાં આવા અખૂટ અમૌઘ-અધ્યાત્મ-મંત્રોના સ્મરણ-મનન-ચિંતન ને ઘૂંટણના લીધે મુક્તિપુરી સુધીનો આપણને જેમનો સંગાથ કુદરતના ક્રમમાં આલેખાઈ ચૂક્યો છે એવા આપણા વહાલા ધર્મપિતાશ્રીની આપણા આ ભવ પૂરતી વસમી વિદાયનો વિરહ જીરવ્યો જાતો નથી. આપણું હૃદય દિવસ ને રાત, જાગતાં ને ઊંઘતા, હાલતાં ને ચાલતાં પોકારી પોકારીને કહી રહ્યું છે કે હે નાથ ! આમ ઓચિંતા એકાએક અમને નોધારા મૂકીને કેમ ચાલ્યા ગયાં ? પ્રભુ ! એક વાર તો આપનાં આ અનાથ બાળકોને સ્વર્ગેથી પધારીને દર્શન દો ! પુરાણમાં વર્ણવેલાં પ્રસંગોની માફક હે કૃપાનાથ ! આકાશ-વાણી દ્વારા આપની અમૃત-વાણીનું શ્રવણ તો કરાવો !

....પણ ના, અમે ભૂલ્યા....આપ તો હજુ પણ વર્ષોના નિત્ય કાર્યક્રમ મુજબ સવાર-સાંજ સ્વર્ગમાં બેઠા બેઠા આકાશવાણીની જેમ સતત આત્મ-જાગૃતિ અર્થે દિવ્ય સંદેશાઓ વહેવડાવી જ રહ્યાં છો કે....અરે પ્રભુ ! તું રાગી નથી, સંસારી નથી, તું તો ભગવાન છો. પૂર્ણાનંદનો નાથ છો. જિનેન્દ્રમાં ને તારમાં જરીયે ફેર નથી. માટે હું રાગી છું, હું સંસારી છું એવી દૃષ્ટિ છોડી દે. શરીર, વાણી, રાગાદિ કે અલ્પજ્ઞતા તે તું નથી. ભાઈ ! તું તો ત્રણલોકનો નાથ પરમેશ્વર પ્રભુ છો. તું શરીરવાળો નથી, શરીરને સ્પર્શનારો નથી, અરે ! શરીર પ્રત્યેના રાગાદિને પણ તું સ્પર્શનારો નથી, તું તો અતીન્દ્રિય આનંદને સ્પર્શનારો જ્ઞાનાનંદનો નાથ છો—એમ નિશ્ચિત થા. તારે પરના પરિણામને ફેરવવા નથી. અરે ! તારા પરિણામમાં પણ તારે અટકવાનું નથી, તું તો વસ્તુવ્યવસ્થામાં સહજપણે થતાં ક્રમબદ્ધ પરિણામોનો જ્ઞાતા જ છો.—એમ જ્ઞાતાસન્મુખ દૃષ્ટિ કરતાં તારી પ્રભુતાના પ્રવાહનો ક્રમ ચાલુ થશે ને અમારી સાથે ને સાથે તું પણ મુક્તિપુરીમાં પહોંચીશ, પહોંચીશ ને જરૂર પહોંચીશ. તું પરમાત્મપણે પરિણામવાને લાયક જ છો—એમ અમે તને કહીયે છીએ; માટે તું નિઃસંદેહ થા. તું તો પૂરણ પ્રભુ છો ને પૂરણ પરમાત્મપણે પરિણમવાને લાયક જ છો—એમ નિઃસંદેહ થા. ઓછા પુણ્ય ને પંચમઆરો એ વાત લક્ષમાં ન લઈશ. તું પૂર્ણાનંદનો નાથ પ્રભુ છો—એ સાંભળતાં તેં શું ન સાંભળ્યું ? ને એને જાણતાં શું બાકી રહ્યું ? શરીર, વાણી, રાગાદિ કે અલ્પજ્ઞતા એ તું નહિ, તું તો પૂર્ણાનંદનો નાથ પ્રભુ છો—એ જાણતાં બધું જાણી લીધું ને એ સાંભળતાં બધું સંભળાઈ ગયું....આહાહા ! આપની સંઘસહિતની તીર્થધામોની યાત્રાઓની ક્ષિત્ત દ્વારા, પંચકલ્યાણક પ્રતિષ્ઠાની ક્ષિત્તો, દ્વારા, વીડીઓ ટેપ દ્વારા, ટેપ-રેકોર્ડિંગ પ્રવચનો અને આપના ઉપદેશામૃતથી ગૂંથાયેલાં પ્રવચનસાહિત્ય દ્વારા આપ અમારા માટે જે દિવ્ય સંદેશાઓ વહેવડાવી રહ્યા છો...તેથી નાથ ! આપ તો અમારી સમીપ જ છો ! અમારાથી જરાય દૂર ગયા નથી, સદાય જીવંત જ રહ્યા છો ! પ્રભો અમારા હૃદયકમળમાં સદાય અમરપણે બિરાજી, આપની કૃપાદૃષ્ટિ વડે મુક્તિપુરીના પ્રબળ પુરુષાર્થમય પાવનપંથે આપની સાથેસાથ અમને દોરતાં રહો એવી વિનમ્ર ભાવના સાથે સમસ્ત મુમુક્ષુવૃંદ વતી આપના ચરણરવિંદમાં શ્રદ્ધાંજલિ....

पूज्य श्री कानजस्वामीके श्रद्धांजलि

आज पूज्य श्री कानजस्वामीके देहविलयके बाद उनके प्रति श्रद्धांजलि अर्पित करने हेतु यह सलाका आयोजन किया गया है.

पूज्य श्री कानजस्वामी ने पीछले ४० वर्षोंसे हिगम्बर जैन समाजमें अध्यात्मके प्पारेमें एक परम सत्यका उद्घाटन किया है. पहले हम लोग धर्मके प्पारेमें अपने गुणोंसे कुछ मंत्र, श्लोक या प्रार्थना शीण लेते थे और पूजा पाठ तथा यात्रा आदि करनेसे अपना धार्मिक कर्तव्य पूरा हुआ जैसे समझते थे. स्वामीजीने प्राचीन शास्त्रोंका गूढ अभ्यास किया और हमारे पूज्य आचार्योंके शास्त्रके मर्मके जैसे हमारे सामने पेश किया कि जिससे आणालगोपाल सणके यह बात बननेकी, समझनेकी तथा उसे अपने जीवनमें उतारनेकी उत्कंठा पडी. आत्माकी समझ तथा अपने आत्मामें स्थिर होनेका उनका उपदेश पूर्णतया शास्त्रानुसार रहा तथा ज्ञान केरु कियाधर्म नहीं है ऐसा उन्होंने सणके समझानेका विशेष प्रयत्न किया है.

पूज्य स्वामीजी न केवल अध्यात्मप्रवर्तक रहे, बल्कि उनके उपदेशसे भारतके हरेक कोनेका मुमुक्षु अपने साथीओंके नजदीक आया और जैनीओंमें एकच तथा सहकारकी भावना प्रत्यक्ष-परोक्ष रूपसे साकार हो सकी. उनके उपदेश से प्रभावित होकर करीब ७०-७५ जिनमंदिर नवनिर्माण हुये तथा उनकी दो तीर्थयात्राओंसे तीर्थक्षेत्रोंकी उन्नतिमें भी साथ मिला. हिगम्बर सत्शास्त्रोंके ३० लाख से भी अधिक पुस्तक अलग अलग भाषाओं में प्रकाशित हो चुके हैं तथा घर घरमें जिनवाणीने मानपूर्ण स्थान पाया ये उनकी ही देन है. भारतके जैनोंके साथ ससंध पधारकर आफ्रिकामें भी जे धर्मकी प्रभावना उनसे हुई यह एक ऐतिहासिक कार्य रहा. उनके उपदेशसे प्रभावित होकर तीर्थसुरक्षा ट्रस्ट, श्री टोडरमल स्मारक तथा अन्य कई संस्थाओंका जन्म हुआ है. मैं तो समझता हूँ कि स्वामीजी इस युगके आध्यात्मिक युगपुरुष थे.

वे हमारे साथ सदेह रूपसे नहीं हैं, तो भी शास्त्रोंके मर्मका जुलासा अपने पैतालीस वर्षीय उपदेशसे उन्होंने दिया है. हम सण आज अपने जीवनमें सम्यक्दर्शन ज्ञान तथा चारित्रकी न्योति प्रगटानेका संकल्प करके उन्हें लज्जितपूर्वक श्रद्धांजलि अर्पण करते हैं.

मैं अपनी ओरसे, श्री भारतवर्षीय हिगम्बर जैन तीर्थक्षेत्र कमिटीकी ओरसे तथा जूहत्सुंभर्ष हिगम्बर जैनसमाजकी ओरसे पूज्य श्री कानजस्वामीके प्रति अपनी अहोभावपूर्ण श्रद्धांजलि अर्पण करता हूँ.

[दि. ७-१२-८०]

—शेठ लालचंद हीराचंद,
अध्यक्ष-श्रद्धांजलि सला, सुंभर्ष

પ્રશમમૂર્તિ ભગવતીમાતા પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબેનની
પરમોપકારી પરમપ્રભાવક કૃપાળુ પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રતિ

ભક્તિભાવભરી શ્રદ્ધાંજલિ

હે સાતિશય જ્ઞાનધારી ગુરુદેવ !

આપ આ ભરતક્ષેત્રમાંથી ચાલ્યા ગયા. આ ભરતક્ષેત્રમાં અમ ભક્તોને છોડીને
અહીંથી ચાલ્યા ગયા; સ્વર્ગપુરીમાં બિરાજી ગયા.

હે ગુરુદેવ ! શું લખીએ ? શું બોલીએ ? લખી શકાતું નથી, બોલી શકાતું નથી;
આપના વિરહથી હૃદય રડે છે.

સુવર્ણપુરીના સ્થાને સ્થાને આપનાં સ્મરણો સ્કુર્યા કરે છે. આપે ઘણાં ઘણાં વર્ષો
સુવર્ણપુરીમાં વાસ કર્યો છે. સુવર્ણપુરીના કણ કણ આપનાં પુનિત ચરણોથી પાવન થયા છે.

સુવર્ણપુરીમાં આપે નિરંતર સૂક્ષ્મ મધુરી વાણીના ઘોઘ વરસાવ્યા છે. આપના
સાંનિધ્યમાં રહેનાર કેટલાક ભક્તોએ આપની ચૈતન્યરસભીની વાણી નિરંતર સાંભળી
પોતાના જીવનને ભીંજવ્યાં છે, યથાશક્તિ ચૈતન્યરસભીનાં કર્યાં છે. સૌરાષ્ટ્ર વગેરે દેશોદેશના
ભક્તોએ પણ આપની વાણીના ગંભીર નાદના—જ્ઞાનના—ગુંબરવ સાંભળ્યા છે અને
પાવન થયા છે, જીવન ઉજ્જવળ કર્યાં છે.

હે ગુરુદેવ ! આપનાં અનેક જાતનાં અપૂર્વ સ્મરણો ભુલાતાં નથી.

હે ગુરુદેવ ! આપના આ આત્મા ઉપરના અસીમ ઉપકારો અને આપનાં સ્મરણો
આ હૃદયપટમાં કેતરાઈ ગયાં છે. આપના અસીમ ઉપકારોનું શું વર્ણન થાય ?

આપની અતિશયયુક્ત મુદ્રા ભારતના ભક્તોને રુચિ ઉત્પન્ન કરાવનારી હતી; આપની
સૂક્ષ્મ ગહન અતિશયતાભરેલી વાણી આશ્ચર્યકારી એવા આત્માને બતાવનારી હતી;
અને આપનો અંતરમાંથી ઊછળેલો આત્મસ્પર્શી શ્રુતસાગર ઉદય અને જ્ઞાયકદેવનો
(વડ-ચૈતન્યનો) ભેદ કરાવનારો હતો.

આપે દરેકે દરેક શાસ્ત્રનાં ઊંડાં રહસ્યો બોલી શુદ્ધાત્માનો પંથ સરળ કરી દીધો છે.

હે ગુરુદેવ ! આપના ગુણોનું શું વર્ણન કરીએ, આપ ભારતના અન્નેડ અધ્યાત્મસૂર્ય હતા.

ગુરુદેવ ! આપનું દ્રવ્ય અલૌકિક છે, આપના જ્ઞાનનો શો મહિમા કરીએ ! આપની વાણીનો શો મહિમા કરીએ ! અને આપના અગાધ અપાર ગુણોનો શો મહિમા કરીએ !!

હે ગુરુદેવ ! આપે પૂર્વ અને દક્ષિણ વગેરે સ્થળોએ અપૂર્વ યાત્રાઓ કરી, દેશવિદેશમાં જિનેન્દ્રપ્રતિષ્ઠાઓ કરી, આપની સૂક્ષ્મ ગહન અતિશયભરપૂર મધુરી વાણી વરસાવી, ભવ્ય જીવોને દિવ્ય અને આશ્ચર્યકારી આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવી, હબરો લાખો જીવોનાં જીવન પલટાવી તેમને શુદ્ધાત્માના પંથે વાળ્યા છે.

હે ગુરુદેવ ! આપે આ ભરતક્ષેત્રમાં પધારી, પૂર્વના યોગ વડે સ્વયં પુરુષાર્થ કરી આપના અંતરમાં ચૈતન્યના સ્વભાવધર્મનો પ્રકાશ કરી, આપની અમૃતમય વાણીના ઘોધ વડે ભારતના ભવ્ય જીવોના અંતરમાં ચૈતન્યધર્મનાં ઊંડાં વાવેતર કર્યાં છે; ભારતમાં ચારે તરફ ચૈતન્યધર્મના બગીચા વાવ્યા છે. આપનાં પુનિત પગલાંથી આ ભરતક્ષેત્ર પુણ્યશાળી, પ્રભાવશાળી હતું, ઉજ્જવળ હતું.

હે ગુરુદેવ ! આપની નિદાયથી આ ભરતક્ષેત્ર સૂનું થયું છે, આ સુવર્ણપુરીનાં ધામો બધાં સૂનાં થયાં છે.

હે ગુરુદેવ ! અત્યારે આપની અતિશયભરેલી મુદ્રાના દર્શનનો યોગ નથી; આપની અમૃતમય સાક્ષાત્ વાણીના શ્રવણનો પણ યોગ નથી; માત્ર આપનાં સ્મરણ કરીએ છીએ.

હે ગુરુદેવ ! આપનો વિરહ વસમો છે. આપના પ્રતાપે, આપે બતાવેલા શુદ્ધાત્માના માર્ગે વિશેષ વિશેષ પ્રયાણ કરીએ અને પૂર્ણ પદને પામીએ.

હે ગુરુદેવ ! આપનો સાથ સદાય રહો—એ ભાવના.

શુદ્ધાત્માનું શરણ હો; શ્રી દેવ-શાસ્ત્ર-ગુરુનું શરણ હો.

—આપનાં ચરણોમાં

આ દાસનાં પરમ ભક્તિભાવે વંદન

હે જ્ઞાનસાગર ગુરુદેવ !

આપની સ્મૃતી તો અમને ભૂલાતિ નથી, આખો દિવસ હજુ પણ આપનો જ્ઞાન-ગૂંબરવ નજરે તર્યા કરે છે. ટેપ-રેકોર્ડિંગમાં આપની વાણી સાંભળીએ છીએ ત્યારે એમ ધાય છે કે આ રહ્યા ગુરુદેવ ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની તો હાજરી છે જ એમ ભણુકારા વાગે છે.

વળી જ્યાં સ્વાધ્યાયમંદિર સામું જોઈએ તો પૂજ્ય ગુરુદેવ નથી—એમ વિરહ-વેદના ધવા લાગે છે. પૂજ્ય ગુરુદેવની છત્રછાયામાં મંગલમય વાતાવરણમાં અત્યાર સુધીની જિંદગી વીતાવી તેથી અત્યારે વિરહ બહુ વસમો લાગે છે.

આપનું ચૈતન્યદ્રવ્ય પણ અલૌકિક હતું અને આપની તત્ત્વથી ભરેલી વાણી પણ અલૌકિક હતી.

હે ગુરુદેવ ! જ્યારે આપ સમયસાર, પ્રવચનસાર, નિયમસાર આદિ ઉત્તમ શાસ્ત્રો વ્યાખ્યાનમાં વાંચતા હતાં ત્યારે આપ સમ્યક્જ્ઞાન વડે ગ્રહણ કરેલા સૂક્ષ્મ ન્યાયોની રેલમછેલ બેલાવતા હતા જે સાંભળી અમારો આત્મા ઘણો જ ઉલ્લસિત થતો હતો, ઘણા ભવ્ય ભક્તો નાચી ઉઠતા હતા. આપનો તે ઉપકાર બહુ યાદ આવે છે. વળી હે ગુરુદેવ ! આપે તે આ સેવક પર ઘણો ઘણો જ ઉપકાર કર્યો છે. “મોક્ષમાર્ગ નજરે દેખાડ્યો, મોક્ષમાર્ગે ચાલતા કરી દીધા છે” તે આપનો અમાપ ઉપકાર છે—જેનો બહલો કોઈ રીતે વળી શકે તેમ નથી.

ભારતભરમાં ચારે દિશામાં ફરી અપૂર્વ યાત્રા કરાવી, શ્રી જિનેન્દ્રમંદિરો સ્થાપી ભગવાનના ભેટા કરાવ્યા, સર્વે આખાલ-ગોપાલને તત્ત્વરસીક બનાવ્યા તે આપનો ઉપકાર અત્યારે આખું ભારત યાદ કરે છે. કોઈ પણ ભવ્ય આત્મા આપને ભૂલી શકે તેમ નથી.

આપના ચરણમાં આ સેવકના કોટી કોટી વંદન હજી. આપના ચરણોમાં શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરું છું.

—સેવક શાંતાબેન મણીલાલ ખારા

—૦—

તને દુઃખ શોભે નહિ....

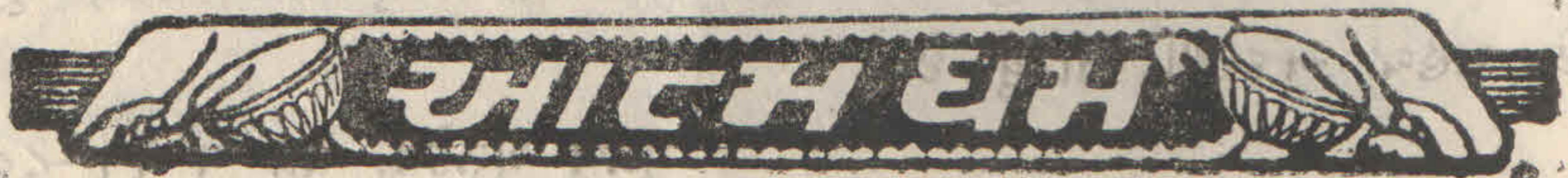
અરે પ્રભુ ! તું આનંદસ્વરૂપ ભગવાન છે, તને દુઃખ શોભે નહિ પ્રભુ ! અરે ! તમે બધા ભગવાન છે તમને દુઃખ શોભે નહિ. પર્યાયમાં કૃત્રિમ વિકાર ધાય છે એની દૃષ્ટિ છોડી દે તો તું પર્યાયમાં ભગવાન થઈ જઈશ. અરે પ્રભુ ! આવો અવસર ક્યારે મળે ? એક સમયની દૃષ્ટિથી અનંતકાળ દુઃખમાં ગયો ને અનાદિ સત્તાવાળો પ્રભુ પડ્યો રહ્યો. આ સાધારણ વાત નથી, મૂળ વાત છે, સહજ અંદરથી આવ્યું છે.

—પૂજ્ય ગુરુદેવ, તા. ૫-૧૧-૮૦.

અંતિમ વિદાય....

પરમ કૃપાળુ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના નિત્ય નિયમિત કાર્યક્રમ મુજબ આસો સુદ ૧ તા. ૯-૧૦-૮૦ સુધી પ્રવચનો ચાલી રહ્યાં જ હતા, તેમાં તા. ૯-૧૦-૮૦ ના બપોરના પ્રવચનમાં ગળું સૂકાવા લાગ્યું-સોસ પડવા લાગ્યો એટલે ૦૧ કલાક વહેંચું પ્રવચન બંધ કર્યું, તે પછી તાવ પણ ચડવા લાગ્યો અને કેટલાક દિવસ પછી તાવ ઉતરવા છતાં નબળાઈ આદિની તકલીફ રહેવાથી મુંબઈથી મોટા ડોક્ટરને બોલાવ્યા. ચેકીંગ કરતાં બધું નોર્મલ લાગ્યું. એથી ડોક્ટરોએ પ્રવચન શરૂ કરવા તા. ૨૬-૧૦-૮૦ ના કહ્યું. પ્રવચનની શરૂઆતનું માંગલિક કરવા જતાં જ ઉલ્ટીઓ થઈ, પછી બીજે દિવસે તે બંધ થતાં એકદમ ઝાડા શરૂ થઈ ગયા અને તેનો ઉપચાર થતાં ઝાડાપણુ બંધ થયા ને સ્વાસ્થ્ય સારું લાગવાથી ડોક્ટરે પ્રવચન કરવાની છૂટ આપતાં દિવાળી પર્વના કારણે બહારગામેથી ઘણું મહેમાન આવેલ હોવાથી આસો વદ-૧૪ ના સવારે બહેનશ્રીનાં વચનામૃત ઉપર પોણો કલાક તેમ જ બપોરના પણ સમયસાર ઉપર પોણો કલાક પ્રવચન આપ્યું ને તુરત તાવ ચડવા લાગ્યો અને તેના ઉપચાર થતાં થોડા દિનમાં તાવ તો અટક્યો પણ નબળાઈ બેચેનીની ફરિયાદ મટી નહિ. તેમાં તા. ૧૨-૧૧-૮૦ ના રોજ પેશાબની તકલીફ વધી જતાં તા. ૧૩-૧૧-૮૦ ના મુંબઈ જવાનું થયું અને ત્યાં ડોક્ટરોની મિટિંગ મળીને નક્કી થયા મુજબ યુરોલોજિસ્ટ ડૉ. કામત દ્વારા પ્રોસ્ટેટનું ઓપરેશન પણ સફળતા પૂર્વક થયું તોપણ ફરી ઝાડા તાવ શરદી કફ ને ખૂબ જ નબળાઈ વધી જતાં અનેક ડોક્ટરોએ લેગા મળીને અઘતન સારવાર આપવા છતાં તા. ૨૭ ની સાંજથી તબીયત બગડવા લાગી. તેના કારણે પ્રબળ પુરુષાર્થી ગુરુદેવ દેહનું, બીમારીનું અને મુમુક્ષુ સમાજનું લક્ષ ઘેડી પોતાના અંતરધ્યાનમાં એકાગ્રતા પૂર્વક તા. ૨૮-૧૧-૮૦ ને શુક્રવારના સાંજે સાત ને ત્રણ મિનિટે કોઈ પણ જાતની વ્યથા, વ્યગ્રતા કે વેદના વિના સમાધિપૂર્વક સ્વર્ગવાસી બન્યા.

અકલ્પ્ય અત્યંત દુઃખદ સમાચાર વાયુવેગે મુંબઈમાં તથા લાઈટનીંગ ટ્રંકકોલ્સ દ્વારા ભારતભરમાં ને નાઈરોબી, લંડન આદિ વિદેશોમાં પ્રસરી ગયા. શ્રી શાંતિભાઈ ઝવેરીના નિવાસસ્થાને કમ્પાઉન્ડમાં રખાયેલ ધ્યાનસ્થ-અવસ્થામાં બિરાજમાન પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવ-દેહના દર્શને અનેક હજારો દર્શનાર્થીઓની વણુઝાર ઉમટી હતી. સાંજના ૭-૩૦ વાગ્યાથી સવારના પાંચ વાગ્યા સુધી-આખી રાત સતત દર્શનાર્થીઓની ભીડ રહી હતી. ચાર્ટર્ડ પ્લેનથી સવારે દશ વાગ્યે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહને લાવવાનું જાહેર થયા બાદ, ચાર્ટર્ડ-પ્લેનમાં લાવવામાં નડતી કેટલીક ટેકનિકલ મુશ્કેલીના કારણે રાત્રે અઢી વાગ્યે ચાર્ટર્ડ-પ્લેનને બદલે એમ્બ્યુલન્સમાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહને સોનગઢ લઈ જવાનું નક્કી થતાં સેંકડો મુમુક્ષુઓ અંતિમ-દર્શનથી વંચિત રહ્યા હતા. સવારે

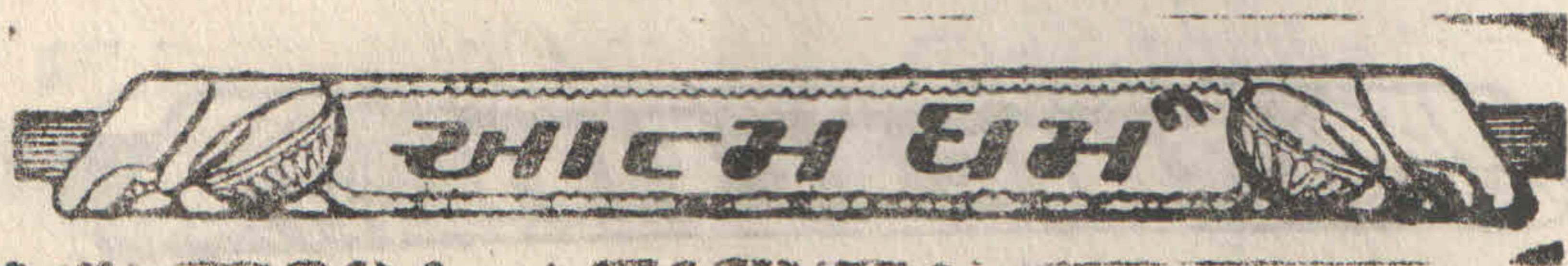

પાંચ વાગ્યે પૂજ્ય ગુરુદેવના પાર્થિવદેહને લઈને રવાના થયેલ એમ્બ્યુલન્સ રાત્રે નવેક વાગ્યે જન્મધામ ઉમરાળા ગામે આવી પહોંચી હતી. પોતાના ઉમરાળા ગામમાં જન્મીને ઉમરાળાને પવિત્ર કરનાર પરમ પવિત્ર પ્રતાપી પુરુષના પાર્થિવદેહના અંતિમ દર્શન માટે ઉમરાળા ઉપરાંત આજુબાજુના અનેક ગામડાઓની માનવમેદનીએ રડતાં હૃદયે સ્વાગત કર્યું હતું. તાર-ટેલિફોન તથા રેડિયો-સમાચાર અને સમાચાર-પત્રો દ્વારા આ દુઃખદ ઘટનાની જે જે ગામોમાં જેને જેને જેમ જેમ જાણ થતી ગઈ તેમ તેમ તે સૌ કોઈ પ્લેન, રેલ્વે, બસ, મોટરકાર ઉપરાંત મેટાડોરવાન, જીપગાડી, ટેક્સી આદિ જે કાંઈ ઉપલબ્ધ થયું તેમાં તુરત રવાના થઈ થઈને સોનગઢ આવવા લાગ્યા.

આ બાજુ સોનગઢમાં શુક્રવારની સાંજે ૭-૪૦ વાગ્યે જ્યારે આ દુઃખદ સમાચાર જાણવા મળ્યા ત્યારે પહેલા તો સૌ દિગ્મૂઠ, જડવત્ થઈ ગયા. લાઈટનીંગ કોલથી કાનોકાન આ ઘટનાની જાણ થવા છતાં વિશ્વાસ આવતો ન હતો. ફરીથી લાઈટનીંગ ટ્રંકકોલથી વાતચીત કરી અને અંતે આ દુઃખદ ઘટના કોઈ અઘટિત દુઃસ્વપ્ન નહિ પણ વાસ્તવિક ઘટના બની ગયાનું જાણાતા હૈયાફાટ ચોધાર-આંસુઓના ધોધને રોકવા મુમુક્ષુ હૃદયો અસમર્થ બન્યા. કોઈ કોઈની સાથે ખેલી શકવા પણ સમર્થ ન હતું. આ તે શું થયું? આ ન બનવા યોગ્ય કઈ રીતે બની ગયું? તા. ૧૩-૧૧-૮૦ના સુપ્રભાતે અહીંથી જતા પહેલાં વચનામૃતલવનના શિલાન્યાસના પ્રસંગે તા. ૧૨-૧૧-૮૦ના સવારે સભામાં માંગલિક ફરમાવી રહ્યા હતા એ વખતની નીરોગી પ્રસન્ન મુખમુદ્રાને યાદ કરી કરીને સૌના હૃદય રડતાં હતા કે અરેરે! એકાએક શું થઈ ગયું? શું એકાએક આપણા પુણ્ય ખલાસ થઈ ગયા? પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રવચનોથી પ્રભાવિત થઈને મુક્તિપુરીના પંથે પ્રયાણ કરવા પ્રેરણેલા રુચિવંત અનેક આત્માથીઓ સ્વર્ગમાં ખેડા છે તો શું કોઈને પણ પોતાના આત્મેદારક ધર્મપિતા અંતિમ સમયે પણ સાંભર્યાં નહિ! અરે! અમારા જીવન-સર્વસ્વ ગુરુદેવને એકવાર તો સોનગઢમાં દર્શન દેવા ને જે શબ્દોનું શ્રવણ કરાવવાનો પણ કોઈ દેવને વિચાર આવ્યો નહિ! અરે ગુરુદેવ! આપના ભૂત-ભવિષ્યના સંગાથી ધર્માત્મા ધર્મરત્ન પૂજ્ય બહેનશ્રીને દર્શન દીધા વિના આ રીતે ચાલ્યા જશો એવી તો અમને સ્વપ્નેય કલ્પના ન હતી. જેઓએ આત્મસાધના માટે આપના ચરણોમાં જીવન-સમર્પણ કરીને અહીં મુકામ કર્યો છે એવા અહીંના મુમુક્ષુઓ, બ્રહ્મચારી બહેનો-ભાઈઓ આદિ અમારા સૌનો આધાર ક્યાં ચાલ્યો ગયો? અમને સ્વ-આધીન થઈને ચૈતન્યજીવનથી જીવવાનો રાહ ચીંધનાર અમારો આધાર શું આજે ખરેખર છીનવાઈ ગયો? ઘણાને છેલ્લા ૨૦-૨૫-૩૦-૩૫-૪૦-૪૫-૪૬ વર્ષોથી જેમની દિનચર્યા સાથે પોતાનું જીવન વચ્ચું ગયું હતું એ મુક્તિદૂત શું આજે એકાએક અમને અનાથ બનાવીને ચાલ્યા ગયા?

—ઈત્યાદિ અનેક પ્રકારે ભક્તિભાવે તેઓશ્રીનું સ્મરણ કરી કરીને રડતા હૃદયે શુક્રવારની રાતથી શનિવારની રાત સુધી પોતાના સર્વસ્વ શ્રી ગુરુદેવના પાર્થિવદેહના અંતિમ દર્શન માટે રાહ ભેટા રહ્યા.

શનિવારની રાત્રે ૧૦૧૧ વાગ્યે ખબર આવ્યા કે હવે ગણતરીની મિનિટોમાં એમ્બ્યુલન્સ આવી પહોંચશે, તેથી અશ્રુભર્યા નયનોથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહના સ્વાગત માટે બેન્ડવાજ સાથે સોનગઢની બજારમાં હજારો ભક્તો એકત્રિત થયા હતા. અનેકવાર વિહારમાંથી પાછા ફરતાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનું અતિ ઉમંગલચુક્રું સ્વાગત થતું હતું પણ આજનો આ સ્વાગતનો પ્રકાર અતિ દુઃખદ હતો. ૧૦૧૧ વાગ્યે એમ્બ્યુલન્સ આવી પહોંચતા સહજાનંદી શુદ્ધસ્વરૂપી આદિ વૈરાગ્ય-ધૂન સાથે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહને સ્વાધ્યાય મંદિરના પગથિયે બાંધવામાં આવેલ સ્ટેઈજ ઉપર બિરાજમાન કરીને ખૂલ્લો મૂકતાં હજારો મુમુક્ષુઓ અશ્રુભીના નયને એકીટસે નીહાળવા લાગ્યા. હજારો વખત પાટ ઉપર બિરાજમાન પ્રસન્ન વદનચુક્ર ઉપદેશ-મુદ્રામાં જેમના દર્શન કર્યા હતા એ ગુરુરાજને આજે આ સમાધિ-મુદ્રામાં દેખતાં બધાનું હૈયું ચિરાઈ જતું હતું. અરે ગુરુદેવ! અમારાથી અબોલડા શાને લીધા છે? કાંઈક તો બોલો? અમને જે શબ્દ માંગલિકના તો ફરમાવો! અર્ધ બીડાયેલી ચક્ષુ અને વ્યથારહિત મુખમુદ્રામાં ધ્યાનસ્થદશામાં પાટ ઉપર બિરાજ રહેલાં પૂજ્ય ગુરુદેવ જાણે હુમણાં જ પ્રવચન આપશે એમ સૌ કોઈ સામે બેસી ગયા હતા. ત્યારે ટેપ-રેકોર્ડિંગ દ્વારા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનું ટેપ-રેકોર્ડ કરેલું માંગલિક સંભળાવવામાં આવ્યું હતું, જાણે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી સાક્ષાત્ બોલી રહ્યા હોય એમ લાગતું હતું. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના દર્શન માટે રાત્રે ૧૧ વાગ્યે પૂજ્ય બહેનશ્રીબેન પધાર્યા હતા. ત્યારબાદ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પરમ ભક્ત વર્ષોથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના સ્વાસ્થ્યની દેખરેખ રાખનાર, છેલ્લા પાંચેક વર્ષથી સતત સચિતપણે સ્વાસ્થ્યની સંભાળ રાખનાર, તન-મન ને સમયના ભોગે સેવા કરનાર અને અંતિમ સમય સુધી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના સાન્નિધ્યમાં રહેલાં, આત્મધર્મ (ગુજરાતી) ના તંત્રી, ડૉ. શ્રી ચંદુભાઈ કામદારે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને સોનગઢથી મુંબઈ લઈ જવામાં આવ્યા ત્યારથી અંતિમ સમય સુધીની પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના સ્વાસ્થ્ય અંગેની માહિતી સમાજને જણાવી હતી. એ પછી વૈરાગ્ય-ધૂનના વાતાવરણમાં હજારો મુમુક્ષુઓએ સ્ટેઈજની નજીક લાઈનબંધ જઈને શાંતિથી દર્શન કર્યા હતા. ત્યારબાદ વૈરાગ્ય-ભક્તિઓ ચાલુ રહી હતી. રાતભર કેટલાયે ભક્તજનો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની મુદ્રા નીહાળતા બેસી રહ્યા હતા તેમ જ ફર ફરના ગામોથી ભક્તો દર્શન માટે આવતાં રહ્યાં હતાં. વહેલી પ્રભાતે ફરીથી પૂજ્ય બહેનશ્રીબેન દર્શન માટે પધાર્યા હતા ને અડધી કલાક બેસીને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના અપાર ઉપકાર-મહિમાની તથા વૈરાગ્યભરી ભક્તિ કરાવી હતી. ત્યારબાદ કેટલાક બહેનોએ ‘તારો અમને

સાંભરશે સથવારો'... 'તુજ પાદ પંકજ જ્યાં થયા તે'....ઈત્યાદિ અનેક વૈરાગ્યભજનોની ભક્તિ કરી હતી. ફરીથી દશ વાગ્યે પૂજ્ય બહેનશ્રીબેન દર્શન માટે પધાર્યા હતા ને 'કહાનગુરુ તુમ પુનિત ચરણ વંદન કરુ'....એ ભક્તિ કરાવી હતી. ભાદરવા વદ એકમના રોજ ચાલુ પ્રવચનમાં પૂજ્ય બહેનશ્રીબેનને આવેલા હાર્ટ-એટેકના કારણે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની સમક્ષ ન થઈ શકેલી ક્ષમાપના આજે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહ સમક્ષ ક્ષમા-આલોચના-સ્તવન કરીને પૂજ્ય બહેનશ્રીબેનની સાથે હજારો મુમુક્ષુઓએ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને ખમાવ્યા હતા. અહા! કુદરતના કમની લીલા તો જુઓ! ભાદરવા વદ ૧ ના સાક્ષાત્ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને ખમાવવા ઉત્સાહથી પૂજ્ય બહેનશ્રી પ્રવચનમાં પધાર્યા છતાં ક્ષમાપના ન થઈ શકી ને આજે પાર્થિવદેહ સમક્ષ ક્ષમા-આલોચનાનો પ્રસંગ બન્યો! ક્ષમાપના બાદ પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબેને માંગલિક ફરમાવીને સમાધાન-પ્રેરક થોડાં ઉપદેશ-વચનો દ્વારા મુમુક્ષુઓને સાંત્વના આપી હતી. શનિવારે રાત્રે ૧૧ વાગ્યેથી રવિવારે બપોરે ૧૨:૦૦ સુધી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહના અંતિમ દર્શન માટે ભક્તજનોની ભીડ રહી હતી. ત્યારબાદ સ્વાધ્યાયમંદિરમાં પાર્થિવદેહની પાલખી તૈયાર કરવામાં આવી હતી. પાલખી તૈયાર થઈ જતાં પૂજ્ય બહેનશ્રીબેને સ્વાધ્યાયમંદિરે આવીને પાલખીમાં બિરાજમાન ગુરુદેવના પાર્થિવદેહના દર્શન કર્યા હતા. તે સમય દરમિયાન વિદ્વાન ભાઈશ્રી લાલચંદભાઈએ છેલ્લા દિવસોના પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના આત્મા-સંબંધી ઉલ્લાસભર્યા ઉદ્ગારો તથા જાગૃત અધ્યાત્મ-પરિણતિ સંબંધી વાત કરીને રોગના ઉપદ્રવોના કાળે પણ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની બળવાન સ્વાનુભૂતિનો મહિમા વ્યક્ત કર્યો હતો.

શ્રી દિગંબર જૈન સ્વાધ્યાય મંદિર ટ્રસ્ટની વર્ષોથી વ્યવસ્થા સંભાળી રહેલા ૬૮ વર્ષની વયના મુરબ્બી પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ દોશી, પરમાગમેના ગહન ભાવોની કથાવત્ જાળવણી પૂર્વક તેનો અનુવાદ કરનાર પંડિત શ્રી હિંમતભાઈ શાહ, છેલ્લા ૩૬ વર્ષોથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની સતત સેવા કરનાર બ્ર. ચંદુભાઈ ઝોબાલિયા તથા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની ચરણ સેવા-ઉપાસના માટે ૨૬ વર્ષની વયે નિવૃત્તિ લઈને છેલ્લા દોઢ-બે વર્ષથી સતત પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના સમાગમમાં રહીને સેવા કરનાર હેમંતભાઈ ગાંધી—એ ચાર વ્યક્તિઓએ સૌ પ્રથમ પાલખી ઉપાડી હતી અને ત્યાર બાદ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના કુટુંબીજનોએ અને તે પછી હજારો મુમુક્ષુ ભાઈઓએ અંતિમ-યાત્રા દરમિયાન વારાફરતી પાલખી ઉપાડી હતી. સ્વાધ્યાય મંદિરના પ્રાંગણમાં લગભગ પરચીસેક હજાર ભક્તગણની ઉપસ્થિતિ જણાતી હતી. મોટરગાડી, બસ આદિ વાહનો દ્વારા લોકો દૂર દૂરથી રવિવારે સાંજે ૬-૩૦ વાગ્યા સુધી આવતા રહ્યા હતા.

ત્રણ બેન્ડવાજ સાથે નીકળેલી અંતિમયાત્રા સ્વાધ્યાય-મંદિરેથી શરૂ થઈને પ્રાઈમરી

હેલ્થ સેન્ટરથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનું પરિવર્તન સ્થાન (શરૂઆતના ત્રણ વર્ષનું નિવાસ્થાન) ' સ્ટાર એન્ડ ઇન્ડિયા ' થઈને ગામની મુખ્ય બજાર, ચોરો, ચોક થઈને કહાનનગર સોસાયટી તથા મહાવીર સોસાયટી પાસે ફરીને સ્વાધ્યાય મંદિરના કમ્પાઉન્ડમાં પૂરી થઈ હતી. અંતિમયાત્રામાં હજારો મુમુક્ષુઓ ઉપરાંત સોનગઢ ગામની દરેક કોમના તથા આજુબાજુના ગામડાના માણસો જોડાયા હતા. આ અંતિમયાત્રામાં ઘાટકોપરની ભજન મંડળીએ, કેટલાક મુમુક્ષુભાઈઓએ તથા બહેનોએ.... ' સોનગઢનો સંત જોને આજ ચાલ્યો જાય.... ' ઇત્યાદિ અનેક વૈરાગ્યમય ભક્તિની ધૂન ચલાવી હતી.

....અને અંતે એ વસમી ઘડી પણ આવી પહોંચી. પાલખીમાંથી પાર્થિવદેહને ઉતારીને અગ્નિસંસ્કાર માટે ગોઠવાયેલ સુખડચંદનની ચિતા ઉપર ગોઠવવાની પણ પણ આવી પહોંચી....સાંજના ૩૧ વાગ્યા અને આપણા ચૈતન્યપ્રાણ સમા જીવન-આધાર જીવન-શિલ્પી પરમ કૃપાળુ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહના પણ દર્શન દુર્લભ બનવાની વેળા આવી પહોંચી....ધ્યાનસ્થદશામાં ખિરાજમાન, જાણે કે હમણાં માંગલિક ફરમાવશે એવી શાંતમુદ્રામાં ખેઠેલા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પાર્થિવદેહને ચિતા ઉપર ખિરાજમાન કરીને એક પછી એક ચંદન-સુખડના કાષ્ટ ગોઠવાતાં ગયા. ધીમે ધીમે કુદરત પાસે લાચાર બનીને એ પરમ પવિત્ર પુરુષના દેહની ઉપર કાષ્ટનો ઢગ ગોઠવાઈ ગયો....આહાહા! જેમના ઉપર રજત-પુષ્પોની વૃષ્ટિ કરતા હતા તેની ઉપર આજે ચંદન-સુખડનાં કાષ્ટનો ઢગ ખડકાયો ! પાર્થિવદેહના દર્શન પણ અદૃશ્ય થયા...આહાહા! એ કેવું કમકમાવનારું દૃશ્ય હતું!! કે જે જોયું ન જાય, લખ્યું લખી ન શકાય, વાંચ્યું ન જાય; એ દૃશ્ય નજરે નિહાળવાનું દુર્ભાગ્યમાં લખાયું હતું....લોકોનાં રડવાનાં ડુસ્કાં સંભળાવાં ચાલુ થઈ ગયા હતા કે અરેરે! આ બધું શું થઈ રહ્યું છે! આ શું સંસારની સ્થિતિ છે! જેના દર્શન કરતાં ધરાતા ન હતાં એ પ્રાણથી પણ અધિક ગુરુરાજના દેહને શું હવે અગ્નિ મુકાશે?...અને ત્યાં જ મુરખી પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ દોશી, પંડિત શ્રી હિંમતભાઈ શાહ, ધ્ર. ચંદુભાઈ ઝોખાલિયા, શ્રી હેમંતભાઈ ગાંધી અને શ્રી ડો. ચંદુભાઈ અને આણંદભાઈ નાનાલાલ જસાણી તથા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના કુટુંબીઓએ પાર્થિવદેહનો અગ્નિસંસ્કાર કર્યો....ઈંદોરના પં. શ્રી નાથૂલાલજી શાસ્ત્રી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના અંતિમ દર્શન માટે આવેલા, તેમણે શાસ્ત્રોક્ત વિધિ મુજબ મંત્રોચાર દ્વારા અગ્નિસંસ્કારની વિધિ કરાવી હતી. દૂર સ્વાધ્યાયમંદિરના પગથિયે ખેઠા ખેઠા અતિ ગંભીરતાથી વૈરાગ્યમય ગદ્ગદ્ભાવે પૂજ્ય બહેનશ્રીએ આ અગ્નિસંસ્કારની વિધિ જોઈ રહ્યા હતા. દિલ્હી, કલકત્તા, આસામ, ગૌહતી, ખેંગલોર, કોચીન, મદ્રાસ, હૈદરાબાદ તથા ઈંદોર, અજમેર, જયપુર, ખંડવા આદિ દૂર દૂર સ્થળે વસતાં મુમુક્ષુઓ પણ ગમે તેમ કરીને અંતિમક્રિયા વખતે આવી પહોંચ્યા હતા. માનવમેદની સમાતી ન હતી. હજારોની સંખ્યામાં ભાઈ-બહેનો આ અંતિમ વિદાયની વેદનાવેળાએ હાજર રહ્યા હતા.

સાંજે સાડા સાતથી દશ સુધી ભાવભરી શ્રદ્ધાંજલિનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. ભારતવર્ષીય દિગંબર જૈન વિદ્યત્ પરીષદ તરફથી, મધ્ય પ્રદેશીય તમામ જૈનજનતા તરફથી, સન્મતિ-વાણી માસિક-પત્રિકા તરફથી અને શ્રીમાન સર શેઠ સાહેબ શ્રી હુકમી-ચંદળની સંસ્થાઓ તથા તેમના પરિવાર તરફથી ઈન્દોરના પં. શ્રી નાથુલાલજી શાસ્ત્રીએ સૌ પ્રથમ પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામીને ભાવભરી શ્રદ્ધાંજલિ અર્પી હતી. ત્યારબાદ પં. શ્રી હિંમતભાઈ શાહ, શ્રી લાલચંદભાઈ મોદી, શ્રી ખીમચંદભાઈ શેઠ, રાજસ્થાન વતી ટોડરમલ સ્મારક ટ્રસ્ટ વતી વીતરાગ-વિજ્ઞાન પાઠશાળા સમિતિ વતી અને ટોડરમલ દિ. જૈન સિદ્ધાંત મહાવિદ્યાલય વતી ડૉ. હુકમચંદળ ભારિલ્લ, વાણીભૂષણ શ્રી જ્ઞાનચંદળ (વિદિશા), આંધ્ર પ્રદેશ વતી હૈદરાબાદ મુમુક્ષુ મંડળ વતી અને ભારત વર્ષીય દિગંબર જૈન કમિટી વતી શ્રી જયચંદળ લોહાડે, ટ્રસ્ટી શ્રી ખાખુભાઈ મહેતા, પ્ર. શ્રી ચંદુભાઈ ઝેખાલિયા, અખિલ ભારતીય જૈન યુવા ફેડરેશન વતી શ્રી અભયકુમાર જૈન, પ્ર. શ્રી હરિલાલ જૈન, ટ્રસ્ટી શ્રી નેમિચંદળ પાટની, શ્રી સતીષભાઈ, ઉપપ્રમુખ તેમ જ ટ્રસ્ટી શ્રી ડૉ. પ્રવિણભાઈ દોશી, વીતરાગ સત્ સાહિત્ય પ્રસારક ટ્રસ્ટ વતી શ્રી હીરાલાલજી કાલા, શ્રી હીરાભાઈ દહેગામ, શેઠશ્રી ભગવાનદાસ શોભાલાલ (સાગર), પ્ર. શ્રી આશાબેન ખંડવા, વઢવાણ નિવાસી ગીરધરભાઈના પુત્રી શ્રી પુષ્પાબેન તથા પ્રોફેસર શ્રી જમનાલાલજી વગેરેએ અનુક્રમે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને પોતાની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પી હતી. અંતમાં આપણા ટ્રસ્ટના સેક્રેટરી વિદ્વાન ભાઈશ્રી ચીમનભાઈ મોદીએ આભારદર્શનના બે-શબ્દો કહીને નવ નમસ્કારમંત્રના જાપ સાથે શ્રદ્ધાંજલિનો કાર્યક્રમ પૂરો કર્યો હતો.

તા. ૧-૧૨-૮૦ ના રોજ સોનગઢ ગામની સમસ્ત જનતાએ સોનગઢના ચોરામાં શોકસભા કરીને પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામી પ્રત્યે શ્રદ્ધાંજલિનો કાર્યક્રમ રાખ્યો હતો, જેમાં સોનગઢની બધી જ સંસ્થાઓ—ગ્રામપંચાયત, શ્રી ગુરુકુલ-આશ્રમ, ચારિત્ર-રત્ન આશ્રમ, પ્રવચન હેલ્થ સેન્ટર, બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા, ભાવનગર ડીસ્ટ્રીક સહકારી બેંક, રેલ્વે-સ્ટેશન, અધ્યાપન મંદિર, તાલુકાશાળા, આર. આર. શેઠની કું, સરયૂ પ્રિન્ટરી, પોસ્ટ ઓફિસ, શ્રી દયાવંદ કન્યા વિદ્યાલય, યુવક-મંડળ વગેરે તથા ગામના સામાજિક કાર્યકરો, વેપારીવર્ગ, સ્ત્રીવ, સ્વામી, કડીયા, કોળી, હરિજન વગેરે કોમ વતી તેઓની પ્રમુખ કાર્યકર વ્યક્તિઓએ વિવિધ પ્રસંગોને આલેખીને, પોતાના નાનકડા સોનગઢ ગામને દુનિયાના નકશામાં સુવર્ણ અક્ષરે અંકિત કરનાર પોતાના ગૌરવવંત ગુણીયલ ગુરુદેવના ગુણરત્નોની ગુણગાથા ગાઈ ને ચિરસ્મરણીય શ્રદ્ધાંજલિઓ અર્પી હતી. ભિન્ન ભિન્ન વક્તાઓએ પોતાના ભિન્ન ભિન્ન વક્તાવ્યમાં કહ્યું

કે—વર્ષો પહેલાં બનારસ યુનિવર્સિટીમાં જૈન વિશે સંશોધન-અભ્યાસ કરતો એક જાપાનનો વિદ્યાર્થી સોનગઢની બજારમાં ભેગો થઈ ગયો. તેને પૂછવામાં આવ્યું કે પ્રથમ દષ્ટિએ તમને ગુરુદેવ વિશે શું અસર પડી? ત્યારે તેણે કહ્યું કે સૌ પ્રથમ તો તેમનું દિવ્યવ્યક્તિત્વ, નિખાલસ હાસ્ય ‘આહાહાહા....’ અને જ્ઞાનની દૃઢતા—એ ત્રણ વાત ગુરુદેવની મને અદ્ભુત લાગી. વિશેષ આશ્ચર્ય તો મને એ થયું કે હજુ તો માત્ર પોણા કલાકનો ગુરુદેવનો જીવનમાં પ્રથમવાર પરિચય થયો ત્યાં તો એ જાપાનનો વિદ્યાર્થી પણ ‘ગુરુદેવ’ ‘ગુરુદેવ’ ઉચ્ચાર કરતો થઈ ગયો હતો!....બસમાં કે ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતાં કોઈ આપણને પૂછે કે ક્યાંના છો?—સોનગઢનો છું. ત્યારે પેલો ભાઈ બોલી ઉઠે કે કાનજી સ્વામીના સોનગઢના! દેશભરમાં સોનગઢ એટલે કાનજીસ્વામીનું સોનગઢ!....કાનજીસ્વામી જેમ પવિત્ર એમ કાનજીસ્વામીના સોનગઢનો માનવી પણ પવિત્ર—એવો ભાવ લોકમાનસમાં અંકિત થયો હોય તો એ આ મહાન સંતનો જ પુણ્ય પ્રતાપ છે....જેમ સાગરને મળવા નદીઓ વહેતી હોય છે તેમ તેઓશ્રીના દર્શન ને શ્રવણ અર્થે દેશ-દેશાવરથી ભકતોનો અસ્ખલિત પ્રવાહ સોનગઢમાં ચાલુ જ રહેતો....ગુરુદેવ કોના? જૈનોના? વાણિયાના? કોના?—કે ગુરુદેવ ક્ષત્રિયોના, રબારીઓના, કડિયા કારીગરોના, હરિજનોના, નવ-આગ-તૂકોના?—ના, એ તો સૌ કોઈના ગુરુદેવ હતા....કૃષ્ણભગવાનના રૂપમાં કહાનગુરુ હતા.... ત્યારે તેઓશ્રી વ્યાસપીઠ ઉપર બેસીને પ્રવચન દેતાં ત્યારે જોઈ તો ક્યારેક સોકેટીસ લાગતાં, ક્યારેક વિવેકાનંદ લાગતાં, તો ક્યારેક અન્ય કોઈ મહાનુભાવ લાગતા, પણ ત્યારે પ્રવચન પૂરાં થયા બાદ જોતો તો બાળકો સાથે બાળક જેવા, વૃદ્ધો સાથે પીઠ જેવા, નાના માણસો સાથે નાના માણસ જેવા લાગતા—એ તેઓશ્રીની અપાર નિરલિ-માનિતાનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ હતું....દીવાદાંડી સમાન માર્ગદર્શક હતા....ઇત્યાદિ અહોભાવ પ્રગટ કરતાં કહ્યું કે એવા આ મહાન સંતની તપોભૂમિ તેમની હૈયાતીમાં જેમ આકર્ષણનું કેન્દ્ર બની રહ્યું હતું તેમ હવે પણ સોનગઢનું આકર્ષણ ટકી રહે, વૃદ્ધિ પામતું રહે અને સોનગઢના સંત, સોનગઢના પંથ અને સોનગઢના ગ્રામજનોના સંપ ને સરળતાની ઇતિહામાં સુવર્ણ અક્ષરે નોંધ બની રહે એવા કર્તાવ્યની ભાવના પૂર્વક સોનગઢના સંતને ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પીએ છીએ.

—સંપાદક

[નોંધ :—તા. ૨૯-૧૧-૮૦ ના રાત્રિના ૧૦ થી તા. ૩૦-૧૧-૮૦ ના રાત્રિના ૧૦ વાગ્યા સુધીના બધા પ્રસંગોનું ટેપ રેકોર્ડિંગ કરી લેવામાં આવ્યું છે.]

એક અપૂર્વ વ્યક્તિત્વ : ડા. જી. સ્વામી

આજ પરમ પૂજ્ય સ્વામીજીના પાર્થિવશરીર નહીં દેખકર હુમેં અત્યંત દુઃખ હૈ. હુમારો વર્ષોકે ઇતિહાસમેં એસા અપૂર્વ પરાક્રમશાલી ઐતિહાસિક વ્યક્તિત્વ હુમને ન કહી દેખા, ન સુના. મૈં ૩૫ વર્ષ પહુલે સર શ્રીમાન્ શેઠ શ્રી હુકમીચંદજીકે સાથ ઇન્દોરસે આયા. ઉસકે બાદ વિંછીયા લાઠી આદિકી કરીબ ૨૦, ૨૫ જિનબિંબપ્રતિષ્ઠાયેં કરાતે હુએ ઉનકે વ્યક્તિત્વકો ઉનકે ઉપકારકો મૈંને દેખા હૈ....એક અપૂર્વ વ્યક્તિત્વ હુમ દેખ રહે હૈં, જિન્હેં લાખો અગણિત વ્યક્તિયોંકે જીવનકો બદલ દિયા. કેસા બદલા ? જૈસે તીર્થંકર તીર્થંકર પ્રકૃતિકા બંધ કરતે હૈં, યે સંસારકે પ્રાણી દુઃખી હૈ ઉનકા કેસે ઉદ્ધાર હો, કેસે ઉનકા કલ્યાણ હો, યે જો જગતકલ્યાણકી ભાવના અપાયવિચય ધર્મધ્યાનમેં હૈ ઉનસે તીર્થંકર બનતે હૈં. સ્વામીજીને બી જગતકલ્યાણકી ભાવનાસે સ્વયં ઉસ વીતરાગ માર્ગકો અંગીકાર કિયા ઓર ઉસકે બાદ ઉસ વીતરાગ માર્ગકા માહાત્મ્ય સંસારકો બતાયા. ૪૬ વર્ષકા ઉનકા જીવન—આધાસે અધિક જીવન ઉન્હોંને જિનશાસનકે માહાત્મ્યકો પ્રકાશા હૈ ૫૬-૬૦ વર્ષ પહુલેસે ઉન્હોંને સમયસાર અપને જીવનમેં ઉતારા ઓર વો બહાદુરી દિખાઈ કિ ઇસી જગહ આકર જો કલ્યાણકા વેશ નહીં થા ઉન્હોંને છોડ દિયા....એસા એક વ્યક્તિ જિસને ખુલે આમ વીતરાગમાર્ગકો અંગીકાર કિયા ઓર ઉનકે હી સત્પ્રભાવસે અજ સારે હિન્દુસ્તાનમેં જગહ જગહ અધ્યાત્મકા સ્વાધ્યાય હોતા હૈ. સમયસાર આદિ જિતને દિગંબરકે ગ્રંથ હૈં સબકા સ્વાધ્યાય હોતા હૈ, સબ લોગ જિન પૂજન કરતે હૈં. સારે હિન્દુસ્તાનમેં સેંકડો મંદિર બને. અધ્યાત્મકા પ્રચારાર્થી હુમ પંડિત હૈં, વિદ્વાન પંડિત હૈં, પરંતુ સચ હૈ કિ હુમ બી તો સ્વામીજીકે સમયસારકે પ્રવચનગ્રંથકો પઠ કરકે હુમને સમજ હૈ કિ વાસ્તવિક નિશ્ચયનય-વ્યવહારનય કયા ચીજ હૈ. ખોલના અલગ ખાત હૈ, પઠના અલગ ખાત હૈ, યે રહસ્યકો સમજના અલગ ખાત હૈ. મૈં ઓર મેરે સરીખે સેંકડો વિદ્વાનોને જિન લોગોંને નિષ્પક્ષ દષ્ટિએ સ્વાધ્યાય કિયા હૈ, પઠા હૈ, ઉન્હોંને સમજ યે નિશ્ચયનય-વ્યવહારનય કયા ચીજ હૈ. એસા સુંદર આધ્યાત્મિક વાતાવરન સારે હિન્દુસ્તાનમેં, હિન્દુસ્તાનસે બહાર બી જિન્હોંને પેદા કિયા હૈ એસા અદ્ભુત વ્યક્તિત્વ જિનકા પાર્થિવ-શરીર નહીં રહા હૈ લેકિન વે જીવિત હૈ, જીવિત રહેંગે. હુમારે તમામ હૃદયમેં અપ્પે અપ્પેકે બીતર બી સ્વામીજી આજ જીવિત હૈ ઓર જીવિત રહેંગે. એસે પરમાત્માકા ધ્યાન દેનેવાલે કારણપરમાત્માકા જ્ઞાન દેનેવાલે કારણપરમાત્માકી આરાધના હુમેં શિખાનેવાલે સ્વામીજીકે પ્રતિ મૈં શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતા હૂં. ભારત વર્ષીય દિગંબર જૈન વિદ્યત્ પરિષદકી ઓરસે, મધ્યપ્રદેશીય જો હુમારા ટ્રસ્ટ હૈ ઉન તમામ ઓર સન્મતિવાણી અસ્થિક પત્રિકા હૈ ઉસકી તરફસે ઓર શ્રીમાન્ સર શેઠ સાહુબ જો સબસે પહુલે યહાં આયે થે ઉનકે પરિવારકી તરફસે ઓર હુમારી સર હુકમીચંદ પારમાર્થિક તમામ સંસ્થાકી તરફસે મૈં શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતા હૂં.

—પં. નાથૂલાલ શાસ્ત્રી, ઇન્દોર

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

પરમોપકારી પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રતિ

ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

અનેક વાર જન્મજયંતી પર બોલવાનો પ્રસંગ આવ્યો છે, પણ આજ એવો અત્યંત વિષમ પ્રસંગ છે કે જે પ્રસંગે કાંઈ બોલતાં હોયું કામ કરતું નથી. અરેરે! જેની કલ્પનામાત્રથી કમક્રમાં આવે એવો દિવસ પ્રત્યક્ષ જોવાનો આપણને અલ્પલાગી મનુષ્યોને પ્રાપ્ત થયો! ગુરુદેવ વિનાનું જીવન—ખાસ કરીને સોનગઢવાસીઓનું—તદ્દન પલટાઈ ગયેલું હશે. સોનગઢના જીવનમાં ગુરુદેવ કેન્દ્રવર્તી હતા. સોનગઢનું જીવન હંમેશાં ગુરુદેવનાં પ્રવચન, ગુરુદેવ સહ જિનલક્ષિત, ગુરુદેવની ધર્મચર્યા, ગુરુદેવના અંતરોદ્દગારનું શ્રવણ ઇત્યાદિથી ઓતપ્રોત રહેતું. હવે એ બધાં વિનાનું સોનગઢનું દૈનિક જીવન કેવું ખાલી લાગશે ?

અમૃત પીરસનાર ચાલ્યો ગયો. સોનગઢનું ઉદ્યાન, એ ઉદ્યાનનાં મનોહર વૃક્ષો—સીમંધર ભગવાનનું મંદિર, મહાવીરભગવાનનું પરમાગમમંદિર, સમવસરણ ઇત્યાદિ બધાં—એવાં ને એવાં ઊભાં છે, પણ અધ્યાત્મરસના મધુર ટહુકાર કરનાર મોરલો આપણી વચ્ચે નથી. એ હોવાં પુલકિત કરનાર ટહુકાર હવે આપણને કોણ સંભળાવશે ? શું એ દિવ્ય-મૂર્તિનાં હવે કદી દર્શન નહિ થાય ? એ દિવ્યમૂર્તિની પવિત્ર ગર્જના હવે કદી કાને નહિ પડે ? શું માનસિક ચિત્રોથી જ એ પાવન આકૃતિ નજર સમક્ષ ખડી કરીને સંતોષ માનવો પડશે ?—પ્રત્યક્ષ દર્શન નહિ જ થઈ શકે ? પ્રત્યક્ષ જીવંત ધ્વનિ શું નહિ જ મળી શકે ? એટલાં ભાગ્ય છે કે ટેઈપ અને પ્રવચનસાહિત્ય આપણી પાસે છે. પણ એની પાછળની જીવંતમૂર્તિ, અનુભવનિર્ગત વચનો સાથેનું અનુભવપરિણત હૃદય, ગાજતા પવિત્ર ધ્વનિ સાથેનું અધ્યાત્મમસ્ત અનુભવરેખાંકિત ભાવવાહી મલકતું મુખ હવે આપણે ક્યાં જોઈશું ?

ગુરુદેવ વિના બધું સૂનકાર લાગે છે. ગુરુદેવ અને તેમનાં પ્રવચનો—આપણું જીવન ઘડનાર, આપણું કલ્યાણ કરનાર, આપણને ભવસમુદ્રમાંથી બહાર કાઢનાર મંત્રો—આપણા જીવનને ભર્યું ભર્યું બનાવી દેતાં હતાં. તે જતાં, બધું સૂમસામ-વેરાન-ખાલીખાલી લાગે છે. ગુરુદેવનો અને તેમનાં પાવનકારી પ્રવચનોનો વિરહ પડતાં, સોનગઢમાં એક, ન પૂરી શકાય એવો શૂન્યાવકાશ સર્જાયો છે. એ દુઃખદ શૂન્યાવકાશ કેમ જીરવાશે ? ગુરુદેવનાં ચરણોમાં આખું જીવન સમર્પણ કરીને રહેલી બ્રહ્મચારિણી બહેનોનું તથા બ્રહ્મચારી ભાઈઓનું શું ? કેટલાંક મુમુક્ષુ ભાઈબહેનો સત્સંગ અર્થે કાયમી વસવાટ કરીને સોનગઢમાં રહેલાં છે તેમનું શું ? એમની આશા-ધારણાઓને કેવો અકલ્પ્ય આંચકો લાગશે ?...પણ આપણો કોઈ ઉપાય નથી. સંયોગ વિયોગ લઈને જ આવે છે. એ સંયોગવિયોગ રહિત

આત્મતત્ત્વનું ભાન એ જ સર્વ દુઃખ ટાળવાનો એકમાત્ર ઉપાય છે—એમ ગુરુદેવે આપણને સમજાવ્યું છે. એ સિવાય આપણું કોઈ શરણ નથી. એ જ શરણ શોધવું રહ્યું.

ભારતવર્ષના મુમુક્ષુઓને પણ આ આઘાત જીવવો આકરો પડશે. થોડા થોડા વખતના અંતરે તે લોકો પણ એ અમૃતઝરણાનાં અમૃત પીવા સોનગઢ આવતા. હવે તેમને એ અમૃત ક્યાં મળશે? એક તીર્થધામ તરીકે, ગુરુદેવના નિવાસની પવિત્ર વાદગીરીના સ્થાન તરીકે અહીંના વાતાવરણમાંથી પ્રેરણા લેવા માટે લલે તેઓ સોનગઢ આવે, પણ જે મધુર જીવનોદક પીને તૃષ્ણા છીપાવવા તેઓ આવતા, અધ્યાત્મ-અમૃત પીને ભવજ્વલણનાં દુઃખ ટાળવા માટે તેઓ આવતા, એ તો નહિ જ બને ને?

અહો! એક પ્રભાવશાળી વ્યક્તિ જતાં, એક સ્ફટિકહૃદયી, સરળ, આત્માનુભવી, મોક્ષને અલ્પ કાળમાં પ્રાપ્ત કરનાર, આજીવન-બ્રહ્મચારી, પરાક્રમી જીવ જતાં, કેટલા જીવો નોધારા બની જાય છે! આપણું આલંબન ગયું, આપણું શરણ ગયું, આપણો આધારસ્તંભ ગયો; ‘અંદરમાં બધું છે’ એમ કહેનાર ગયો. હે ગુરુદેવ! અંદરમાં તો છે જ, પરંતુ અંદરનો આધાર જડતો નથી ત્યાં સુધી બહારનો આધાર જતાં નિરાધારતા લાગી જાય છે.

એ પુરુષે પોતાનું કલ્યાણ કર્યું; તેઓ જીવન ધન્ય બનાવી ગયા, કથંચિત્ કૃતકૃત્ય ક્ષ્યા. જેની શરૂઆત નથી એવાં દુઃખોનો અંત તેઓ અલ્પ કાળમાં પામશે અને આપણા જેવા લાખો જીવોને એ દુઃખોથી તારશે—એવો એ પવિત્ર પ્રભાવશાળી આત્મા હતો. આ ભવમાં પણ તેણે અમત્કારિક કાર્ય કર્યું;—આત્માર્થપૂર્વક સંસારત્યાગ કર્યો, ‘આત્માનુભવપૂર્વક સમ્યગ્દર્શન હોય છે’ એવું એક મૂળભૂત તથ્ય—જે શાસ્ત્રોમાં છુપાયેલું પશ્યું હતું પણ જેની લાગ્યે જ કોઈને બહાર હતી તે—ગાજતું કર્યું; ‘જૈન દર્શન સત્ય છે’ ઇત્યાદિ શ્રદ્ધા તે જ સમ્યગ્દર્શન છે એમ પ્રાયઃ ચાલતું હતું ત્યારે એ પુરુષે હૃદયે પીટીને બહાર કર્યું કે “સ્વાત્માનુભૂતિ વિના સમ્યગ્દર્શન કદી હોઈ શકે નહિ. હું એક જ્ઞાનાનંદમૂર્તિ લગવાન છું, મારામાં ભરપૂર ભયું છે, મારે કોઈની જરૂર નથી, મારે બહારનાં દુઃખસુખ કાંઈ છે જ નહિ—એવું જોર શુદ્ધાત્માના અનુભવ વિના ક્યાંથી આવે? એવા જોર વિના લલે રાજપાટ છોડી દીક્ષા લે તોપણ સાચી ઉદ્ધાસીનતા આવતી નથી સ્વાત્માનુભૂતિપૂર્વક જ સમ્યગ્દર્શન હોય છે—એ તથ્યના અમે સાક્ષી છીએ. આ માર્ગે તમે નિઃશંકપણે ચાલ્યા આવો; અમે એ સમ્યક્ માર્ગને અનુભવીને કહીએ છીએ.”—આમ

સ્વાનુભૂતિપૂર્વક ગર્જના કરી એ પરાક્રમી સિંહે જગતના લવ્ય જીવોને જિનપ્રણીત સાચો રાહ બતાવ્યો.

તેઓ એક મહાન યુગપ્રવર્તક હતા. તેમણે એક યુગ પ્રવર્તાવ્યો—દ્રવ્યની સ્વતંત્રતાનો, ભગવાન આત્માના મહિમાનો, સમયસારનો, સમ્યક્દર્શન માટેના પુરુષાર્થનો અને આત્માનુભૂતિમૂલક સમ્યક્ મોક્ષમાર્ગનો. જૈન દર્શનની જ્યોત જે તેજહીન-ક્રિયાકાંડપ્રધાન થઈ ગઈ હતી તેમાં એમણે તેજ પૂર્યું અને સાચો વીરમાર્ગ જે આવૃત સ્થિતિમાં પડ્યો હતો તેને અનાવૃત કર્યો. મહાન આત્મપરાક્રમનું કામ કરી તેઓ ધન્ય જીવન જીવી ગયા, પોતાનું કલ્યાણ કરી ગયા અને હજારો લાખો જીવોને કલ્યાણનું નિમિત્ત થાય એવું તત્ત્વજ્ઞાન, એવા ગ્રંથો, એવાં ટેઈપરેકર્ડ—એ બધું આપણા માટે મૂકી ગયા.

હવે આપણે તેમના સાહિત્ય દ્વારા તેમનો ઉપદેશલો માર્ગ વિચારીને આગળ વધવાનું રહ્યું. આપણા જીવનશિલ્પી ઉપસ્થિત હતા ત્યારે તો એછો પુરુષાર્થ કરીએ તો આપણને ટોકીને તેઓ વિશેષ પુરુષાર્થમાં પ્રોત્સાહિત કરતા. હવે તેઓશ્રીની પરોક્ષતામાં તો આપણે વધારે પુરુષાર્થ કરી એમના સાહિત્યના આધારે પ્રગતિ કરવાની રહી. આપણે સ્વયં જાગૃત રહી, પુરુષાર્થ વધારી, કલ્યાણ કરવાનું રહ્યું. એ વિના આપણો કોઈ ઉદ્ધાર નથી.

એ ઉપકારી પુરુષના ઉપકારોનો—અથાગ ઋણનો—બદલો આપણે ભવોભવમાં વાળી શકીશું નહિ. આપણા જીવનને દિશા અર્પનાર પરમોપકારી ગુરુદેવની સ્મૃતિ આપણાં હૃદયમાં સદા અંકિત રહેશે. સોનગઢવાસીઓને તો દિન ઊગે ત્યારથી પ્રસંગે પ્રસંગે એ પવિત્રમૂર્તિ નજર સમક્ષ તરવરશે અને હૈયું ભીંજવશે. સોનગઢના તેમ જ દેશવિદેશના સર્વ મુમુક્ષુજનોના હૃદયસિંહાસનમાં નિષ્કારણ કરુણાશીલ ગુરુદેવ સદા ધિરાજમાન રહેશે.

હે વહાલા પરમોપકારી ગુરુદેવ ! અમે અમારાં હૃદયના ઊંડાણમાંથી ઉપકૃતભાવભાવિત, પરમભક્તિયુક્ત, ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ આપનાં ચરણકમળમાં વિનમ્રભાવે વંદનપૂર્વક સમર્પિત કરીએ છીએ.

—હિંમતલાલ જે. શાહ

અનુભવપૂર્વકની વાણી દ્વારા ગુરુદેવ અમર છે

આપણા પરમ ઉપકારી ગુરુદેવ આપણી સમીપથી દૂર સ્વર્ગમાં ચાલ્યા ગયા છે, પરંતુ શુદ્ધાત્માના સ્વભાવના આશ્રયે મોક્ષમાર્ગ થાય ને એ સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય જ નથી એવી સચોટ અનુભવપૂર્વકની વાણી દ્વારા તેઓશ્રી અમર છે. એમની વાણીમાં નિરંતર સત્ય નીતરતું હતું. આત્મા તો સત્ છે પણ જગતનાં બધા પદાર્થો પણ સત્ છે. બધા પદાર્થનાં દ્રવ્ય ગુણ અને પર્યાય પણ સત્ અહેતુક છે, બધું કમબદ્ધ છે. એવા અભિંક સિદ્ધાંતો દ્વારા તેઓશ્રીએ જ્ઞાયકભાવને અકર્તા જાહેર કર્યો. અનાદિકાળથી જીવની કેટલેક ભૂલ રહી ગઈ હોય તો તે કર્તાપણની માન્યતા છે. એ કર્તાપણના વિભાગ સમજવતાં સમજવતાં આત્મા પરદ્રવ્યનો તો કર્તા કે લોકતા અજ્ઞાનભાવે પણ નથી, અજ્ઞાનભાવે કદાચિત્ એ રાગાદિનો કર્તા હો, પણ સ્વભાવદ્રષ્ટિથી જોવામાં આવે તો આત્મા રાગાદિનો અકારક અને અવેદક છે. તેનાથી આગળ ચાલીને પણ જે શાસ્ત્રજ્ઞાન હિન્દુસ્થાન પરસત્તા-અવલંબનથી થતું જ્ઞાન, એ જ્ઞાનના પરિણામનો પણ ભગવાન આત્મા કર્તા નથી, અકર્તા છે. એનાથી આગળ ચાલીને પણ શુદ્ધ પરિણામનો પણ ભગવાન આત્મા કર્તા નથી, અકર્તા જ્ઞાયક છે. જ્ઞાનસ્વભાવી આત્મા કેવળમાત્ર જાણે, જાણે ને જાણે, 'કરવું' અજ્ઞાનના સ્વભાવમાં નથી. ત્રિકાળ સ્વભાવમાં નથી એમ દષ્ટિ પડતાં પરિણામમાંથી કર્તૃત્વનો અહમ છૂટીને આત્માને આત્માનો અનુભવ થાય છે, એવી અપૂર્વ તેઓશ્રીએ લહાણી કરી છે. બ્યારે તેઓશ્રી નાઈરોબી જવાની તૈયારીમાં હતાં તેના પૂર્વે ગુરુદેવે ફરમાવ્યું કે આત્માનો સ્વભાવ અકર્તા છે એ જૈનદર્શનની ઉત્કૃષ્ટતા છે. બીજે દિવસે ફરમાવ્યું કે આત્માનો સ્વભાવ અકર્તા છે એ જૈનદર્શનની પરાકાષ્ટા છે....કમબદ્ધપર્યાય દ્વારા પણ તેઓએ આત્માનો અકર્તા સ્વભાવ બહુ જગજાહેર કર્યો....આવી સૂક્ષ્મ વાતો એણે આપણને સ્પષ્ટી આપી છે. પંડિત હિંમતભાઈએ જે રીતે કહ્યું તેવી રીતે હવે તો આપણાથી એ દૂર કશું છે, આપણને ટોંકનાર નથી, આપણને શિખામણ આપનાર આપણી પાસેથી સહ્ય મળે છે એટલે તેઓશ્રીએ ફરમાવેલા મહામંત્ર, એની ઉપાસના આપણે બહુ કમબદ્ધપૂર્વક, અંતરની રુચિપૂર્વક કરીને આપણે બધા એકસાથે, એમની સાથે સાથે સિદ્ધાંતમાં જઈએ એ જ આપણી આકાંક્ષા છે અને શ્રદ્ધાંજલિ છે.

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦] —લાલચંદ અમરચંદ મોદી, રાજકોટ

*

*

*

ભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિ : અધ્યાત્મ-ક્રાંતિકાર ગુરુદેવને...

“ અહો ઉપકાર જિનવરનો, કુંદનો, ધ્વનિ દિવ્યનો ” પણ એ ત્રણે-જિન, કુંદ, ધ્વનિ-આખ્યા અહો તે ગુરુકહાનનો. શુક્રવારે સાંજે સૂર્યાસ્ત સમયે લૌકિક સૂર્ય તો અસ્તતાને પામ્યો પણ જેમણે આપણા ઉપર મહાન જ્ઞાયકસ્વભાવના જેટલા ગાણા ગાયા, પરમપારિણામિકભાવ, કારણશુદ્ધપરમાત્માનો આશ્રય લેવાનો જ જેમણે દિવ્ય સંદેશો આપ્યો, એ મહાન ક્રાંતિકાર, એ જ્ઞાનસૂર્ય ખરાખર એ જ સમયે અસ્તતાને પામ્યો. આપણને તો એ વિરહનું દુઃખ છે; તેઓશ્રી તો અહીંથી સ્વર્ગમાં ખિરાજમાન થઈ ગયા ને તુરત જ ભગવાનની દિવ્યધ્વનિ સાંભળવા માટે પહોંચી ગયા. આપણે અહીંયા જે દિવ્ય-ધ્વનિના ભણુકાર સાંભળવા મળતાં હતા તે હવે નહીં મળે એનું આપણને મહાન દુઃખ છે.... પરમ ઉપકારી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કે જેઓએ આપણને મુક્તિહત બનીને પરમાગમોનું ઉંડાણથી ચિંતવન કરીને રહસ્ય સમજાવ્યું એ મુક્તિહત આજ આપણી વચ્ચે નથી. તેઓશ્રી તો મુક્તિહત બનીને પધાર્યા હતાં. હવે એ હત આપણી પાસેથી વિયોગ દશાએ પામ્યા છે, દુઃખ તો એ વાતનું છે.... આ મુક્તિહતે આપણી પાસે જે સંદેશાઓ રજૂ કર્યા છે, રાહ બતાવ્યો છે એ રાહ ઉપર ચાલનારને રાહત મળ્યા વગર નહીં રહે. અરે! જેમણે આવા ત્રિકાળી જ્ઞાયકસ્વભાવી આત્માને ધ્યેય બનાવીને આધ્યાત્મિક ક્રાંતિ કરી, જે આધ્યાત્મિક ક્રાંતિ હજારો વર્ષોમાં નહોતી થઈ એવી એમણે ૯૧ વર્ષની ઉંમરમાં-તે પણ છેલ્લા ૪૫ વર્ષમાં કરી દીધી... એ આધ્યાત્મિક ક્રાંતિ તો આખા જગતમાં ફેલાણી છે. એને કારણે અનેક મુમુક્ષુઓની ટળી ગઈ છે ભ્રાંતિ અને એને અંતરમાં ઉતારે એને મળે અપૂર્વ શાંતિ. આ યુગમાં ભગવાન કુંદકુંદાચાર્યદેવે જે હજાર વર્ષ પહેલાં આ સમયસાર ઇત્યાદિ શાસ્ત્રોની રચના કરીને જિનશાસનનો પાયો નાખ્યો. ખરાખર ૧૦૦૦ વર્ષ પછી અમૃતચંદ્રાચાર્યદેવે એના ઉપર ટીકાની રચના કરીને જિનશાસનનું મંદિર બનાવ્યું! અને કળશોની રચના કરીને ઉપર કળશ ચડાવી દીધાં. ત્યારબાદ ખરાખર ૧૦૦૦ વર્ષ પછી પરમ ઉપકારી ગુરુદેવશ્રીએ આવાં અધ્યાત્મશાસ્ત્રોનું ઊંડું ચિંતવન કરીને એના ઉપર પ્રવચનો ૪૫-૪૫ વર્ષ સુધી આપીને એ જિનશાસનનાં ઝંડાને ફરકાવ્યો છે. એ ઝંડો ફરકાવનાર આજે આપણી વચ્ચેથી ચાલ્યા ગયા. જેનાં અંતરમાં દિવ્યધ્વનિના ભણુકાર વાગતાં હતાં એવા પૂજ્ય ગુરુદેવ સ્વર્ગમાં જઈને ત્યાંથી તુરત જ ભગવાનનાં સમવસરણમાં પહોંચીને દિવ્યધ્વનિ સાંભળી રહ્યા હશે. એ દિવ્યધ્વનિ તેઓ તો સાંભળી રહ્યા છે પણ આપણને એમની પાસેથી જે દિવ્યધ્વનિનું રહસ્ય સાંભળવા મળ્યું છે એનો પડયો છે વિરહ. એ દિવ્યધ્વનિ તેઓશ્રી તો અત્યારે સાંભળી રહ્યા હશે, પણ અલ્પભવમાં એમને પોતાને પણ દિવ્યધ્વનિ ધૂટે એવો ભેગ છે અને એ દિવ્યધ્વનિનાં સાંભળનારા અહીંયાના આપણા શ્રોતાઓ પણ ત્યાં હોય એવી આપણી ભાવના છે. એ જ એમના પ્રત્યેની અપૂર્વ શ્રદ્ધાંજલિ છે....

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦] —ખીમચંદ જે. શેઠ, સોનગઢ

ज्ञानसूर्य गुरुदेवके प्रति आदरपूर्ण श्रद्धांजलि...

परम पुण्य गुरुदेवश्रीके कलतक, सुण्ड तक हमको दर्शन प्राप्त थे. अण दर्शन भी दुर्लभ रहेगे. कालने हम पर ऐसा प्रहार किया है. हम भी उसको येलेनन देते है कि हमारे हृदयमें गुरुदेवश्रीकी मूर्ति ने गिराजमान हो गई है यदि उसकी ताकत हो तो उसको भी छीन ले. लाखों लाखों लोगोंके हृदयमें ने उनकी एक छणी, एक मुद्रा, एक वस्तुस्वरूप हृदयमें गेठ गया है, लाखों लोगोंके अंदर प्रवेश कर गया है, उसको ये काल कभी भी घे नहीं सकेगा—जैसी हमारी आस्था है, श्रद्धा है, भावना है... एक बात मैं कहता हूँ कि अध्यात्मसूरज तो अस्त हो गया. ये लौकिक सूरज तो रोज अस्त होता है और अधिकार झैल जाता है, तो हम गेठे नहीं रहते है, हम रोजे नहीं लगते है, अस्ति नितनी जिसकी सामर्थ्य होती है अपने घरोंमें दीपक जलाते है. जीजलीके जलम जलाते है. जिसकी जैसी सामर्थ्य होती है उजेली करते है और अपना काम चलाते है. क्वचि ये बात सत्य है कि वो दीपक वो कृत्रिम प्रकाश लाखों होकर के भी एक सूरजकी बराबरी नहीं कर सकते; उतना उजेली नहीं दे पाते है, नितना उजेली एक सूरज देता है. लेकिन जैसा सोचकर हम जैसा नहीं के एक दीपक सूर्यको क्या दिखता?—जैसा सोचकर हम दीपक नहीं जलावे और अंधेरेमें हम गेठे रहे जैसा कभी हम करते नहीं है. दीपक जलाते है अपनी अपनी हेसियतसे, लाखों दीपक जल-जाते है और आरहु घंटीकी अधिकारकी रात्रि व्यतीत हो जाती है फिर सूरजका उदय होता है हम डार नहीं मानते है. इसलिये डार माननेका और सिर्फ रोजेका समय नहीं है.... क्वचि यह बात सत्य है कि पुण्य गुरुदेवश्रीकी पवित्रता और पुण्यको हम प्राप्त नहीं कर सकते है लेकिन हम घतनी निराशाके गर्तमें क्युं जये? ने ४५-४५ वर्षका उनका हमें सयोग मिला है. उनहें तो समयसार अकेला मिला था और हमें समयसारके साथ साथ उन्नीस आरके उनके प्रवचन भी मिले है. उनकी दिव्य चेतनाका हम लाखों लाखों लोगोंने लरपूर, ७ लरके लाल लिया है. अली अली श्री भीमचंदलाघने कहा था कि वो तो सीमधरके समवसरणसे आये थे और वही दिव्यध्वनि सुनने पहुँच गये होंगे, पहुँच गये है, ४५ वर्ष तक उनहोंने हमें सुनाया; सुनके आये थे, सुनाया और वो सुनने पहुँच गये. अहोत सुनाया और सुनने पहुँच गये. अण हमने ने ४५ वर्ष तक सुना है हम उसको पचाये, अंदरमें अनुभव करे, उसका प्रयोग करे ने माल हमको प्राप्त हो गया है, अण हमें उसको सम्हालनेका अवसर है.

मैं एक बात कहता हूँ कि पुण्य गुरुदेवश्रीने हमें अध्यात्मतत्व ही नहीं दिया, लेकिन एक आदमी मद्रासका, एक अंगालका, एक गिडारका, एक ओरीस्साका, एक

दिल्लीका, एक हरियाणाका, एक कर्नाटकाका धतने आहमीयांके एक जगह धकड़ा करनेका एक सामाजिक संपर्क ली दिया है. एक मेहनत सूतका काम किया है. जैसे तीर्थंकरके समवसरणमें अकरी और शेर एक घाट पानी पीते हैं अपना वैर भूल जाते हैं जैसे ये गुजराती हैं, ये मराठी हैं ऐसी जातोंके हम भूल जाते थे. हम सिर्फ मुमुक्षु हैं. हम सिर्फ एक गुरुदेवश्रीके लक्ष्य हैं, एक गुरुके चेतने हैं. इस लावनामें देशमें प्रांतवादकी जिसने अउ उभाउ दी, जातिवादकी जिसने अउ उभाउ दी, हमको जेउकर धकड़ा कर दिया, आज वो सूत हमारा समाप्त हो गया है. वो शक्ति हमारी समाप्त हो गई है. अण्डे हमें कोई जेउनेवाला नहीं रहा है. अण्डे हमें खुद जेउते रहना है. ये अण्डे अडी जिम्मेवारी आज हमारे शिर पर है....आज तो मैं यह बात कहना चाहता हूँ कि गुरुदेवश्रीसे हम सण अंधे थे वो अंधन आज टूट गया है वो अंधन आज जो गया है और एकताका एक आधार था वो आज नष्ट हो गया है. एकताकी हमारी जमीन कहीं भीसक न जाये वो सारी जिम्मेवारी हम सणको निभाना है. यही हम धन जिम्मेवारीके निभा सके तो हम सण गुरुदेवश्रीके सहीरूपमें श्रद्धांजलि अर्पित कर सकेंगे....हमें यह रचना चाहिये कि गुरुदेवश्रीका कभी धर ध्यान जावे और वो देखे के हमारे अनुयायी हमारे अताये मार्ग पर चल रहे हैं या नहीं चल रहे हैं, उनको हम एक ऐसी चीज दिया सके की गुरुदेवश्री आप निश्चित रहिये, सीमं धर परमात्माकी बात सुनीये, हम भी आपकी धुन ही कर रहे हैं और हम भी वहां आते हैं अण्डे चिंताकी बात नहीं. यह वियोग हमारा अधिक समयका नहीं है. आज गुरुदेवश्री गये हैं, कल हम सणको जाना है. इस वियोगकी बातको हम भूल जाये. ये तो एक न एक दिन होना ही था....मेरे कहनेका आशय ये है कि बाध उनका जो अहोत माल हमारे पास है, धतना चक्रवर्ती जैसा लोखन हमारे पास उन्होंने परोसा है. हम पचावे उसे, रचावे अपनेमें और हम सण मिलकर उनकी उस दिव्यध्वनिको, उनकी उस दिव्यवाणीको आगे अढाते हुये हम एक साथ रहकर हम एकसाथ गुरुदेवश्रीके पास जाये, उनके समवसरणमें साक्षात् उनकी दिव्यध्वनिका लाल ले उस पवित्र लावनाके साथ कि हम सण उनके अताये मार्ग पर चलकर और एक रहकर उनकी अतायी बातको कायम रखेंगे उस पवित्र लावनाके साथ में राजस्थानकी ओरसे, टोडरमल स्मारक ट्रस्टकी ओरसे, वीतराग विज्ञान पाठशाला समितिकी ओरसे, टोडरमल द्विगंजर जैन सिद्धांत महाविद्यालयकी ओरसे उनके अरण्यमें मैं अपनी दुर्द्विध श्रद्धा व्यक्त करता हूँ.

[श्रद्धांजलिना लाषणुमांथी, ता. ३०-११-८०] — डॉ. हुकमचंद लारिल्ल, जयपुर

—*—

वीतराग-विज्ञान प्रसारक गुरुदेवके प्रति नम्र श्रद्धांजलि

मंगलमय मंगलकरण वीतरागविज्ञान ।

नमो ताही जते हुये अरिहंतादि महान ॥

परम कृपाणु पूज्य गुरुदेव श्री ! आज आपके साथ रहनेवाली देहके वियोगने इस संसारकी नश्वरताका और इस आत्माकी अविनश्वरताका प्रत्यक्ष दर्शन कराया. आज हमने इस आत्मीय शिक्षा प्रत्यक्ष वे ली है. मुझे तो ज्यादा कुछ नहीं कहेना, सारे २२ सालसे उनके चरणोंमें रहनेका सौभाग्य प्राप्त हुआ. दुःख इस आतका है उनकी वाणीका, जो प्रत्यक्ष अनुभवसे निकली दुर्घ, श्रवण करते थे उसका वियोग हुआ. प्रसन्नता इस आतकी है की कथा, यही उनकी भोजनशालीमें हमारा जन्म न होता तो हम इस सत्य सनातन वीतराग मार्गको कैसे प्राप्त करते ? अगर काश, पड़ले जन्म होकरके देह छोड़ ही जाती तो उनका समागम न मिलता. काश, यही उनके न होनेके आहमें जन्म होता तो टेप रेकॉर्डिंगके शब्द तो मिलते लेकिन उनके अनुभवसे निकली दुर्घ देशना प्रत्यक्ष प्राप्त न होती. प्रसन्नता इस आतकी है पूज्य गुरुदेवने सारे वर्डोंमें एक ऐसा ध्वज झेलाया है जिस ध्वजके लगवान महावीरकी और अनंत तीर्थंकरकी परंपरासे आज तक चला आ रहा है. गुरुदेवकी वियोग हुआ किन्तु वह ध्वज उड़ाने इस एक एक मुमुक्षु लाभओके हाथमें दिया है. हम सब अपने जवनमें यह प्रतिज्ञा करे कि देहके छूटनेकी आतों को छोड़कर स्वभावकी आतको अपनाकर इस वीतराग मार्गका ध्वज हमारे जवनमेंसे न छूट पाये...आज पूज्य गुरुदेव हमारे हृदयमें स्वयं गिराजे है और हमे ऐसी रत्नत्रयकी ध्वजपताका अपने स्वभावकी ही है कि जो देह छूट जाये लेकिन उस स्वभावका अंदा हमारे जवनमेंसे न छूटे— ऐसी भावना हमारे अंतरमें प्रत्येक समय पर गनी रहकर हम उनके दिशाये मार्ग पर चलकर अपने सत्य सनातन वीतराग स्वभावकी दृष्टि-ज्ञान-अेकाग्रताको प्राप्त करके, उन जैसे पवित्र जवनको लु करके और अजर अमरताको प्राप्त करे ऐसी पवित्र भावना के साथ मैं मंत्र प्रवेशकी ओरसे और अपने जो विद्विशा के लाभ है उन सबकी ओरसे पूज्य गुरुदेवकी चरणोंमें अनंत बार, अनंत अनंत बार अपूर्व श्रद्धांजलि अर्पित करता हूँ.

[श्रद्धांजलिना सापणुमांथी, ता. ३०-११-८०]

—ज्ञानचंद्र जैन, विद्विशा

—०—

हिंदुस्तानभरमां प्रगट थतां दैनिक समाचार-पत्रो, अठवाडिको, पाक्षिको तेम न अस्तिके—ये कोषमां पूज्य गुरुदेवश्रीना देहांत विशेषे के जवन विशेषे थोडुं-धणुं पाणुं ज्ञानचंद्रमां आव्युं डोय तेनी जे-जे नकल मुमुक्षुओओ सोनगढ संस्थाना ओडेस उपर भोक्लवी.

हमारे लिये एक तीर्थका निर्माण करनेवाले पूज्य स्वामीजी

अभी आपके सामने जब यहाँके कार्यकर्ताओंने परम पूज्य स्वामीजीका स्मारक निर्माण करनेका निर्णय ज़ाहिर किया तो आप सभी लोगोंने जिस उत्साहके साथ उसको साथ ही है उसके साथ सहयोग दिया है ये एक ही उदाहरण स्वामीजीका कार्य हमारे ज़ुबानमें कितना परिणाम करके गया है इसका साक्षी है. हम जब किसी ज़डे आदमीको कोई काम आसानीसे करते देखते हैं तो हमको ऐसा लगता है कि वो काम ज़डोत सादा सीधा है और वो करनेमें कोई कठिनाई नहीं है. लेकिन उस आदमीका ज़े ज़डेपना है वो साधन करनेके लिये उसके ज़ुबानके तरफ़ जब हम देखते हैं तो ज़ुबानमें कितना संघर्ष और कितना प्रतिकार करना—सहन करना पडता है ये हमारे सामने आता है. हम जब लगवानके मंदिरमें जाते हैं तो एक साथ कई लगवानके एक एक अर्घ्य चढाते आगे चले जाते हैं. लेकिन हम जब तीर्थकरकी ज़ुबानी देखते हैं तो कौन राज़ था और सारा राज़पाट छोडते समय उनके कच्चा लावना दुर्घ होगी और उनके ज़ुबानमें कया कया गुजरी होगी इसका हमको उस समयमें ज़्यादा नहीं आता. नेमिनाथ लगवानने जब शाहीके समयमें वैराग्य प्राप्त किया और सारी ज़रात अकठी छोडे हुये भी सर्वस्व त्याग करके जंगलका रास्ता पकडा, उसमें कितना महान डीसीजन उनको लेना पडा, कितना कठिन निश्चय उनको करना पडा ये जब हम सोचते हैं तब हम उनके ज़ुबानका सही मूल्यांकन समजते हैं. स्वामीजीका ज़ुबान भी एक अत्यंत संघर्षमय था....स्वामीजीको जब सच्चा ज्ञान प्राप्त हुआ जब अपना पंथ छोडा लेकिन इस पंथमें आते हुये जिसके साथ जिस संघर्षके साथ अपना ज़ुबान निभाया है वो हमारे काममें एक आदर्श है. जैन धर्म एक विज्ञान है और स्वामीजीने उस विज्ञानके तौरपे धर्मकी एक रीसर्च करके एक वेजोरेटरी जुद्धी और हमारे सर्व आदमीयोंको जैनधर्मका मार्ग और जैनधर्मका सच्चा ज्ञान देनेके लिये सीधा सादा रास्ता उपस्थित कर दिया है. मैं जब तक स्वामीजीके संघर्षमें नहीं आया था, मैं घतना ही समजता था कि पुण्य किया तो हमको मोक्ष मिल गया और पुण्य करनेमें हमारे ज़ुबानकी संपूर्ण एक विजय है और हमने ज़ुबानका पूर्ण कार्य किया है इस प्रकारकी लावना मेरे जैसे कई लोगोंकी थी और अब भी है. लेकिन एक स्वामीजीका माहात्म्य है की उन्होंने कहा कि पुण्यकी रुचि छोडके जब आत्मज्ञानके रास्ते पे आयेगा तभी आपका आत्मकल्याण हो सकता है, उसीमें सच्ची शांति मिल सकती है. मैं सोचता हूँ के अगर हम स्वामीजीके संघर्षमें नहीं आते थे तो एक

जन्म जहां मोक्ष प्राप्ति का उभय प्रयत्न करे ऐसी अहमता-एक अलिमान हुमको होता है वहां मोक्ष की कल्पना भी हमारे सामने नहीं थी, उन कल्पना स्वामीजीके सहयोगसे मुझे प्राप्त हुई है और मैं समजता हूँ गुरुदेवका कर्ण लुवांके उपर महान उपकार है मैं कभी कभी स्वामीजीके पारमें जण सोचता हूँ तो मुझे तीर्थंकरकी याद आती है. मैं तीर्थंकर कमिटिका महामंत्री हूँ, स्वामीजीने हमारे लिये एक तीर्थंका निर्माण किया है और उस तीर्थंके उपर रहकर उन्होंने जैसे धर्मका प्रचार किया है कि जिससे हमारे आत्मकल्याणका मार्ग सचोटा होता है और हम आत्मकल्याणके मार्गके उपर अग्रसर होते हैं. जैसा तीर्थंकर जिस प्रांतमें रहा करते है वहां सारे साधनसामग्री सब धन धान्य वगैरे मौजूद होते हैं. ऐसा मैंने शास्त्रमें पढा है. स्वामीजीका यही पुण्य प्रभाव था. जहां जहां स्वामीजी गये वहां मंदिर बन गये वहां साहित्य उपलब्ध हुआ वहां सब कार्य जैन समाजके और जैनधर्मके लिये पैदा होते गये और धतना ही नहीं तीर्थंके लिये स्वामीजीका आशीर्वादसे एक करोड रुपयेका धुवड़ु करानेका निश्चय हुआ और वो करीब करीब पूर्ण होते न रहा है....मैं स्वामीजीके प्रति आदरके साथ श्रद्धांजलि अर्पित करता हूँ और मेरी तरफसे, आंध्रप्रदेशकी तरफसे, हैद्राबाद निवासीयोकी तरफसे और हिमाचल जैन तीर्थ कमिटिकी तरफसे मैं अपनी श्रद्धांजलि अर्पित करता हूँ.

[श्रद्धांजलिना लाषणुमांथी, ता. 30-11-60] —जयचंद लोहाडे, हैद्राबाद

—०—

पूज्य गुरुदेवश्री कानलस्वामीके देहावसानका समाचार संपूर्ण जैन जगतके लान्य कर गया है.

जैनधर्मकी दुर्दिविदि शैलियोंको छोडकर पूज्य गुरुदेवने उसे शुद्ध वैज्ञानिक आधार प्रदान किया था और इस प्रकार उन्होंने शास्त्रोको मात्र पूज्य जनेवाली पुस्तकोके स्थान पर अन्तमें उतारने योग्य सिद्धांतोका स्वरूप प्रदान किया. धर्मके प्रति युवावर्गमें रुचि जगृत करके पूज्य गुरुदेवने संपूर्ण जैन जाति पर महान उपकार किया है.

अभिद भारतीय जैन युवा इंटरेशन, शाखा गुना पूज्य गुरुदेवके निधान पर उदिके एक व्यक्त करते अपनी श्रद्धांजलि अर्पित करती है.

—०—

આજે સમ્યક્દર્શનનો સૂરજ આથમી ગયો

તીર્થંકરનો અવતાર થતાં ઇન્દ્રો મેરુપર્વત ઉપર તેમને લઈ જાય છે તેથી મેરુપર્વત પણ ત્યારથી તીર્થ બની ગયો. આ ભારતભૂમિમાં આ પંચમ નિકૃષ્ટ કળિકાળમાં જ્યાં ધર્મની વાત સાંભળવા પણ કોઈ તૈયાર નહોતું, ભૌતિક વિજ્ઞાનની ચકાચૌધમાં લોકો ભૌતિક વિજ્ઞાનની તરફ વળતાં હતાં, ઇચ્છાઓ વિષયોની મારફતે ખુબવવા માગતા હતા, સુખ તેમાંથી મેળવવા માગતા હતાં. પુણ્યમાં ધર્મ એ તો વાત દૂર રહી પણ એકાંત પાખંડી સામ્રાજ્ય વસતું હતું, ગૃહીત મિથ્યાત્વનું પોષણ થતું હતું, જેમના નામ પર અનેક પ્રકારની કુરીતિઓ જન્મતી હતી એવા વખતે એક મહાપુરુષનો અવતાર થયો. જેમણે સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયમાં દીક્ષા લીધાં પછી સાધુ થયા પછી એ વેશ છોડી દઈને એક પરિવર્તન કર્યું અને જેના નિમિત્તે લાખો જીવોનું પરિવર્તન થયું. એવા એ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો અવતાર આપણા સૌના ભાગ્યયોગે થયો અને ત્યાર પછી આ ગુરુદેવ સોનગઢ પધાર્યા ત્યારથી સોનગઢ ગામ તીર્થધામ બની ગયું. ભગવાન આદિનાથ પણ જ્યારે નિર્વાણ પદ પામ્યા ત્યારે ભરત ચક્રવર્તીની આંખમાં આંસુ આવ્યા ને કહે છે કે આજ ભારતમાં કેવળજ્ઞાન સૂર્યનો અસ્ત થયો. તેમ આપણા માટે ખરેખર આજે સમ્યક્દર્શનનો સૂરજ આથમી ગયો. નિઃશંકપણે સમ્યક્દર્શનની વાત કહેનાર, આત્માના અસ્તિત્વને નહીં સ્વીકારનાર નાસ્તિકોને પણ ગુરુદેવની વાણી સાંભળતાં એને માન્યા સિવાય છુટકો ન થાય. નાસ્તિકોમાં પણ નાસ્તિક જેને કાંઈ પડી નથી એની આગળ જ્યાં ગુરુદેવની વાણીનો ટંકાર વાગે, 'ભગવાન આત્મા' જ્યાં ગુરુદેવ જોલે ત્યાં નાસ્તિકમાં નાસ્તિક જીવો પણ એ વાણી પર મુગ્ધ થઈ જાય. એ મહાપુરુષ ધર્માત્મા અંતર-આત્મા જેણે ભેદજ્ઞાનની ભેરી વગાડી, સ્વાતંત્ર્યતાના શંખ ફૂંક્યા એની વાણી વાણીમાં સ્વતંત્રતા સ્વતંત્રતા સ્વતંત્રતા...અનંત તીર્થંકરોએ જે બતાવ્યું હતું ને આજ સુધી તેની પ્રભાવના થઈ, ટોડરમલજી સુધી એ મોક્ષમાર્ગ ચાલ્યો આવ્યો એ માર્ગને ગુરુદેવે આજ સુધી ટકાવી રાખ્યો....ગુરુદેવ ઉદાર પણ એટલા અને નિર્દય પણ એટલા. એક સામાન્ય જીવની પણ વિરાધના થાય, અથાણામાં પણ જો આપણે એ ખાતાં હોઈએ અને જે વિરાધના થાય તો એ પણ કહ્યા સિવાય રહેતા નહીં અને સાથે એમાં ધર્મ નહીં, લાખોના મંદિર બાંધો તોપણ ગુરુદેવને એની આત્મા આગળ કોઈ કિંમત નહોતી. બસ અનુભવ કરો, અનુભવ કરો, સમજાય છે કાંઈ? સમજાય છે કાંઈ? સમજો સમજો સમજો, સમજ્યા સિવાય બીજી વાત નથી-એમ કહેનારા એ ગુરુદેવ આ પંચમ-કાળની અજ્ઞયબીઓમાંની એક અજ્ઞયબી હતાં. એ આશ્ચર્યકારી તત્ત્વ હતાં એ જગતની મહાન વિભૂતિ થઈ ગયા. આધ્યાત્મિક વીર થયા....એણે આપણને ન્યાલ કર્યા છે. માલ ખૂબ આપ્યો છે. ખાવાની ને પચાવવાની આપણી તાકાંત જોઈએ...આ સોનગઢ જે આપણા મુમુક્ષુઓનું

કેન્દ્ર છે, જેના ઉપર આપણે ગૌરવ ગણાવીએ છીએ, જેણે આપણને પાળ્યા પોષ્યા ઉછેર્યા મોટા કર્યા, લણાવ્યા ગણાવ્યા, ખવરાવ્યું પણ ગુરુદેવે જ છે. નિશ્ચય પણ ગુરુદેવે બતાવ્યો છે અને વ્યવહાર પણ ગુરુદેવે બતાવ્યો છે. દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રની સાચી ઓળખાણ પણ ગુરુદેવે કરાવી તત્ત્વજ્ઞાનની જિજ્ઞાસા, દાન ધ્યાન જપ તીર્થ તપ ને વ્યવહાર પણ ગુરુદેવે બતાવ્યા છે. શુદ્ધાત્મનું શ્રદ્ધાન કર્યા સિવાય તરવાનો ખીલો કોઈ ઉપાય નથી એ વાત પણ ગુરુદેવે બતાવી...આપણે ગુરુદેવનાં શિષ્ય છીએ. નામે દિગંબર, ધર્મે દિગંબર, દેવ અમારા દિગંબર, ગુરુ અમારા દિગંબર, ગુરુ અમારા કાનજીસ્વામી કે જેમણે આપણને સાચા ચૈતન્ય દેવ નિર્ગૂંથ ગુરુ અને સત્ શાસ્ત્રનું નિમિત્તપણું સમજાવ્યું ને ઉપાદાનપણું પેલાનો આત્મા બતાવ્યો અને આત્મામાં પણ શુદ્ધાત્મા બતાવ્યો. પર આત્મા નહીં, નિવ આત્માનું ધ્યાન કરો, એ સિવાય ખીલો છૂટકો નથી-એમ સમજાવ્યું અને આપણે પણ એમના ચીંધેલા માર્ગે ચાલીએ તે જ આપણી ખરેખર સાચી ગુરુદેવ પ્રત્યેની શ્રદ્ધા છે. સમસ્ત દિગંબર જૈન સમાજ, અખિલ ભારતવર્ષીય દિગંબર જૈન મહાસમિતિ સુવસ્તવ તરફથી, શ્રી દિગંબર જૈન કુંદકુંદ કહાન તીર્થ સુરક્ષા ટ્રસ્ટ તરફથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યે ભક્તિ ભાવથી વંદન કરતો થકો શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણું કરું છું....

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

—બાબુભાઈ મહેતા, કુતેપુર

—૦—

આહા, સ્વર્ણપુરીકી રોનક ચલી ગઈ, દીપક બુઝ ગયા, પ્રકાશ ચલા ગયા સ્વર્ગકો આલોકિત કરને! દેખતે હી રહુ ગયે સબ મુમુક્ષુ. કોઈ ન બચા શકા.

હે તીર્થંકર કે લઘુનંદન! હુમેં ભૂલ ન જાના. આત્મતત્ત્વકે ખ્યાસે મુમુક્ષુઓંકો અપને સ્વતંત્રત્ત્વે સીંચતે રહના. ઈતની કૃપા અવશ્ય કરના.

હે મહાન ઉપકારી ભાવી સિદ્ધાત્મા! આપકે દ્વારા બજાઈ હુઈ સમયસારકી બાંસુરીકા સ્વર સુંવત કેસા ખીંચ રહા હૈ મુજે આપકી ઓર. જિસે ભુલાના અસમ્ભવ હૈ. ઉસી સમસારકી ધુનકે સહારે, એક મૃગકી ભાંતિ આ રહી હૂં મૈં ભી આપકે પાસ.

હે પરમ પાવન અદ્ભુતતત્ત્વ! આપકો મેરા હાર્દિક નમન, શતશ નમન. એ નમન સ્વીકાર કરેં.

—સુધા વિ. પાટની, છીંદવાડા

—૦—

વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ : મારા ' જીવનશિક્ષી'ને

પ્રાતઃસ્મરણીય અધ્યાત્મયુગપ્રવર્તક શુદ્ધાત્મનિષ્ઠ આપણા પરમકૃપાળુ પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામી આ વીસમી સદીના એક અસાધારણ પ્રતિભાશાળી જિનશાસનપ્રભાવક આધ્યાત્મિક સંત હતા. લગાતાર ૪૬ વર્ષ સુધી સોનગઢમાં નિવાસ કરી, વીતરાગ સર્વજ્ઞદેવ શ્રી મહાવીર ભગવાને દિવ્ય ધ્વનિમાં નિરૂપણ કરેલા વિશુદ્ધ અધ્યાત્મતત્ત્વને ભગવત્કુંદકુંદાચાર્યદેવનાં શ્રી સમયસાર આદિ પરમાગમો દ્વારા આત્મસાત્ કરી તેના પુનિત પ્રવાહને સમગ્ર ભારતમાં તેમ જ વિદેશમાં પણ વહેતો રાખી—સોનગઢમાં, વિલિન્ન મંગલ પ્રવાસોમાં તથા તીર્થયાત્રાઓમાં તત્ત્વસ્પર્શી પ્રવચનો તેમ જ પ્રવચનસાહિત્ય અને ટેઈપ-રેકોર્ડિંગ દ્વારા પરમ કલ્યાણકારી શુદ્ધાત્મતત્ત્વનો સદુપદેશ આપી—જેમણે સાતિશય પ્રભાવનાયોગે આ ભૂમિને (સુવર્ણપુરીને) ભારતવર્ષના નકશામાં ' અધ્યાત્મતીર્થધામ 'રૂપે અંકિત કરી વિશ્વપ્રસિદ્ધ બનાવી છે તે યુગપ્રધાનપુરુષ મહાન આત્માનો—આપણા સર્વસ્વ કૃપાળુ ગુરુદેવનો—વિયોગ સમગ્ર મુમુક્ષુ સમાજને અત્યંત વસમો, દુઃખદ તેમ જ આઘાતજનક લાગ્યો છે.

શરીરપ્રકૃતિની તાસીર શરદીની હતી. તેના કારણે હુમણાં-હુમણાં કફ તથા તાવનો ઉપદ્રવ અવારનવાર થતો હતો. અસ્વસ્થ તબિયતના પ્રસંગમાં પણ પૂજ્ય ગુરુદેવની ભેદજ્ઞાનમય પરિણતિ કોઈ જુદું જ કામ કરતી હતી. ગુરુદેવ સહનશીલતા, ધીરજ અને ક્ષમતાનો ભંડાર હતા. વિશુદ્ધ તત્ત્વચિંતન તેમના જીવનમાં વણાઈને ઓતપ્રોત થઈ ગયું હતું. એક સો ત્રણ ડિગ્રી જેવા તાવમાં પણ તેમનું તત્ત્વવિષયક અંતર્મથન સદા ચાલુ રહેતું અને ચિંતનમાં આવેલા સૂક્ષ્મ ભાવો—ન્યાયો મુમુક્ષુઓ સમક્ષ પ્રસન્નતાથી રજૂ કરતા હતા. ૬૧ વર્ષ જેવી શરીરની વૃદ્ધ વયમાં તેમ જ અસ્વસ્થ અવસ્થામાં પણ તત્ત્વચિંતન પ્રતિ આળસ કે કંટાળો તેમની પાસે ફરકી શકતાં ન હતાં—માનસિક બળ અપાર હતું. અભીક્ષુજ્ઞાનોપયોગથી સમૃદ્ધ તેમનું જ્ઞાનવૈરાગ્યમય પવિત્ર જીવન, પ્રવચન કે તત્ત્વચર્ચાની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિથી મુમુક્ષુ સમાજ માટે પરમ ઉપકારી હતું.

' પ્રોસ્ટેટ ' ગ્રંથીના કારણે પેશાબ ઊતરવાની તકલીફના લીધે તેનું ઓપરેશન કરાવવા મુંબઈ જવું પડ્યું. ઓપરેશન પહેલાં ગુરુદેવે 'સહજાત્મસ્વરૂપ સર્વજ્ઞદેવ પરમગુરુ' એ ઢૂંકો મંત્ર ડા. ચંદુભાઈ વગેરે ઉપસ્થિત મુમુક્ષુઓને કહી, તેનો અર્થ—તેનો ભાવ સમજાવ્યો; જે સાંભળી, 'આવો વ્યાધિના પ્રસંગમાં પણ પૂ. ગુરુદેવનું સહજ જ્ઞાનપરિણમન કેવું કામ કરે છે!' એવા અહોભાવથી અમે સૌ આશ્ચર્યચકિત થયા. આ મંત્રની ધૂન સાથે ઓપરેશન થિયેટરમાં ગયા. ડા. કામતના હાથે ઓપરેશન સારું થયું. ઓપરેશન સફળ થયા પછી, ઓપરેશનથી અસંબંધ એવાં જુદાં જુદાં ઈન્ફેક્શનના કારણે અનુક્રમે તાવ સાથે ડાયરિયા (ઝાડા) અને શરદી, ખાંસી તથા કફનો ઉપદ્રવ થયો. પ્રતિકારશક્તિ અતિ નબળી પડી ગઈ હોવાથી ઉપચારે ધારેલું પરિણામ આપ્યું નહિ—શરદી અને કફ વધતાં ગયાં,

બને બાબતનાં ફેફસાંમાં ન્યૂમોનિયા થઈ ગયો; જેના પરિણામે કરાળ કાળે આપણું સર્વસ્વ હૃદય લીધું—આપણા પરમાધાર પરમકૃપાળુ ગુરુદેવે આપણને નોધારા મૂકીને સ્વર્ગ પ્રતિ પ્રવાસ કર્યું.

પૂજ્ય ગુરુદેવની પરિણામધારા શુદ્ધચેતનામય અંતર્જાગૃતિથી સદા રસબસતી તો હતી જ; અપિતુ વ્યાધિના આ અંતિમ દિવસોમાં પણ તેમની પરિણતિ સબળ હતી. સ્વાધ્યાય અને ચિંતન તેમનો ખોરાક હતો. પ્રણવમંત્ર તેમ જ જિનવાણીની સ્તુતિ કરીને સમયસાર, કલકલીકા તથા ‘બહેનશ્રીનાં વચનામૃત’નું વાંચન કરતા હતા. શરીરની આવી રુબરુ અવસ્થામાં પણ ડૉક્ટરોને ચૈતન્યતત્ત્વના મહિમાની તથા પ્રશમમૂર્તિ ભગવતીમાતા પૂજ્ય બહેનશ્રી અપામેનના આત્મજ્ઞાનની, નિર્મળ અનુભૂતિની તથા અસાધારણ જાતિસ્મરણજ્ઞાનની અત્યે પ્રસન્નતાથી કહેતા હતા. ડૉક્ટરોની સાંભળવાની જિજ્ઞાસા જોઈને પૂ. ગુરુદેવ તેમને આત્મતત્ત્વની વાત સંક્ષેપમાં કહેતા કે—દેહથી અને રાગથી ભિન્ન આ આત્માનું સહજ સ્વરૂપ જ્ઞાન અને આનંદ છે; આત્મા સહજ સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ છે. લક્ષ્મી અને ભોગ માટે જીવન કુચકરું ભિખારાવેડાં છે; લક્ષ્મી અને ભોગ માટે જીવનારા, ભલે તે ગમે તેવા મોટા કાર્યો સિદ્ધિ હોય કે રાજ્ય હોય, આત્મતત્ત્વના જ્ઞાન વગરના એ બધા વિષયના ભિખારી છે. —આવે ટૂંકાં વાક્યોમાં પૂ. ગુરુદેવનો અમત્કારપૂર્ણ ઉપદેશ સાંભળી તથા પ્રેમભરી નિખાલસ મુદ્રા જોઈ ડૉક્ટરો પ્રભાવિત થતા હતા. ગુરુદેવ ‘બહેનશ્રીનાં વચનામૃત’ પુસ્તક ડૉક્ટરોને ત્યાં નક્કરે આપતા અને સાથે પોતાના પૂર્વ-ઉત્તર ભવોની મહિમાભરી દિવ્ય વાતો તથા બહેનશ્રીના આત્મજ્ઞાનની તેમ જ જાતિસ્મરણજ્ઞાનની વાતો પણ પ્રસન્નતાથી કહેતા હતા.

પૂજ્ય ગુરુદેવને બહેનશ્રી અવારનવાર યાદ આવતાં. શ્રી વજ્રલાલભાઈ પોતાની તબિયતની અવસ્થાને લીધે ઓપરેશન પછી બીજા દિવસે પહોંચી શક્યા. દર્શન કરી તેમણે પૂજ્ય ગુરુદેવને તબિયતના સમાચાર પૂછ્યા. ગુરુદેવે પ્રસન્નતાથી કહ્યું: ઠીક છે. શ્રી વજ્રલાલભાઈએ કહ્યું—બહેનશ્રી આપની તબિયતની ખૂબ ચિંતા કર્યા કરે છે. ગુરુદેવ પાસે આવવાની અવકાશ તો ભાવના છે, પણ હાર્ટની વ્યાધિના કારણે—શરીર પ્રવાસ કરી શકે એવી સ્થિતિ નહિ હોવાથી—આવી શકવાની લાચારી-અસમર્થતા તેમને બહુ ખટકે છે. સાંભળી પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રસન્નતાથી બોલ્યા—‘જેનને ચિંતા તો થાય, એમને આવવાનો ભાવ પણ જોઈ હોવ... પણ એમનું શરીર ક્યાં સારું છે? એમને પણ શરીરમાં હાર્ટની વ્યાધિ છે... એમનું શરીર ન અત્રાય એનું કાંઈ નહિ.’

તે જ દિવસે રાતથી ગુરુદેવને તાવ સહિત ડાયરિયા (આડા) થયો. ડાયરિયા કાબુમાં આવ્યા પછી જરા ઠીક થયું; તાવ મોળો પડ્યો; ત્યાં અચાનક શરદી, ઊધરસ થયાં. આસ્થિને વિશેષ રૂપ પકડ્યું. પૂજ્ય બહેનશ્રીને આ સમાચારોથી ખૂબ જ ચિંતા થવા લાગી. એમનું ચિત્ત ગુરુદેવમાં હતું. ભાવના એવી હતી કે કોઈ પણ પ્રકારે ગુરુદેવ પાસે પહોંચી જઈ. ગુરુદેવ પણ બહેનશ્રીને યાદ કરતા અને બોલતા: ‘જેનને શું થતું હશે? એને કેટલી ચિંતા થતી હશે! જેન તો ત્યાં રહી ગયાં અને આપણે અહીં આવી

પડ્યા....' એમ હૃદય ભરાઈ આવતું. પૂજ્ય ગુરુદેવને જ્યારે એમ લાગવા માંડ્યું કે શરીરને સારું નથી, ઉપચાર કંઈ કામ કરતા લાગતા નથી, સારું થાય એમ જણાતું નથી, ત્યાં જોલ્યા : હવે તો વિચાર થાય છે કે પાણી પણ છોડી સંથારો લઈ લઉં. ગુરુદેવના ઉદ્દગારો સાંભળી ડૉ. ચંદુભાઈ તથા અમે મુંઝાયા. ડૉ. ચંદુભાઈએ કહ્યું: 'સાહેબ! ગુરુદેવ! આપ બીજા વિકલ્પ ન કરો, તબિયત ધીમે ધીમે સુધરી જશે; વચ્ચે નવું નવું વિઘ્ન આવે છે તે આપણને મૂંઝવણમાં મૂકી દે છે, પણ તેને વટાવીને સારું થઈ જશે....જરૂર સારું થશે, આપ બીજો વિચાર ન કરો.'

દેહત્યાગના દિવસે—વિ. સં. ૨૦૩૭, કારતક વદ ૭, શુક્રવાર, તા. ૨૮-૧૧-૮૦ના રોજ—સવારે તબિયતની સ્થિતિ ગંભીર બની, પણ બપોરે તેમાં થોડો સુધારો જણાયો. ડૉક્ટરોને આશા બંધાણી કે હવે કમશઃ સુધારો વધતો જશે. પણ વિધિની ગતિ અકળ છે. સાંજે ૪૧ વાગ્યા પછી સ્થિતિ બદલાવા લાગી. ૬૧૧ વાગ્યે ચિહ્નોમાં ફેરફાર જણાયો. જુઓકારનો મંત્ર, સમયસારની ગાથાઓ તથા જ્ઞાયકલાવની ધૂન ચાલુ જ હતી. સાંજે ૭-૦૩ વાગ્યે, બાહ્યથી એ પવિત્ર ધૂનના વાતાવરણમાં, અને અંદરથી અંતર્મુખ પરિણતિની પ્રશાંતિપૂર્વક, પૂજ્ય ગુરુદેવે આપણને નોધારા મૂકીને મહાપ્રયાણ કર્યું. અહા! તે મહાપ્રયાણ વખતે ન કોઈ વ્યથા, મુખમુદ્રામાં ન કોઈ વિકૃતિ, ન કોઈ ભીંસ કે ન કોઈ વ્યથતા! જાણે પ્રશાંતિના મહાસાગરમાં સદાને માટે પ્રલીન થઈ ગયા હોય એવી ભવ્ય તેમની મુખાકૃતિ હતી.

કરાળ કાળે આપણા અનન્યશરણ પરમોપકારી ગુરુદેવને આપણી પાસેથી છીનવી લીધા, તેનો અસહ્ય આઘાત સમગ્ર મુમુક્ષુ જગતમાં વ્યાપી ગયો છે. કૃપાળુ ગુરુદેવ બરેબર મારા તો ધર્મપિતા હતા. ૩૯ વર્ષથી તેમની સમીપતાનો તેમ જ સેવાનો અમૂલ્ય લાભ તેમની અસીમ કૃપાથી મને મળતો રહ્યો હતો. તેઓશ્રીની મારા ઉપર પુત્રતુલ્ય અપાર અમીદષ્ટિ હતી. હિતોપદેશનાં પવિત્ર વચનોથી તેમ જ પ્રસંગોપાત્ત મધુરી ટકોરથી —હિતકારી મીઠા ઠપકાથી—મારા જીવનનું ઘડતર કરી મારા ઉપર અસાધારણ ઉપકાર કરનાર તે મહાપુરુષનો—મારા જીવનશિલ્પીનો—વિયોગ મારા માટે તો અત્યંત દુઃખદ ઘટના છે; તેનું વિસરવું મારા માટે ઘણું જ કઠણ છે.

આપણે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યેની અખંડ શ્રદ્ધાભક્તિમાં દઢ રહી તેમણે ચીંધેલા કલ્યાણમાર્ગમાં જાત્રત રહી પુરુષાર્થપૂર્વક આગળ વધીએ અને ગુરુદેવ પણ સ્વર્ગમાં ખેડાં આપણને તેવું બળ નિરંતર આપ્યા કરે—એવી અંતરની ભાવના તેમ જ તે મહાપુરુષના અસીમ ઉપકારોની વિમળ સ્મૃતિ સાથે, તેઓશ્રીનાં ચરણકમળમાં કોટિકોટિ વંદનપૂર્વક ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ સમર્પિત કરું છું.

દાસાનુદાસ—

પ્ર૦ ચંદુલાલ ખીમચંદ ઝોખાણિયા

પૂજ્ય ગુરુદેવ કે ચરણોમેં ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

“ અહો ઉપકાર જિનવરનો, કુંદનો, ધ્વનિ દિવ્યનો;
જિન-કુંદ-ધ્વનિ આપ્યા, અહો! તે ગુરુ કુંદાનનો. ”

મੈં ઉસ વર્ગકી ઓરસે ગુરુદેવશ્રી કે ચરણોમેં શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરનેકા સાહસ કર રહા હૂં જો યહ દાવા નહીં કર શકતા કિ હુમને ૪૫ વર્ષોંસે ગુરુદેવકી વાણી સુની. હુમારે સાધિઓને તો માત્ર પાંચ છ વર્ષોં સે હી, કિસીને દો વર્ષ સે હી, યહાં તક કિ હુમારી મહાવિદ્યાલય કે જો છાત્ર ઇસ વર્ષ મેં ભરતી હુએ ઉન્હેં તો માત્ર એક હી વર્ષસે ગુરુદેવકા સમાગમ પાયા. હુમારા તો એ સમય થા, હુમેં તો એ અવસર મિલા થા ઓર હુમારી તો અવસ્થા એસી થી કિ સ્વામીજીકા હમ લાભ લેકરકે ઉસે અપને અર્જનમેં અપનાને કા પ્રયત્ન કરતે. હુમારે બુજગોંને ઉસકા બહોત લાભ લિયા પર હમ બ્યાદ લાભ નહીં લે શકે-એસે વર્ગકી ઓરસે મેં ગુરુદેવશ્રીકે ચરણોમેં અપની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરનેકે લિયે યહાં ઉપસ્થિત હુઆ હૂં. વ્યક્તિ તો ચલા ગયા લેકિન વ્યક્તિત્વ અમર હોતા હૈ, ઉનકી કૃતિ ઓર ઉનકે કાર્ય ઓર ઉનકા તત્ત્વ અમર હૈ. અધિક કુછ ન કહુર મેં કેવલ ઇતના હી કહના ચાહતા હૂં કિ અભી પૂર્વ વક્તાઓને જો તત્ત્વકી ઓર બાકી જો ભાવનાયે વ્યક્ત કી હૈં ઉસકા હમ અનુકરણ કર શકે, હુમારી પીઠી ઉન્હેં અજા શકે ઓર યે ઝંડા હુમેં હાથમેં લેને લાયક શક્તિ ગુરુદેવશ્રીકે દ્વારા મિલતી રહે. અહીં ભવના અપની શ્રદ્ધાંજલિ કે રૂપમેં મેં ઉનકે ચરણોમેં વ્યક્ત કરતા હૂં.

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

—અભયકુમાર જૈન, જયપુર

(અખિલ ભારતીય યુવા ફેડરેશન વતી)

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના વિરહે ગાંડા જેવા કરી મુકયા છે. બીજો એક પણ વિચાર પ્રવેશી શકતો નથી. શું હવે આપણે આપણા શ્રી ગુરુદેવ વગર જ રહેવાનું છે! અમૃતવાણીનો ઘોષ હવે આપણા ઉપર નહીં વહાવે શું!—ના, ના, દેવલોકમાંથી પણ એ ઘોષ વહી રહ્યો છે ને ઘોષ ઝીલવા આપણે પુરુષાર્થ કરી દિવ્યચક્ષુ પામવા પડશે. દિવ્યવાણી પીવી હેવ તે દિવ્યતા પ્રગટાવવી જ જોઈએ.

૫૦-૫૦ વરસથી પણ વધારે એ મહાન સંતે પ્રજા ઉપર જે વાણીમાં પડકાર ફેંક્યો છે તેને ધ્વનિ શું આપણા કાનમાં નથી ગુંજતો? ગુંજ રહ્યો છે. “ ભાઈ, બાપુ, વસ્તુ તે અમર છે. ના પાડીશ નહીં, નહીંતર ચોરાસીના ફેરામાં ભમ્યા કરીશ. ” “ સમજાણું કાંઈ ” અરે! આપણે કાંઈક પણ સમજ્યા હોઈએ તો જરૂર આપણે પુરુષાર્થ, તેઓશ્રી સીધી જવા છે, પ્રકાશ ફેલાવી ગયા છે ત્યાં આપણને લઈ જશે જ....

—પૂજ્ય ગુરુદેવના વિરહથી મુંઝવેલી

પુનિત એ. દોશી, લંડન

જીવનમાં સર્વસ્વ જેમણે આપ્યું—

“ નથી ભૂલાતો એ ગુરુનો સંગ ! ”

“ ગમો લોએ ત્રિકાલવર્તી સવ્વ અરહંતાણમ્ ’—પરમાગમનું આ મંગલસૂત્ર પૂજ્ય ગુરુદેવને ઘણું પ્રિય હતું. એ સૂત્રદ્વારા આજે જ્યારે આપણે ત્રિકાલવર્તી મંગળમય તીર્થંકર ભગવંતોને યાદ કરીને નમસ્કાર કરીએ છીએ ત્યારે, અનંત તીર્થંકરોની એ મંગળમાળામાં પૂજ્ય ગુરુદેવનો આત્મા પણ એક પવિત્ર રત્ન તરીકે શોભી રહેલો આપણને દેખાય છે. અહો, આવું એક મંગળ તીર્થંકર-દ્રવ્ય આપણને જીવનમાં નજરે જોવા મળ્યું, તેમની સાથે રહેવા મળ્યું, અને તેમણે ચૈતન્યતત્ત્વનો અદ્ભુત અનુપમ મહિમા ઠાંસી-ઠાંસીને આપણા અંતરમાં ભર્યો....એટલું જ નહિ—આપણે તેમના પરિવારના કહેવાયા. અહા, આપણે સૌ સાધર્મીઓનો એક ભાવિ તીર્થંકરના પરિવારના છીએ—કેટલી મહાન આનંદની વાત ! ભલે આજે આ સુવર્ણપુરીમાં તેઓ ખિરાજમાન નથી પરંતુ સ્વર્ગ-પુરીમાં ખિરાજમાન તેઓ જ્યારે નજર કરશે,—જ્યારે અવધિજ્ઞાનથી દેખશે, ત્યારે આપણને સૌને પોતાના પરિવાર તરીકે દેખશે કે ‘ મારો આ ધર્મનો પરિવાર ! મારા આ ધર્મ સંતાનો કેવા પ્રેમથી કેવા વાત્સલ્યથી, મેં તેમને પ્રતિબોધેલા જિનેન્દ્ર ધર્મની સાધના કરી રહ્યા છે ! ’ એવા પૂજ્ય ગુરુદેવ, જેમ પિતા પોતાના વહાલા પુત્રને પોતાના વૈભવનો વારસો આપી જાય તેમ, આપણા વહાલા ધર્મપિતા ગુરુદેવ, પોતાના ચૈતન્યનિધાનનો અદ્ભુત-અનુપમ વારસો આપણને આપતા ગયા છે, ચૈતન્યનો અદ્ભુત મહિમા, દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રનો અદ્ભુત મહિમા, જ્ઞાન-વૈરાગ્ય, પંચપરમેષ્ટી ભગવંતોની ભક્તિ,—એવા સંસ્કારનો ઉત્તમ વારસો તેઓશ્રી પરમ પ્રેમથી આપણા ઉપર પરમ કૃપાપૂર્વક આપણને આપી ગયા છે; એ તેઓશ્રીનો આપણા ઉપરનો અદ્ભુત અનુપમ અચિંત્ય ઉપકાર છે—જે કદી નહીં ભૂલાય.

મુંબઈમાં છેલ્લા દિવસોમાં નાદુરસ્ત તબિયતમાં જ્યારે ‘ આમાં સદા પ્રીતિવંત બન ’....‘ છેદાવ વા ભેદાવ ’....વગેરે ગાથાઓની કે ‘ અપૂર્વ-અવસર ’ વગેરે વૈરાગ્યભાવનાની અમે સ્વાધ્યાય કરતા ત્યારે તેમનો ઉત્સાહ, તેમનો પ્રેમ, તેમનો વૈરાગ્ય—એ દેખીને આશ્ચર્ય થતું....આવી તબિયતમાં પણ એમનું પરાક્રમ, એમની શૂરવીરતા, એમની સહનશીલતા, એમની શાંતિ—એ દેખીને અમને આનંદ અને આશ્ચર્ય થતા કે વાહ, આપણા ગુરુ કેવા પરાક્રમી ને કેવા શૂરવીર છે ! ભગવતી આરાધનામાં વર્ણવેલો મુનિઓના સમાધિ-મહોત્સવનો પ્રસંગ અમે જાણે નજરે જોતા હોઈએ—એમ પૂજ્ય ગુરુદેવના ભાવો, એમની ભાવનાઓ વગેરે દેખીને એ પ્રસંગ અમને યાદ આવતો હતો,—આવા ગુરુદેવે આપણને આપેલા જ્ઞાન-વૈરાગ્યના સંસ્કારો જ્યાંસુધી આપણા હૃદયમાં જીવંત છે ત્યાંસુધી ગુરુદેવ પોતે જ આપણા હૃદયમાં જીવંત ખિરાજે છે—એમ સમજીને આપણે આપણું જીવન જીવીએ, તેમના સ્મરણપૂર્વક અરસપરસ પ્રેમ-વાત્સલ્ય-ભાવનાથી રહીએ ને એકબીજાના સહકારથી ધર્મસાધનામાં આગળ વધીએ....એ તેમના વિયોગમાં આપણે કરવાનું છે. જોકે તેમના

હમારે ધર્મપિતા ચલ બસે....

સરમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીકે સંબંધમે કયા કહા બય! હમારે ધર્મપિતા ચલે ગયે
 ઓર હમ ઉનકે બિના અકેલે રહ ગયે. ધર્મપિતા હમકો ને કુછ દે ગયે તો જૈસા
 પુત્રકા અધિકાર ઓર પુત્રકા કર્તવ્ય હોતા હૈ કિ ઉનકે દીયે હુએ વારસેકો સંભાલકે
 રખે-એ હમારી જિમ્મેદારી ને હૈ વો આજ હમારી પાસમે હૈ ઓર અગર વો હમ
 નિશાકે તો મેં સમજતા હૂં બહોત બડા હમારા કામ હૈ. ગુરુદેવ જિતને પવિત્રતા ઓર
 પુણ્ય દેનેકી મૂર્તિ!—ઉસકા તો કહના હી કયા? મેરેકો મેરા સૌભાગ્ય કહના ચાહિયે
 કિ મેં મેં દિગંબર-સંપ્રદાયમે પૈદા હોતે હુએ ભી ને ધર્મકે યથાર્થ સ્વરૂપકો નહીં
 સમજ સકા થા વો પૂજ્ય ગુરુદેવકે પ્રતાપસે યથાર્થ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત હુઆ ઓર ઉનકે પાસમે
 ઉનકે નિકટમે રહનેકા મુજે બહોત સૌભાગ્ય મિલા. બડી બડી ને દો-દો યાત્રાએ કી થી
 ઉસ રજા અત્યંત નિકટ ઉનકી પાસ રહા. ઉનકી પવિત્રતાકે સંબંધમે ઓર પુણ્યકે
 સંબંધમે જિતના ભી મુજે પ્રત્યક્ષ અનુભવ હૈ, મેં ઇતના હી કહ સકુંગા કિ ને વો
 કોઈ રખે હૈ ઉસકો હમ બહા તો કયા સકતે હૈ, બઠાનેકા ખાલી અભિમાન ભલે હી કર
 દે હેકોન બહા સકનેકી તાકાત તો કયા હૈ! ઉનકા પુણ્ય આજ હમારે પાસસે છીન ગયા
 અસ્થિતિ ઉનકી ઉનકે સાથ ચલી ગઈ. ઇસલીયે ને કુછભી વો દે ગયે હૈં ઉસકો હમ
 અસ્થિતિ બનાયે રખે તો હી હમ સમજ લીજિયે કિ હમારા અપના કર્તવ્ય નિભા પાયેંગે.
 આજ ઇસિસે બ્યાદા કહનેકો કયા રહ જાતા હૈ. હમ એક પ્રકારસે અનાથ હો ચુકે હૈ.
 હમારે ઘસ ને થા વો ચલા ગયા. ઇસ પ્રકારસે મેં સબકી ઓરસે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત
 કરતા હૂં.

[સ્વદેશીના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

—નેમીચંદ પાટની, આગ્રા

—૦—

[જીવનમાં સર્વસ્વ જેમણે આપ્યું....ચાહુ]

સ્થિતિથી આપણને અંતરમાં ઘણું દુઃખ થાય છે. પણ ગુરુવિયોગના આ આઘાતને
 સમજવા માટે આપણે વૈરાગ્યમાં અંપલાવવું એ જ આપણું કર્તવ્ય છે.

તેમની ઘડી સુધી ગુરુદેવની છાયામાં જ રહીને અમને સરસ રીતે તેમનું ભેદ-
 વિચારણા પરિહાસ, તેમનો પુરુષાર્થ, શાંતિ, સહનશીલતા બધું નીકટથી જોવા મળ્યું....
 હજારોને એકે પણ ઘણીવાર તેઓ પોતાના ધર્મબહેનને (પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબેનને)
 આ કહીને તેમની પવિત્રતાનો મહિમા કરતા....આજે એવા મહાન ધર્મબહેન આપણી
 સમક્ષ મિલ્યે છે,—એવા ધર્મબહેન જેવું સુંદર જીવન આપણે બનાવીએ ને ગુરુદેવે
 અપેક્ષા રાખે-વૈરાગ્યના સંસ્કારોને આગળ વધારીએ—એ જ ગુરુદેવ પ્રત્યેની આપણી
 શ્રદ્ધાંજલિ છે—એવા ભાવપૂર્વક હું અત્યંત ભક્તિથી ગુરુદેવ પ્રત્યે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરું છું.

—પ્ર. હરિલાલ જૈન

(ભૂતાપૂર્વ સંપાદક 'આત્મધર્મ')

કરાળ કાળે મારેલી થપ્પડ....

વિરાધક ભવ લઈને મેં આ મનુષ્યભવ પ્રાપ્ત કર્યોને પારણામાં હતો ત્યારથી જ પૂજ્ય ગુરુદેવે માથે હાથ મુક્યો છે અને એના યોગે પ્રથમથી જ વીતરાગની સાચી વાણી કાને પડી છે, સમજવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે તે મારે માટે આનંદની વાત છે. વીતરાગમાર્ગની અંદર, જૈનધર્મની પરંપરાની અંદર, આગમમાં ઘણું ભરેલું છે. પરંતુ એ ભાષા અને ભાવને સમજવાનું સામર્થ્ય આપણું નહોતું. એ આપણી ચાલુ ભાષામાં માતૃભાષામાં સહેલાઈથી સરળ કરીને પૂજ્ય ગુરુદેવે આપણને આપ્યું કે જેથી નાના મોટા સર્વે ભાઈઓ બહેનો સૌથી એ તત્ત્વને સુગમ રીતે, સારી રીતે સમજી શકાય છે. એ માટે પૂજ્ય ગુરુદેવે પોતાના એક જ્ઞાયક સ્વભાવનું નિરાલંબી તત્ત્વ આપણને બતાવ્યું. આજે આપણા બધાંયનાં સામુદ્રિક પાપનો ઉદ્ધય છે કે કાળે એવી થપ્પડ મારી છે કે પૂજ્ય ગુરુદેવને આપણી વચ્ચેથી લઈ લીધા છે....હું માનું છું કે પૂજ્ય શ્રી સદ્ગુરુદેવની હાજરીમાં જે કાર્ય તેઓ આપણને કરવાનું કહેતા હતા અને જે આપણે પ્રમાદી થઈને આજ સુધી નથી કર્યું, હવે કાળ આપણને એમ કહે છે કે તારે નિરાલંબન થવાનો સમય આવ્યો છે. તું નિરાલંબન થઈ ને જલ્દીથી તારા શુદ્ધાત્માની પ્રાપ્તિ કરી લે. આપણે સૌ પૂજ્ય ગુરુદેવે જે માર્ગ બતાવ્યો છે એ માર્ગ ચાલીને આપણું હિત કરીએ એ જ ગુરુદેવ પ્રત્યે સાચી શ્રદ્ધાંજલિ ગણાશે.—

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

—ડૉ. પ્રવિણ દોશી, રાજકોટ

સચ્ચી શ્રદ્ધાંજલિ : સ્વાધ્યાયકી પ્રતિજ્ઞા

પરમ પિતા પૂજ્ય ગુરુદેવ આજ હમારે બીચ નહીં હૈ. ઉનકી વાણીકી તો બહોત બાત ક્રિયા, ઉનકે તત્ત્વકી તો બાત ક્રિયા, ઉનકી મુખમુદ્રાકો દેખકર ભી હબરો લોગ અપના હિત કરનેમેં અગ્રેસર હુએ થે. ઈસ પ્રકાર ગુરુદેવ હમારે બીચમેંસે ઈતને જલ્દી ચલે જાયેંગે એ ક્રિસીકો ભી ઉચ્ચિમદ નહીં થી. આજ સારા ભારત અનાથ બન ગયા. પ્રભુકે વિરહકી કયા દશા હૈ વો સબકી મુખમુદ્રા પરસે અપને આપ વ્યક્ત હો ચૂકી હૈ. ઈસ પ્રસંગ પર કયા કહા જાય ? કુછ સમજમેં નહી આયે. પરમ પિતા તો હમકો યહી કહતે થે કી હમ અપના જીવનકા અધિકસે અધિક સમય સ્વાધ્યાય આદિમેં વ્યતીત કરે. પરમ પિતાકી સ્મૃતિ મેરે જીવનમેં બની રહે ઈસ લીયે મૈં આપકે સમક્ષ પરમ પિતાકે આદેશકો ધ્યાનમેં રખતે હુએ યે પ્રતિજ્ઞા કરતા હૂં કિ મૈં મેરે જીવનમેં દો ઘંટા નિયમિત સ્વાધ્યાય એકાંતમેં કરુંગા...મૈં આપ સભીસે યે પ્રાર્થના કરુંગા કિ સભી લોગ પૂજ્ય ગુરુદેવકી જીવન જ્યોતિકો જગાનેકે લીયે સ્વાધ્યાયકી પ્રતિજ્ઞાયેં કરે ઔર પૂજ્ય ગુરુદેવકી વાણીકા મનન કરે ઔર અપને જીવનકો સફળ બનાયે.

[શ્રદ્ધાંજલિ ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

—હીરાલાલ કાલા, ભાવનગર

પૂજ્ય સ્વામીજીકે શ્રદ્ધાંજલિ

પૂજ્ય ગુરુદેવ ! હમ ૬૦ સાલસે જંગલમેં ભટક રહે थे, ઔર કહીં રાસ્તા નહીં મિલ
 રહ થા, દૌડ બહુત લગાઈ. જબ ગુરુદેવકા સાન્નિધ્ય મિલા, હમારે અંતરકી કલી ખીલ
 ગઈ. બરાબર ૨૦ સાલ હમેં ગુરુદેવકા સાન્નિધ્ય મિલા ઔર ગુરુદેવને લી હમેં ઐસા
 અજ્ઞાત કિ મછલી નિસ તરહ મછલીકો ખીંચ લેતી હૈ ઉસ તરહ ખીંચ આયે હમ.
 હમ તે એ આશીર્વાદ ચાહે કિ જેસે યહાં આપકી સલામેં હમકો આગે ખીઠા લેતે
 જેસે યહાં લી આપ જાયે હમકો આગે ખીઠા લે ઔર સિદ્ધોમેં જય તખ હમકો લી
 ખુશ લેવે યહી અશીર્વાદ હમ આપસે ચાહે, યહી હમારી વિનતી હૈ. આપને જે અધ્યાત્મકા
 સૂચક ઉગાયા વો સૂચક અસ્ત નહીં હોનેવાલા. આપને જે સમવસરન રચકે ઔર એ
 સમવસરન બના દિયા વો સમવસરન આપકે સાથ જાયેગા, વોહી હમારી પૂજ્ય શ્રી કો
 શ્રદ્ધાંજલિ

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦] — શેઠ ભગવાનદાસ શોભાલાલ, સાગર

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની સાચી શ્રદ્ધાંજલિ પોતાના જ્ઞાયક આત્માને સ્વપણે અનુભવ કરવો
 એમાં સહેલી છે. એ પરિણમન મારામાં થાય અને એ રીતે હું પૂજ્યશ્રીને શ્રદ્ધાંજલિ
 આપું એવી ભાવના હું વ્યક્ત કરું છું. આ ઉપરાંત એક વિચાર મને આવે છે કે અત્યાર
 સુધી તે આપણી સમક્ષ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી હતા, એમની વાણી પણ આપણને નિરંતર
 પ્રભુ થતી હતી, આજે જ્યારે તેઓશ્રી નથી ત્યારે તેઓશ્રીએ ૪૫-૪૫ વર્ષ સુધી આપણને
 જે શબ્દો આપી છે એ વાણી પુસ્તકો દ્વારા પ્રકાશિત કરવાનું જે કાર્ય ઉપાડ્યું છે એ સતત
 સહુ સખીને આજે ગુરુદેવ પ્રત્યે આપણે એ ભક્તિ વ્યક્ત કરીએ અને જે પાંચ પરમાગમે
 ઉપર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનાં પ્રવચનો બહાર પાડવાનો નિર્ણય કરેલો છે, એ નિર્ણયમાં હું
 સહી સહુ એ જ ગુરુદેવશ્રી પાસે હું આશીર્વાદ માગું છું.

— હીરાલાલ ભીખાલાલ, મુંબઈ

—૦—

કર્મસિધુના સાગર ઉછળ્યા, ભારતદેશે ગુરુદેવ પધાર્યા. કળયુગમાં પાંચમા આરામાં
 સુપ્રદાયેના આંધી વંટોળથી ઘેરાઈ ગયેલું ભરતક્ષેત્ર હતું, ત્યારે ગુરુદેવશ્રીએ સંપ્રદાયથી
 અલગ કાઢ્યા, ક્રિયાકાંડથી બહાર કાઢ્યા, પાપ-પુણ્યનાં તિલાવ અને વંટોળમાંથી પામર
 હૃદયને ઉગાર્યા. ગુરુદેવે મહામંત્ર આપ્યો કે જીવમાત્રને પોતાનો આત્મા પોતાનો સાથી
 હો. કેહના સંગની જરૂરત નથી. કહાન ગુરુદેવ આધ્યાત્મિક ઇતિહાસમાં એક વિરલ આત્મા
 એ... એવા ભારતના આ મહાન ભાગ્યવિધાતા આધ્યાત્મિક સંત કહાન ગુરુદેવને મારી

શ્રદ્ધાંજલિ

[શ્રદ્ધાંજલિના ભાષણમાંથી, તા. ૩૦-૧૧-૮૦]

— પુષ્પાબેન, વઢવાણ

—૦—

पूज्य गुरुदेव श्री कानलस्वामीके श्रद्धांजलि

जयपुर : ता. २६-११-८० के भारत जैन महामंडल (राज.) के तत्त्ववधानमें पूज्य कानलस्वामीके निधन पर शोकसभाका आयोजन श्री यन्दनमल वैद (भूतपूर्व वित्त मंत्री) की अध्यक्षतामें किया गया, जिसमें श्री कपूरचन्द पाटनी (मंत्री-श्री महावीरल कर्मिटी), डॉ. ताराचन्द्र जैन अंजरी (संयोजक : अभिल विश्व जैन मिशन, जयपुर), श्री राजकुमार काला (अध्यक्ष : राज. जैन सभा), श्री मोहनलाल काला (उपाध्यक्ष : तीर्थेथत्र श्री महावीर विकलांग सहायता समिति), एवं अध्यक्षने श्री कानलस्वामीके गुणों, कार्यो एवं सेवाओं पर प्रकाश डालते हुये उन्हे दुर्दिक श्रद्धांजलि लेट की और उनके असामयिक निधन पर गहुरा दुःख प्रगट करते हुये शोक प्रस्ताव पास करके दिवंगत आत्मा की सद्गति एवं शांति के लिये प्रार्थना की.

राजस्थान जैन सभा के तत्वावधान में दिनांक ३०-११-८० के तेरापंथी दि. जैन अडा मन्दिरमें श्री राजकुमारल काला की अध्यक्षता में शोक सभा हुई, जिसमें पं. लंवरलालल न्यायतीर्थ, पं. अंशीधरल शास्त्री, पं. अनूपचन्दल न्यायतीर्थ, डॉ. कस्तूरचन्दल कासलीवाल, डॉ. ताराचन्द्र जैन अंजरी, पं. संतोषकुमारल अंजरी, श्री रतनलालल छाणडा, श्री विनयकुमारल पापडीवाल, श्रीमती शशिप्रभाल, श्री राजमलल जैन, श्री जललद्रकुमारल, श्री केवलचन्द्रल ने लिया, एवं श्री राजकुमारल काला (अध्यक्ष) आदिने पूज्य कानलस्वामी के गुणों एवं सेवाओं जैन पर विस्तृत प्रकाश डालते हुये उन्हे दुर्दिक श्रद्धांजलि समर्पित की...

श्री महावीर एन्टरनेशनल राज-जैन मिलन एवं अभिल विश्व जैन मिशन, जयपुर एवं महावीर समाचार समिति द्वारा भी आध्यात्मिक संत श्री कानलस्वामी के निधन पर उनकी सेवाओं का स्मरण करते हुये शोक प्रस्ताव पारित किया गया.

डॉ. ताराचन्द्र जैन अंजरी, जयपुर
—संयालक, श्री महावीर समाचार समिति, जयपुर

नवभारत टाइम्स में सन्मान्य महापुरुष श्री कानलस्वामीका अंज में “आकस्मिक निधन” समाचार पढकर मैं हतप्रल हो गया. वे जैन संसार के आध्यात्मिक जगरण के युगान्तकारी अग्रदूत थे. उनके अभाव की शून्यता युगयुगों तक जैन जगतको व्यथित करती रहेगी।

मैं अपनी शोकांजली अर्पित करता हूँ. —धन्यकुमार जैन, कटनी (म. प्र.)

XXX....हुम सण ली अपने पवित्र मानव पर्याय के गुरुदेवके समान हो तत्त्वज्ञानके प्राप्त करके सफल बनाये.....और स्वामीलके अताये मार्ग पर चले ऐसी मेरी लावना.
[श्रद्धांजलिना लाषणुमांथी, ता. ३०-११-८०] —प्रोफेसर जमनालाल, धंहर

જીવનાધાર ગુરુદેવને ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

જીવનનો સૌથી આકરો દુઃખદ પ્રસંગ....ત્યાં શું કહેવું? “ગુરુદેવ ચાલ્યા ગયા!”
અરેરે! કલ્પના ન હતી કે ગુરુદેવ આપણને આમ નિરાધાર મૂકી ચાલ્યા જશે.

અમારા પ્રહ્લ્યાચારિણી બહેનોના તો જીવનસર્વસ્વ ગુરુદેવ જ હતા. જીવનના પરમ આધારસ્તુ ગુરુદેવ! તેમને ગુમાવી વિશ્વે શું નથી ગુમાવ્યું? આખા દેશે તો આ દેવી પુરુષને ખોટાં બધું ખોટું, પણ દરેક મુમુક્ષુએ પોતાના જીવનનો સર્વસ્વ રસ ગુમાવ્યો છે. કૃપાળુદેવની દૃષ્ટિમાં વિદગ્ની રસબસતી લાગતી. અમારા જીવનમાં ક્ષણે ક્ષણે, શ્વાસે શ્વાસે વસનારા ગુરુદેવ શું ખરેખર ચાલ્યા ગયા? શું આ બધું સાચું છે? આ સુવર્ણપુરીના કણેકણમાં પોતાની જીવન સ્મૃતિ છોડી શું આ દિવ્ય પુરુષ ખરેખર ચાલ્યા ગયા? ગુરુદેવની પવિત્ર સમ્પત્તી “ભોલતું તીર્થ” બનેલી આ સુવર્ણપુરીમાં શું ગુરુદેવ ખરેખર નથી? એમ સત્ સેકો પ્રશ્ન પોતાને જ કર્યા કરે છે. પણ તેનો જવાબ શું?...વિધિની વિચિત્રતા! સત્તી કેવો લાચાર છે? લાખો કરોડો માનવીઓનાં અરમાનો પર વજ્રઘાત કરનાર પ્રસંગ સતી સ્વે કેણુ રોકી શકે?

“સ્ત્રી પડ્યા લગવાન” બધાને “લગવાન આત્મા”ની, અતીન્દ્રિય આનંદની સમ્પત્તિ કલ્પની મસ્તીભરી ગર્જના કરી “હવેની કાળાવલિ માત્ર આત્મતત્વના લોગવટામાં જ રહે” એ ભાવનાને જીવનમાં એકરસરૂપે વણી પોતે તો ઉચ્ચતાથી કેવળજ્ઞાન તરફ પ્રયાસ કરી ગયા, પરંતુ આખા વિશ્વ પ્રત્યે પણ “બધા લગવાન થઈ જાયોને!” એમ કલ્પાર્થ દૃષ્ટિએ તેમણે સિંહગર્જના કરી. “તમે બધા લગવાન છો અને લગવાન થઈ જાયો, સિવાયક તો ન રહો પણ સાધકપણે પણ ન રહો,—બધા પરમાત્મા થઈ જાયો” એમ “પરમાત્માનો પોકાર છે,” “સીમંધરનાથનો આ સંદેશ છે,” “અનંત તીર્થ” કરોનો આ પોકાર છે—એવા એવા તો લાખો પોકારે પોકારતા આ પરમ પુરુષ શું ખરેખર આ સતીજ દેશને છોડી, તેને વધુ ગરીબ બનાવી, ચાલ્યા ગયા?

શું તેમનાં મંગલ દર્શન હવે નહિ થાય? “અમૃત વર્ષાં રે પંચમકાળમાં” એમ અતીન્દ્રિય અમૃતની મસ્તીભર્યા શબ્દો, અનાદિ વિભાવના રસને તોડી નાખનાર સ્વપ્ના, “બહેનો! દીકરીઓ! સમજાય છે ને?” આવાં આવાં અનંત કૃપાભર્યાં આનંદકારી સંચિત્તો શું ખરેખર હવે સાંભળવા નહિ જ મળે?

અમર પ્રહ્લ્યાચારિણી બહેનો પર તો ગુરુદેવશ્રીની વિશિષ્ટ અમીદષ્ટિ હતી. તેમની કલ્પમુક્તી ભાવમાં અમે બધાં પોતાને સારાં જગત કરતાં વધારે સુખી અનુભવતાં. અસત્ય અંતરની ભાવના હતી કે ‘ગુરુદેવ તો શાશ્વત જ છે, તેમની મંગલ છાયામાં

અમારે સાધના કરી ચાલ્યા જવું છે; પણ અમારા કમનસીબે, જે માટે અમે સ્વપ્નેય તૈયાર ન હતાં તે સાચું બની ગયું!

અહો! સર્વજ્ઞપુત્ર ગુરુદેવ! પુણ્ય અને પવિત્રતાની મંગલમૂર્તિ! શુદ્ધાત્માનુભૂતિની પાવન પ્રતિભા! આપે આ સુવર્ણપુરીમાં મંગલ આત્માનુભૂતિના અને તે-રૂપે પરિણત અનુભવી મહાત્માના મહિમાના એવા ઊંડા પાયા નાખ્યા છે કે તે સેંકડો હજારો વર્ષો સુધી શુદ્ધાત્માનુભૂતિનાં અને શુદ્ધાત્માનુભવીનાં ગુણગાન ગાતી હશે, સાધકોના આત્માને પરમ વિશ્રામધામ બની રહેશે.

અહો ગુરુદેવ! આપે અમને શું નથી આપ્યું? સાધનાના દિવ્યપંથે પરમ સહાયભૂત ભગવંતોની ભેટ તો આપી જ, પણ પવિત્ર વારસારૂપે આપતા ગયા સાધનાની ભવ્યમૂર્તિ—આ વિશ્વનું પવિત્ર “ધર્મરત્ન”—ભગવતી ચંપામાત, જેમનો અણુમૂલ જ્ઞાનનો પરમ શાંત ગંભીર સમુદ્ર અદ્ભુત ઉચ્ચ તરંગોથી ઊછળી રહ્યો છે. ‘પુરુષાર્થ કરી શુદ્ધાત્માને પ્રહણ કરવાનો ગુરુદેવનો આદેશ અમલમાં મૂકો તો જરૂર ગુરુદેવની સાથે રહી શકાશે’ એમ પરમ અનુગ્રહથી અમને શીતળ આશ્વાસન આપનાર, ભરતક્ષેત્રે આ કાળે સાધનાના સર્વોત્કૃષ્ટ આદર્શરૂપ ચંપામાત અમારું શરણુ છે. તેમનાં પવિત્ર દર્શન, તેમની અમીભરી કૃપાદષ્ટિ, તેમની પવિત્ર આજ્ઞા, હીરાના અક્ષરે લખાય એવી તેમની અણુમોલ વાણી અમારા હૃદયનો પરમ આધાર છે.

હો ગુરુદેવ! અનંત કાળમાં ભમતાં ભમતાં અનંત વાર અગિયાર અંગનું જ્ઞાન અને મુનિવ્રત ધારણુ કર્યા છતાં બાકી રહેલી, જે આખા દ્વાદશાંગના સારભૂત મંગલ શુદ્ધાત્માનુભૂતિ તે ગમે તે શરતે કરો, મરીને પણ કરો—એવી અમૃતભરી આપની આજ્ઞા, અનંત કરુણાભર્યો આપનો ઉપદેશ તે જ અમારા જીવનનું લક્ષ્ય રહો, તે જ અમારા જીવનની પ્રતિજ્ઞા બનો; અમારા રુવાંટે રુવાંટે આપની આજ્ઞા જડાઈ જાઓ; અમારા જીવનના ડગલે ને પગલે, દરેક ક્ષણે, નિરંતર ગુરુદેવનો કૃપાભર્યો ઉપદેશ—“શુદ્ધાત્મા જ છું”....“શુદ્ધાત્મા જ છું”, તે જ ગુંબ્યા કરો; આપની આજ્ઞા તે અમારા લૌકિક કે અલૌકિક કોઈ પણ વર્તનમાં મુખ્યપણે રહી અમારો આત્મસાધનાનો પંથ પ્રકાશિત કરતી રહો, જેના બળે અલ્પ કાળમાં અમે આપની સાથે જ શાશ્વતધામમાં પહોંચી શકીએ. આવી ઊંડી હૃદયની ભાવના સહિત અમે ગોગીદેવી પ્રહ્લચર્ય-આશ્રમનાં પ્રહ્લચારિણી બહેનો અને શેષ સમસ્ત પ્રહ્લચારિણી બહેનો આપનાં પાવન ચરણોમાં અનંત અનંત વંદના સહિત ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પીએ છીએ.

—પ્ર. આશાબહેન, ખંડવા

—*—

હૃદય માની શકતું નથી.... માનવા તૈયાર પણ નથી....

અત્રે દિવસો પર દિવસો વીતી રહ્યાં છે, ધર્મપિતાનો વિયોગ એ વાસ્તવિક હકીકત છે, તેમ છતાં હૃદય એ વાત સ્વીકારવા તૈયાર થતું નથી. આજે પણ હૃદયમાંથી ભણુકારા સર્જી રહ્યાં છે કે પૂજ્ય ગુરુદેવ જરૂર સોનગઢ પધારશે. વરસો વરસના વિહારની જેમ પૂજ્ય ગુરુદેવ જરૂર પધારશે. કદાચિત આ વિહાર વધુ દિવસોનો હોઈ શકે, પરંતુ વિહારને એ કાર્યક્રમ પૂરો થતાં પૂજ્ય ગુરુદેવ જરૂર અત્રે પધારશે જ—એમ હૃદયમાંથી અચૂકર ઉઠે છે. દુર્ભાગ્યવશાત આ નજરે પૂજ્ય ગુરુદેવના પાર્થિવદેહનો અગ્નિસંસ્કાર નીકળ્યો; તોપણ પૂજ્ય ગુરુદેવના દેહાંતને હૃદય સ્વીકારી શકતું નથી, માની શકતું નથી ને માનવા તૈયાર પણ થતું નથી.

અહા! જ્યારથી સમજણ આવી છે ત્યારથી—૩-૪ વર્ષની ઉંમરથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની કમળાવ્યામાં રહેવાનું અહોભાગ્ય સાંપડ્યું છે. બાળપણ વીત્યું ગુરુચરણોમાં... ૩૨-૩૨વર્ષ સુધી—જન્મથી આજ સુધી ગુરુવાણીના અમૃતબોધનું શ્રવણપાન મળ્યું, સૌમ્યમુખમુદ્રાના જ્ઞાન સમુદ્ર, તેઓશ્રીની સેવાનો અણમૂલો લાભ મળ્યો, તે શું હવે નહીં મળે? તેઓશ્રીની કમળી વિના બાકીનું જીવન કઈ રીતે વીતશે? જેમની દિનચર્યા સાથે જ જીવનપ્રવાહ અચૂક સુક્રમો હતો એ ગુરુના વિયોગે અધૂરું જીવન શું નીરસ જ રહેશે!

૩૨-૩૨વર્ષના—જન્મથી આજ સુધીના ગુરુકૃપાના સંસ્મરણો સ્મૃતિપટ પર વહેવા સમયાં ચિત્તમ જેવું લાગે છે કે આ બેમાં સાચું શું? હૃદય તો કહે છે કે ગુરુવિયોગ એ તે દુસ્વપ્નમાત્ર છે જ્યારે મગજ કહે છે કે સ્મૃતિપટના સંસ્મરણો એ તો ભૂતકાળ છે. એકલાની પળોમાં, એકાંતની પળોમાં હૃદય પોકાર કરી કરીને કહે છે કે જે ધર્મપિતાએ અપાવ્યું જ ધર્મસંસ્કારોનું સિંચન કર્યું, સતત પોષણ આપ્યું એ ધર્મપિતા પોતાના અવકાશને શું કદી નિરાધાર મૂકીને જાય ખરા? બાળપણમાં રમત-ગમતના દિવસોમાં તમારવસામાં વખત ગૂમાવતો ત્યારે કરુણાભાવે પ્રેરણા આપીને બાળપણથી જ પ્રવચનો સંભળાવે કિસાહ જગાવતાં, પ્રવચનમાં પણ એકચિત્ત રહે તે માટે અપાર કરુણાથી “શું કહું”—એમ પૂછી લેતાં અને ત્યારબાદ પણ સાંભળેલું સ્મરણમાં રાખે—વિચારે એવા અણુભાવે “આજે પ્રવચનમાં શું આપ્યું હતું?”—એમ પૂછતાં રહેતાં ને એ રીતે અપાવ્યું જ ધર્મસંસ્કારોનું સિંચન કરી કરીને “જીવનમાં આ એક જ કરવાયોગ્ય કાર્ય છે”—એવી લગની લગાડનાર ધર્મપિતા શું આમ નોધારા મૂકીને જાય ખરા?

અચૂકર દિવસોમાં ઊંઘ અને અભ્યાસનો કાળ બાદ કરતાં બાકીના સમયનો મોટો ભાગ સંસ્મરણ કરતાં ગુરુકૃપાની શીળી છાંયડીમાં વધુ વીત્યો, મા-બાપ કરતાં ગુરુના સંગમાં,

ગુરુની સેવામાં, ગુરુકૃપાથી વધુ ધર્મપ્રેરણા મળી; ‘સંસાર-શરીર-ભોગથી ચેતવા જેવું છે’
 -એમ વ્યક્તિગત પ્રેરણા મળી. અરે ! આ જીવનનું ઘડતર જ પૂજ્ય ગુરુદેવની કૃપાથી
 થયું એવા જીવનશિલ્પી, જીવન-આધાર ગુરુનો વસમો વિયોગ હૃદય કઈ રીતે સ્વીકારે ?
 ગુરુદેવની એ કરુણા, ગુરુદેવની એ કૃપા, ગુરુદેવની એ સેવા, ગુરુદેવની અમૃતવાણીનું
 શ્રવણપાન, ગુરુચરણમાં વીતતો જીવનકાળ-એ બધું હૃદયમાં સતત રમ્યા કરતું હોય ત્યારે
 આ વસમો વિયોગ હૃદય કઈ રીતે સ્વીકારે ? અને ત્યારે ગુરુવિયોગ વાસ્તવિકતા હોવાના
 વિચારે હૃદય કલ્પાંત કરી મૂકે છે. દેશભરમાંથી ને લંડન, નાઈરોબી આદિ વિદેશોમાંથી
 આવતાં ગુરુવિયોગની વેદનાના પત્રો ‘આત્મધર્મ-શ્રદ્ધાંજલિ-અંક’ માટે વાંચતા હૃદયમાં
 વ્યથા ઉપડી આવે છે. વરસે, બે-વરસે સોનગઢ આવી શકતા લંડન આદિ વિદેશવાસી
 મુમુક્ષુઓ લખે કે ગુરુવિયોગના સમાચારથી ચિત્તભ્રમ જેવું થઈ ગયું છે, મગજ શૂન્ય
 થઈ ગયું છે....ત્યારે ગુરુચરણાં જ જેનો ઉછેર થયો હોય એના હૃદયના વલોપાતની તો
 કલ્પના જ કરવી રહીને ?

આપની શીતળ છત્રછાયામાં વર્ષો સુધી પ્રાપ્ત થયેલાં આપના આત્મોન્નતિકારક આધ્યાત્મિક
 પ્રવચન-શ્રવણનું ચિંતન, મનન અને ઘોલન કરીને અસંગી નિજ-આત્મતત્વના આલંબનના
 પુરુષાર્થ દ્વારા આ વિરહ વ્યથાને શમાવવી એ જ આપના ચરણોમાં રહ્યાની સાર્થકતા
 અને સાચી શ્રદ્ધાંજલિ છે.

અમારા સદ્ભાગ્યે, જેની અંતરપરિણતિના પ્રભાવે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જેની પ્રશંસા
 કરતા થાકતા ન હતા, જેના વચનામૃતોએ મુમુક્ષુઓને મોક્ષમાર્ગમાં ઉત્સાહીત કર્યા છે એ
 ધર્મરત્ન ભગવતી પૂજ્ય બહેન શ્રી ચંપાબેનનાં દર્શન અને થોડા થોડા ઉપદેશ-વચનામૃતો
 એ એક જ અમ જીવનનો આધાર છે. ધર્મરત્ન ભગવતી બહેનશ્રી ચંપાબેનના દર્શન ને
 વચનામૃતો જ આપણને આ વિરહની વેદનામાં સાતંત્ર આપવા સમર્થ છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના
 વિયોગમાં, અમ જીવન-આધાર પૂજ્ય બહેનશ્રી અમ બાળકોનું ધર્મપાલન-પોષણ કરતા
 રહે એવી અભ્યર્થના સાથે, અમે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ ચીંધેલા મુક્તિમાર્ગે પ્રયાણ કરીને
 તેઓશ્રી સાથે જ મુક્તિપુરીએ પહોંચી જઈએ એવી ભાવનાપૂર્વક અમ જીવનશિલ્પી,
 જીવન-આધાર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના ચરણોમાં વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ સમર્પિત કરીએ છીએ.

—આપના વસમા વિયોગના વિરહે આંસુ સારતા
 આપના ધર્મપરિવારના બાળકો
 જીતુ, હેમંત તથા દીપકના કોટીકોટી નિત્યવંદન

—૦—

श्री कानलुस्वामीके असामयिक निधन पर शोकसभा

श्री स्यादाह मंडा विद्यालयके अध्यापकों-छात्रों-स्थानीय विद्वानों एवं समाजकी शोकसभा श्री जिनेंद्र वार्णीलकी अध्यक्षतामें हुई. सिद्धांत आचार्य पं. कैलासचंद्रलने श्रद्धांजलि समर्पित करते हुये कहा कि स्वामीलकी प्रवचन शैली निश्चयधर्मकी थी. अण अध्यात्मकी चर्चा सर्व साधारणकी चर्चा हो गई है यह स्वामीलकी देन है. सिद्धांत आचार्य पं. कुलचंद्रलने कहा कि स्वामील जैनधर्मके मर्मकी जात कहते थे, समयसार पर उनका प्रवचन गहरा होता था. समयसार प्रत्येक व्यक्तिकी स्वतंत्रताकी ओक अच्छी पुस्तक है मैंने सदा तटस्थ होने रहनेका प्रयत्न किया, लोग याहो जे कुछ समझे. पं. हरवारीलालल केवियने कहा कि कलिकालमें स्वामीलने अध्यात्मका प्रकाश दिया है. उनहोंने समयसारका हृदय बना था. मैंने उनका निश्चय व्यवहार सुना है. व्यवहार तो उपेक्षणीय है ही. द. वि. अध्यक्ष पं. शीतलचंद्रलने कहा कि उनकी लकड़ीमें जड़ था ऐसा लोग मानने लगे थे श्री वार्णीलने कहा कि मेरी स्वामीलसे लेट पठ-पप में हुई जण मैं घरसे निकल कर उनके पास चला गया था. स्वामीलने जैनोंके दर्शनका अंतरंग सामने रख दिया है—मन्त्रभूति गौतमकी लांति घरसे कोठ विरोध लेकर उनके पास जाता था तो स्वामीलके पास जाकर विरोध हूर हो जाता था. वे चले नहीं गये हैं किन्तु वे अपना प्रकाश छोड गये हैं. अंतमें नीचे लिखे शोकसभा-प्रस्तावके अनुसार सभीने दो मिनट मौन रहकर स्वामीलके प्रति श्रद्धांजलि समर्पित की.

शोकसभा-प्रस्ताव

श्री स्यादाह मंडाविद्यालयके अध्यापकों, छात्रों, स्थानीय विद्वानों एवं समाजकी यह सभा श्री कानलुस्वामीके असामयिक निधन पर अपना गहरा शोक व्यक्त करती है. स्वामीलने अपने जवनकालमें लगवत् कुंदकुंदाचार्यके समयसारगत अध्यात्म द्वारा जे प्रचार प्रसार किया वह अभूतपूर्व है. उनहोंने स्थानकवासी संप्रदायके पूज्य गुरु होते हुये भी इस संप्रदायके त्यागकर द्विगंजर जैन मार्गके अपनाया और समस्त सौराष्ट्रमें द्विगंजर जैन मंदिरोंकी स्थापनाके साथ द्विगंजर जैनधर्मका प्रचार करके जैन समाजमें अध्यात्मके प्रति अद्वितीय जगृति की. हम उनके प्रति श्रद्धा व्यक्त करते हुये अपनी श्रद्धांजलि समर्पित करते हैं.

नेमीचंद्र जैन

अम. अ. जी. अड. जैन दर्शन

साहित्याचार्य, श्री स्यादाह मंडाविद्यालय, वाराणसी

—०—

[आ अंकना श्रेता : महावीर श्रेतो आर्ट, पालिताणा]

तीर्थंकरका विरह भूलानेवाले स्वामीजीके श्रद्धांजलि

२६ तारीखके अण्णारमें पूज्य गुरुदेवश्रीके स्वर्गवासका समाचार पढकर हम सभ लोग स्तब्ध रह गये! अकस्मात जैसे वज्रपात हुआ. किसीको कल्पना तक नहीं थी कि घतनी जल्दी पूज्य गुरुदेव हम सभके बीचसे चले जायेंगे. क्योंकि आपरेशन अच्छी तरह हो जाने के बाद एक बार तणियत गडण्ड होकर फिर धीरे धीरे स्वास्थ्यमें सुधारके समाचार मिल रहे थे. इससे यही आशा थी कि शिघ्र ही नीरोग होकर वापिस लौटेंगे. लेकिन होनी कुछ और ही थी. एकएक ऐसा लगा मानो सूर्यास्त हो गया है. एक ऐसा प्रकाश पुंज जिससे दिग्-दिगान्त प्रकाशित होता था, लुप्त हो गया. तीर्थंकर एवं मुनिओंका विरह तो था ही. मुमुक्षुओंके लिये उस कमीके पूरी करनेमें बहुत कुछ सक्षम परम पूज्य गुरुदेवका ही अण्ण विरह हो गया. जिसकी पूर्ति अत्यंत कठिन है. संयोगके साथ वियोग निश्चित है उसी सिद्धांतको हृदयंगम करते हुये हम सभ अपनी आत्माका कल्याण उनके अताये गये मार्गके अनुसार करें उसी भावना के साथ हम परम पूज्य गुरुदेवश्रीके अत्यंत भाव विह्वल होकर श्रद्धांजलि अर्पित करते हैं.

—महालयद अरडिया, सुमेरुमल ढाढरिया
अलयकरण शोडीया, सरदारशहुर

उपर मुज्ज लिन्न लिन्न शण्डो द्वारा गुरुवियोगना विरहनी व्यथा व्यक्त करतां, संस्था उपर आवेलां गामोगामना तार तेम ज शोक-प्रस्ताव अने श्रद्धांजलिना पत्रोनी नामावलि :

क्रम	नाम	गाम	क्रम	नाम	गाम
१	श्री दिगंवर जैन मुमुक्षु मंडण	अमरेली	१२	श्री पन्नालाल जंजरी	क्यामन सीटी
२	पं. नेमीचंद अजमेरा	धन्डोर	१३	देवराज ज्वराज परिवार	नाछरीणी
३	दालचंद जैन अने सागर जैनसमान	सागर	१४	सरतकुमार अने हंसराज परिवार	लंडन
४	जमनगर दि. जै. मु. मंडण	जमनगर	१५	प्रज्जलाल आरा	कलकत्ता
५	धमंडीलाल सरावगी अने परिवार	कलकत्ता	१६	लंडन मुमुक्षु मंडण	लंडन
६	धरमशी देवराज परिवार	नाछरीणी	१७	जदवज्ज जेयंद टींजडीया परिवार	कलकत्ता
७	जेठालाल देवराज शाह परिवार	नाछरीणी	१८	गौहती दि. मु. मंडण	गौहती
८	रामज्ज देवराज परिवार	नाछरीणी	१९	दि. जै. मु. मंडण	(परमा) यु. के.
९	न्याललार्ध अने दक्षाणेन	स्वीट्जरलेन्ड	२०	मोसी. सी मुमुक्षु मंडण	मोरणी
१०	शिवगंज मुमुक्षु मंडण	शिवगंज	२१	भारत वर्षीय दि. जैन तीर्थक्षेत्र कमिटि	मुंजर्ध
११	क्यामन जैन समान अने अज्जतप्रसाद डाला	क्यामन	२२	सत्येन्द्रकुमार शोडी	उज्जैन
			२३	पंडित युगलकिशोरज्ज	डोटा

ક્રમ	નામ	ગામ	ક્રમ	નામ	ગામ
૨૪	શ્રી જૈન યુવક ફેડરેશન કોટા	કોટા	૫૧	શ્રી દિ. જૈ. મુમુક્ષુ મંડળ	નાઈશાખી
૨૫	શ્રી મનીષ્યંદ્ર શેડી	ધન્દોર	૫૨	અજીતભાઈ પ્રેમચંદ કેશવજી શાહ	,,
૨૬	લીલાધરભાઈ કામાણી	કલકતા	૫૩	લક્ષ્મીચંદ કેશવજી શાહ	નાઈશાખી
૨૭	સ્નેહદાસ પાનાચંદ પરિખ	રાણપૂર	૫૪	જૈન સૌરાષ્ટ્ર મંડળ	હૈદરાબાદ
૨૮	ચીલાલ જીવરાજ	રાણપુર	૫૫	ચવરે, ભિસીકર અને ગજાએન	બાહુબલી
૨૯	કારીસિંહ ગોહીલ	ભાવનગર	૫૬	સૌરાષ્ટ્ર જૈન સોસાયલ	
	ટેપુટી હોમ મિનિસ્ટર ગુજરાત રાજ્ય			વેલકેર સોસાયટી	હૈદરાબાદ
૩૦	કેટા મુમુક્ષુ મંડળ	કોટા	૫૭	નરેન્દ્ર કુલચંદ દોશી	હૈદરાબાદ
૩૧	ચંદુલાલ સોગયા	જયપુર સીટી	૫૮	રમણિકલાલ ઝોઝા પરિવાર	રાજકોટ
૩૨	દે. જૈન છતરી અને ભોગીલાલ સંઘવી મદ્રાસ		૫૯	રાણપૂર દિ. જૈન મુ. મંડળ	રાણપૂર
૩૩	અરવિંદુભાર શાસ્ત્રી	બ્યાવર	૬૦	જૈન તેરાગચ્છ સંઘ	મોરબી
૩૪	અજમેર મુમુક્ષુ મંડળ	અજમેર	૬૧	હસમુખ કુલચંદ દોશી	મોરબી
૩૫	રસભાઈ શાહ	મહુવા (સુરત)	૬૨	ભગવાનજી કચરાભાઈ પરિવાર	મોખ્યાસા
૩૬	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સમાધિ મંદિર		૬૩	ડૉ. જયંતિભાઈ પારેખ, લીલીએન	મોરબી
	અને મુમુક્ષુ મંડળ	રાજકોટ	૬૪	શ્રી દિગંબર જૈન સંઘ	મોરબી
૩૭	ચંદુલાલ પહાડીયા મંદનગંજ	કિસનગઢ	૬૫	મદ્રાસ મુમુક્ષુ મંડળ	મદ્રાસ
૩૮	એચ. જૈન કામદાર જૈન સંઘ	લાતૂર	૬૬	મોહનલાલ દોશી પરિવાર	ધોરાજી
૩૯	અરવિંદ જસાણી	રાજકોટ	૬૭	રતિલાલ સુંદરજી વઢીલ	અમરેલી
૪૦	સુભદ્રાલાલ કોઠારી	દારકા	૬૮	વિદ્યાએન રાષ્ટ્રીય શાળા	મોરબી
૪૧	ચંદ્રભાઈ કામદાર	વિસનગર	૬૯	રસિકલાલ શાહ	અમરેલી
૪૨	શિવાલ મણિલાલ ગોસલીયા	ગોવા	૭૦	વાંકાનેર દિગંબર સંઘ	વાંકાનેર
૪૩	જૈન સેતીવદ ટ્રુપ	હૈદરાબાદ	૭૧	કોઈમ્બતૂર દિ. જૈ. મંડળ	કોઈમ્બતૂર
૪૪	સિદ્ધાંતજી જૈન મુ. મંડળ	સિકંદરાબાદ	૭૨	મણિલાલ પોપટલાલ શેઠ પરિવાર	બેંગલોર
૪૫	વૈર યુવ મંડળ	કોટા	૭૩	તનસુખલાલ, ધન્દીરાએન	મદ્રાસ
૪૬	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ		૭૪	હરીલાલ રતનસીભાઈ શાહ	અમલનેર
	ડૉ. મુકેશ્વંદ્ર સોનેજી	અમદાવાદ	૭૫	લીલાવતીએન શાહ	અમલનેર
૪૭	ચંદુલાલ ચવરે	બાહુબલી	૭૬	ભિલવાડા દિ. જૈન સમાજ	ભિલવાડા
૪૮	સ્વચ્છતાલાલ ભાયાણી	કોઈમ્બતૂર	૭૭	દેવચંદભાઈ	કારંબ
૪૯	દેશી મણેશ્વંદ્ર ઝવેરચંદ		૭૮	યુવા ફેડરેશન	ઝવેરા
	જૈન સેવનાલય	વઢવાણ શહેર	૭૯	ડૉ. કપૂરચંદ કાસલીવાલ	
૫૦	શ્રીમદ્ જૈન મહાજન	સુદાસણા		અનોપચંદ્ર	જયપૂર

ક્રમ	નામ	ગામ	ક્રમ	નામ	ગામ
૮૦	શ્રી દિગંબર જૈન મં. અધ્યતેરા પરિધાન શાસીત સ્વાધ્યાય સભા	જયપૂર સીટી	૧૧૨	શ્રી ચંપા, ચંદ્રકાંત, સંઘવી પરિવાર	કલકત્તા
૮૧	સંત બહાદુર જૈન સમાજ	સંત બહાદુર	૧૧૩	શ્રી જૈન મહા સોસાયટી	ગ્વાલિયર
૮૨	મુગટલાલ જૈન	બુલંદ શહર	૧૧૪	મનસુખલાલ હેમાણી	કલકત્તા
૮૩	મહા સચિવ ખંડેલવાલ પંચાયતી મુમુક્ષુ મંડળ માધવગંજ	ગ્વાલીયર	૧૧૫	જમ્બુકુમાર અધ્યક્ષ રાજસ્થાન દિ. જૈન મહા સમિતિ	કોટા
૮૪	મયાશંકર, મંજુલા પરિવાર	ફેસના	૧૧૬	ડૉ. વિ. એલ જૈન	જબલપુર
૮૫	વસંતલાલ દોશી જૈન સમાજ	બાગીદોરટ	૧૧૭	રાજેન્દ્રકુમાર જૈન, જૈન સમાજ	વિદિશા
૮૬	ચંદુલાલ મહેતા	જમશેદપૂર	૧૧૮	રમેશચંદ્ર	લલિતપુર
૮૭	કેશવલાલ કુલચંદ શાહ	નાઈરોબી	૧૧૯	મુમુક્ષુ મંડળ દહેરાદૂન	દહેરાદૂન
૮૮	શાંતિલાલ મેઘજી ધાનાણી	નાઈરોબી	૧૨૦	દિગંબર જૈન સમાજ	જસવંત નગર
૮૯	પન્ના વિરેન્દ્ર વારૈયા (મીડલ સેક્સ) યુ. કે		૧૨૧	વિમલકુમાર જૈન	ફિરોઝાબાદ યુ. પી.
૯૦	કરમણ નરશી શાહ	નાઈરોબી	૧૨૨	જ્ઞરકર નિર જૈન	ગોરેગાંવ
૯૧	કલકત્તા દિ. જૈ. મુ. મંડળ	કલકત્તા	૧૨૩	કાંતિભાઈ વકીલ	નાઈરોબી
૯૨	જૈન સમાજ	કલકત્તા	૧૨૪	પુરુષ મુમુક્ષુ મંડળ	પુરુષ
૯૩	રાજમલ વરતનાદેવી પાપડીવાલા	જયપુર	૧૨૫	શિખરચંદભાઈજી જૈન	પુરુષ
૯૪	શાંતિલાલ પરમાણુંદાસ શાહ	મિયાગામ	૧૨૬	ચૌધરી મિસરીલાલ	ગુના
૯૫	બોટાદ દિ. જૈ મુમુક્ષુ મંડળ	બોટાદ	૧૨૭	પન્નાલાલ માણેકચંદ પંડ્યા	ગુના
૯૬	એક મુસ્લીમભાઈ	મુંબઈ	૧૨૮	જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	ગુના
૯૭	ખેમરાજજી દુલીચંદજી જૈન	ખેરાગઢ	૧૨૯	કેકટી દિ. જૈ. સમાજ	કેકટી
૯૮	આણુંદાસ જૈન જૈન સંઘ	ન્યુ દિલ્હી	૧૩૦	માંગીલાલજી કાલા	ઇંકાલ
૯૯	વીર વનિતા સંઘ	કોટા	૧૩૧	જૈન સમાજ	પીપરુઈ
૧૦૦	હીરાચંદ રાણપૂરવાળા	જયપુર	૧૩૨	રતનચંદજી ચાંદેરા મંત્રી તીર્થક્ષેત્ર	ત્રિકમગઢ
૧૦૧	આદર્શનગર જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	જયપુર	૧૩૩	મુમુક્ષુ મંડળ	અભાના
૧૦૨	ઓમ પ્રકાશ જૈન મેરઠ સમાજ	મેરઠ	૧૩૪	શાંતિલાલ ગુલાબચંદભાઈ	કલકત્તા
૧૦૩	ભંવરલાલ યુવા તીર્થમંત્રી	જયપુર	૧૩૫	દિગંબર જૈન યુવા ફેડરેશન	રાધવગઢ
૧૦૪	દિગંબર જૈન આવામ પદમપૂરા જૈન તીર્થક્ષેત્ર મહા સમિતિ	જયપુર	૧૩૬	પંડિત સિદ્ધાંતશાસ્ત્રી કૂલચંદજી	વારાણસી
૧૦૫	કમલભાઈ કસ્તુરચંદ લોકેન્દ્રકુમાર	ઈન્દોર	૧૩૭	મુરલીધરજી શેઠી	ઝુમરી તલૈયા
૧૦૬	લાલચંદ હિરાચંદ	મુંબઈ	૧૩૮	કંચનબેન ગુલા	(હિન્દોન) યુ. કે.
૧૦૭	હિરાલાલ સોમાણી	ઈન્દોર		ડૉ. સરયૂ દાણી	" "
૧૦૮	રામજી દેવરાજ પરિવાર	નાઈરોબી	૧૩૯	આવામ શિક્ષણ વર્ગ	ઇલોરા
૧૦૯	લાલજી નથુભાઈ પરિવાર	નાઈરોબી	૧૪૦	જૈન સમાજ મંડલ	ઇંકાલ
૧૧૦	ભાઈચંદભાઈ શાહ	નાઈરોબી	૧૪૧	સુશીલા બડ જાત્યા	અજમેર
૧૧૧	જૈન મહિલા સમાજ	ખેરાગઢ	૧૪૨	પ્રકાશ શાહ	બરોડા
			૧૪૩	જગનમલ શેઠી માણપૂર વાલા	જયપુર
			૧૪૪	મંગળદાસ મૂળજી ખારા	સંબલપુર

श्रद्धांजलि तथा शोकप्रस्ताव लपनारनी नामावलि:—

क्रम	नाम	गाँव	क्रम	नाम	गाँव
१	श्री श्रेयांसप्रसाद जैन	दिल्ली	२५	श्री गांधी वसंतलाल वाडीलाल	मुंअर्घ
२	शेठ लालचंद डीराचंद	मुंअर्घ	२६	ओल धन्डिया जैन ज्योति नवयुवक	
३	रूपलकुमार जैन कृषि पंडित	पुरघ	२७	संध:- (सुरेशचंद्र) सचिव	दमोड
४	अपिल भारत युवा इंडरेशन	जयलपुर	२८	बींउर जैन समाज	बींउर
५	स. सि. धन्यकुमार जैन	कटनी	२९	जैन युवा इंडरेशन	अडवाहा
६	द्विगंअर जैन मुमुक्षु मंडल	जमनगर	३०	श्री एस. एस. ओल. जैन डोलेज, समस्त	
७	मंत्री मिश्रीलाल पाटनी		३१	जैन महाविद्यालय परिवार	विदिशा
	दि. जै. महासमिति	लशकर ज्वालियर	३२	द्विगंअर जैन मुमुक्षु मंडल	जलगांव
८	मनसुअलाल कुंवर जलद्वज	पालेज	३३	अवेरचंदलार्थ शाह	नार्थ रोपी
९	उदयराम जिनेश्वरप्रसाद जैन	सहरानपुर	३४	नर्मदलार्थ जैन	डोंगरगढ
१०	समस्त जैन दि. समाज	डेसली	३५	द्विगंअर जैन महा समिति	छतरपुर
११	१००८ श्री मखिनाथ द्विगंअर		३६	तिलोक्ष्यचंद जैन	
	जैन अतिशय क्षेत्र	शिरडशहापूर (मल)	३७	भूतपूर्व स्वास्थ्य मंत्री	जयपुर
१२	डीराजेन धन्डोरवाणा	सोनगढ	३८	मालेक्ष्यचंद्र यवरे अने गज्जयेन आडुअली	
१३	प्रेमीलजेन ओमप्रकाश जैन	अडवा	३९	भगत राम जैन	दीलडी
१४	समस्त जैन समाज	मुंगावली	४०	युगलकिशोर 'युगल'	कोटा
१५	द्विगंअर जैन समाज	जुमरीतलैया	४१	जैन सेवा संध	पिन्नेलिया
१६	तनसुअलाल जैतावत		४२	अपिल भारतीय जैन युवा	
	द्विगंअर जैन समाज	बींउर	४३	इंडरेशन	पिन्नेलिया
१७	द्विगंअर जैन आलजोधनी सभा	सहरानपुर	४४	कस्तूरया स्त्री विकास गृह	जमनगर
१८	लोर्ड महावीर अकादमी	सहरानपुर	४५	नेमीचंद्र जैन	पिन्नेलिया
१९	एस. एस. जैन मीडलस्कूल	विदिशा	४६	अंकलेश्वर द्विगंअर जैन वीशा	
२०	एस. एस. जैन गर्स मीडलस्कूल	विदिशा	४७	मेवाडी पंच	अंकलेश्वर
२१	रतनलाल सोगानी	लोपाल	४८	गयाप्रसाद जैन	गंजयासोदा
२२	द्विगंअर जैनमंदिर	दक्षिणनगर	४९	सिंधर्ष लुनरीलाल शिअरचंद	
	तात्याटोपे	लोपाल	५०	जैन दि. समाज	अमरपाटन
२३	समस्त जैन समाज	अनियाधाणा	५१	द्विगंअर जैन मुमुक्षु मंडल	रूपीयाल स्टेशन
२४	अपिल भारतीय युवा		५२	आडुअली विद्यापीठ	मालेक्ष्यचंद
	इंडरेशन	शहादरा दिल्ली	५३	बीसीकर	आडुअली

ક્રમ	નામ	ગામ	ક્રમ	નામ	ગામ
૪૭	શ્રી દિગંબર જૈન મહા સમિતિ	ખામગાંવ	૭૪	શ્રી જોરાવરનગર જૈન દિગંબર	જોરાવરનગર
૪૮	,, લક્ષ્મી ભંડાર, સૂર્યસેન જૈન	જળવપુર		મુમુક્ષુ મંડળ	જોરાવરનગર
૪૯	,, સૌભાગભાઈ ચંદુલાલ	સુરત	૭૫	,, ચોરીએન્ટ પેપર મીલ્સ	
૫૦	,, દિગંબર જૈન પંચાયત	લલિતપુર		લી. હંસરાજ પી. પારેખ	આમલાઈ
૫૧	,, દિ. જૈન મુમુક્ષુ મંડળ		૭૬	,, દિ. જૈન સમાજ ટ્રસ્ટ	ભીલવાડા
	મમ્માદેવી બૃહદ મુંબઈ		૭૭	,, મહાવીર કુંદકુંદ દિ. જૈન સ્વા. ટ્રસ્ટ દુર્ગ	
૫૨	,, શેઠીયા એન્ડ કું. સુભકરણ શેઠીયા	પાનીપત	૭૮	,, મહાવીર જૈન ચારિત્ર કલ્યાણ	
૫૩	,, દિગંબર જૈન સમાજ	ખાતેગાંવ		સ્નાત્રમ	સોનગઢ
૫૪	,, રાકેશબાબુ જૈન એડવોકેટ	શિકોહાબાદ	૭૯	,, નવનિતરાય પોપટલાલ ઝોઝા	મુંબઈ
૫૫	,, કનૈયાલાલ તારાચંદ	મદ્રાસ	૮૦	,, દિગંબર જૈન સમાજ	મહુ
૫૬	,, કાનપુર દિગંબર જૈન સમાજ	કાનપુર	૮૧	,, મોરખી દિગંબર જિનમંદિર ટ્રસ્ટ	મોરખી
૫૭	,, અસ્મિતાબેન	બોટાદ	૮૨	,, અતિશય ક્ષેત્ર મકસી પાર્શ્વનાથ	મકસી
૫૮	,, દિગંબર જૈન સમાજ	શિવપુરી	૮૩	,, સિલવાની જૈન સમાજ	સિલવાની
૫૯	,, સમસ્ત જૈન સમાજ	કારંબ	૮૪	,, વણિયા આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ	
૬૦	,, દિગંબર જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	દેહરાદૂન		કોલેજ	ભાવનગર
૬૧	,, દેવચંદ અગરચંદ જૈન	કારંબ	૮૫	,, કમલકુમાર જૈન	ઘંટારસી
૬૨	,, લલિતપુર-ઝાંસી વીતરાગવિજ્ઞાન		૮૬	,, દિગંબર જૈન સમાજ	દાહોદ
	પાઠશાળા સમિતિ	લલિતપુર	૮૭	,, દિગંબર જૈન પંચાયત કમિટિ	પીપરગાંવ
૬૩	,, જીવીલભાઈ મોહનભાઈ સાંઘવી	મોરખી	૮૮	,, જૈન ઇન્ટર કોલેજ	કરહલ
૬૪	,, વર્ણી જૈન કોલેજ સમિતિ	લલિતપુર	૮૯	,, મહાવીર જૈન સમિતિ	ઘંટારસી
	(જિનેશ્વરદાસ ટૅચીંગ)		૯૦	,, નાભી નંદન દિ. જૈન હિતોપદીશીની	ખીના
૬૫	,, એમ. એમ. જૈન	જયપુર		સભા	
૬૬	,, દિ. જૈન સમાજ	જસવંતનગર	૯૧	,, પંડિત ભગવાનદાસ જૈન	સાગર
૬૭	,, જૈન હાઈસ્કૂલ	પાનીપત	૯૨	,, દિગંબર જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	વઢવાણશહેર
૬૮	,, દિ. જૈન સ્વા. ટ્રસ્ટ	બડોઈ	૯૩	,, રઘુવીરસિંહ જૈન એડવોકેટ	સહરાનપુર
૬૯	,, દિગંબર જૈન મંદિર	કટની	૯૪	,, અખિલ ભારતીય વિદ્યાર્થી પરીષદ	મોરખી
૭૦	,, જંબુકુમારજી જૈન	કોટા	૯૫	,, દિગંબર જૈન મંદિર કમિટિ	બડામલહરા
૭૧	,, સ્યાદવાદ મહાવિદ્યાલય	વારાણસી	૯૬	,, દિગંબર જૈન પંચાયત	
૭૨	,, દિ. જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	સહરાનપુર		મહાવીર દિગંબર જૈન મંદિર શહાદરા દિલ્હી	
૭૩	,, ભાઈજી વસ્ત્ર ભંડાર, કપૂરચંદભાઈજી	સાગર	૯૭	,, ડૉ. સિતલપ્રસાદ ફોજદાર	બડામલહરા

[અનુસંધાન જુઓ પાનું.....૫૯]

અનન્યશરણુ ગુરુદેવને ભક્તિભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિ

૨૮ મી નવેમ્બર, શુક્રવારની ગોઝારી સંધ્યા....અધ્યાત્મગગનનો તેજસ્વી સૂર્ય ભારતની પુણ્ય ધરા પરથી અસ્ત થઈ ગયો. જીવનમાં જેને સર્વસ્વ માન્યું હતું તે બાણે લુટાઈ ગયું. “શુદ્ધાત્મા” બતાવી ધર્મપિતા કહાન ગુરુદેવે આપણને ‘સનાથ’ બનાવ્યા હતા, તે આજે આપણને અનાથ મૂકી ચાલ્યા ગયા. હબરો મુમુક્ષુઓની અશ્રુભીની વિદાય....ગુરુવિયોગના સમાચારથી કયું હૃદય રડતું ન હતું? કેની આંખોમાંથી અશ્રુપ્રવાહ વહેતો ન હતો? ઘડીભર એમ થયું કે આ સ્વપ્ન છે કે સત્ય? અંતિમ દર્શને પાટ પર બેઠેલા પૂજ્ય ગુરુદેવ હમણાં બાલશે? પણ ના...ના....એ પુષ્પ કરમાઈ ગયું હતું. સારાયે વિશ્વમાં તેની સુગંધી મહેકતી રહી ગઈ. માતા વસુધરા માટે પણ આ પનોતા પુત્રની હૃદયવિદારક વિદાય વસમી બની ગઈ. સમસ્ત પ્રકૃતિ પણ કરુણ કલ્પાંત કરી રહી હતી.

“સમજાય છે કાંઈ?” ના રણકારથી ગાજતું સ્વાધ્યાયમંદિરનું આંગણું સૂનું બની ગયું. સંત વિના સૂની બની આ સૃષ્ટિ, અને સૂનાં બન્યાં મુમુક્ષુ હૃદયો! અરે આ વિરહ કેમ ખમાય? સુંદર તન ચેતન વિના શૂન્ય બની જાય તેમ આ સુવર્ણપુરી સૂની બની ગઈ. હે ગુરુદેવ! આપે તો સ્વરૂપની સાધના કરતાં કરતાં મુક્તિના માર્ગે પ્રયાણ કર્યું, પરંતુ શાસનનો સ્તંભ, જીવનનો આધાર તૂટી પડતાં લાખો ભક્તો નિરાશ બની ટળવળતા રહી ગયા. આપને તો ભગવાન સીમંધરનાથનો વિરહ ટળ્યો પણ ભારતના ભક્તોને તીર્થંકર ભગવાન જેવા ગુરુદેવનો વિરહ પડ્યો. કદી ન પુરાય તેવી ખોટ પડી ગઈ.

વિધિની વિચિત્રતા! “ગુરુદેવ તો શાશ્વત જ રહે” તેવો મુમુક્ષુહૃદયનો અચલ વિશ્વાસ તૂટી પડ્યો. લાખો હૈયાં રડી પડ્યાં, છતાં ગુરુદેવ હૃદયમાંથી કેમ ભુલાય? ભૂલી જ ન શકાય. સંસારસમુદ્રથી પાર ઊતરવા માટે આપ જ દેહીધ્યમાન નાવ છે.

અહા, શું આપનું વ્યક્તિત્વ! શી આપની મુખમુદ્રા! શો આપને પુણ્ય અને પવિત્રતાનો અપૂર્વ મેળ! વિશ્વની જયવંત અભાયણી! કોઈ પણ આગંતુક વ્યક્તિને એટલા પ્રેમથી બોલાવે કે દરેકને એમ થાય કે ગુરુદેવ તો “અમારા” છે સહુને “ભગવાન આત્મા” કહીને બોલાવનાર આપણી વચ્ચેથી ચાલ્યા ગયા છે. અમૃતનું ભોજન હંમેશ જમાડનાર કયા ગયા? દિવ્ય વાણીનો ધોધ વર્ષાવનાર ગુરુદેવને કયાં શોધી શકાશે? અહા, સહાયે સ્મિતવેરતું મલકતું મુખડું હવે ફરી કયારે જોશું?

શી એમની અમૃતઝરતી મધુરી વાણી!....લોકો મંત્રમુગ્ધ બની સાંભળ્યા જ કરે; મોટા પંડિત હો કે બાળક, સ્ત્રી હો કે પુરુષ—સહુ એકીટસે ગુરુવાણીનું રસપાન કરતાં ધરાતાં જ ન હતાં. શો એમનો અધ્યાત્મનો રસ?....આખી સભાને એ રસથી ભીંજવી દેતા. જેમને એ વાણી ઝીલવાનો અપૂર્વ યોગ બન્યો અને તેમનું સાન્નિધ્ય મળ્યું તે પણ કેવા ભાગ્યશાળી!

આજના ભૌતિક યુગનો રાહ બદલી મહાન ક્રાંતિકારી યુગપુરુષે ‘આત્મયુગ’

પ્રવર્તાવ્યો; 'કાનજીસ્વામી-યુગ' કહો કે 'સ્વાનુભૂતિ-યુગ' કહો. ભેદજ્ઞાનની ભેરી વગાડી, સમયસારનો સિંહનાદ ગળવ્યો અને ભારત નહીં, આજી વગતને શુદ્ધાત્માના મધુર રસની લહાણી કરી.

શી એમની શાસ્ત્રના મર્મ સમજાવવાની શૈલી! હજારો લાખોની માનવમેદનીમાં દિવ્ય જ્ઞાનની લહાણી મુક્ત હાથે કરી. વિદેહના રાજકુમાર, કુંદકુંદલગવાનનો ધર્મમાર્ગ ભારતમાં પ્રવર્તાવી પ્રભુધ્વનિ ઝીલવા પાછા પહોંચી ગયા.

આપણને તેઓ શું આપી ગયા?—આધ્યાત્મિકતાને અર્પવ વારસો. 'સમ્યક્દર્શનથી જ ધર્મની શરૂઆત થાય. અશુભ ભાવ તો દૂર પણ દુઃખ ભાવ ઉપર પણ એવો પ્રહાર કરતા કે તેમના પરિચયીને આત્મવૈભવ પાસે કોઈ વસ્તુની મહત્તા જીવનમાં લાગે જ નહીં. પૂર્વોત્તરભવોની આશ્ચર્યકારી વાતો પ્રસન્નતાપૂર્વક કહેતા હોય તે સાંભળવું, તે જીવનનો એક અર્પવ લહાવો હતો. ગંભીર આશયવાળી, મહિમાપૂર્ણ, મંગલકારી વાત સાંભળતાં નાસ્તિક પણ આસ્તિક બની જતા. પ્રશમમૂર્તિ ચંપામાતાને "લગવતી" ઉપમાથી વિભૂષિત કરી તેમના ચમત્કારિક અદ્ભુત જ્ઞાનનો પરિચય લોકોને આપ્યો. ખરેખર પૂજ્ય ગુરુદેવે જ માતાજીને ઓળખ્યાં અને ઓળખાવ્યાં.

"બોલતું તીર્થ" સોનગઢના 'બોલનારા' આસ્થા ગયા. પરંતુ સુવર્ણપુરીનું એક એક રજકણ 'ગુરુદેવ, ગુરુદેવ' પોકારી રહ્યું છે. આ તીર્થ સૂર્ય-ચંદ્રની જેમ સદાય ગુરુદેવના ગુણોથી ગુંજતું રહેશે. અજર અમર રહેશે એમનાં મધુર સંસ્મરણો, અને જીવંત રહેશે આ પુરાણપુરુષની સ્વર્ણિમ ગાથા.

બ્રહ્મચર્યાના અઝબ રંગીલા જીવનમાં સંયમ અને સમયનું એટલું મહત્ત્વ હતું કે લોકો ચકિત બની જતા.

ભાવિ તીર્થાધિરાજના આ ભવમાં જેમને તેમનું સાન્નિધ્ય મળ્યું તેમને આહારદાન, યાત્રા, પંચકલ્યાણકપ્રતિષ્ઠા વગેરે અનેક પ્રસંગોનો વિશેષ લાભ મળ્યો.

આવા દિવ્ય મંગલકારી અણમૂલ રત્ન પૂજ્ય ગુરુદેવે આજે આપણા અલ્પ ભાગ્યે ચિર વિદાય લીધી, પણ તેમનો અસીમ ઉપકાર ક્યારેય ભૂલી શકાય તેમ નથી. હે મુક્તિ-હૃત! અમે મુક્તિ પામીએ ત્યાં સુધી અમારો પંથ અલોકિત કરને; દેવલોકમાંથી અમીદષ્ટિ વર્ષાવળે. આપનાં ચરણકમળમાં અત્યંત ભક્તિથી કોટિ કોટિ વંદન કરી અમે અમારી—મારી, બધાં બ્રહ્મચારિણી બહેનોની અને સુવર્ણપુરીના મુમુક્ષુ મહિલાસમાજની—અશ્રુભીની શ્રદ્ધાંજલિ અર્પીએ છીએ—

જ્યાં લગી ગંગા ને જમુનામાં વહેતાં રહેશે પાણી,
જગને પ્રેરણા દેતી રહેશે કહાનગુરુની વાણી.

—બ્ર૦ કોકિલાબેન ખારા, સોનગઢ

स्वामीजीके श्रद्धांजलि

कल रात्रिके झेनद्वारा तथा आज तारद्वारा आदो सत्पुरुष स्वस्ति श्रीमत्श्री कानजस्वामीजीका अनपेक्षित दुःखद स्वर्गवास हो जानेका समाचार जनकर सभके अत्यंत ले दुःख हुआ उसका शण्डांकन होना असंभव है. आजही तारद्वारा अभ्यर्ष तथा सोनगढ लाव प्रगट किये ही है. मुझे स्वयं ध्येय होते हुये भी शारीरिक अस्वस्थताके कारण और समयपर पहुँचना असंभव होनेसे स्वयं रंज होता है. श्रीमत् श्री स्वामीजीका वियोग यह समाजकी, समाजकी ही नहीं विश्वकी अपूरणीय महान क्षति दुर्घ है. जिसकी पूर्ति असंभव है. अंतर्वेदना किन शण्डोंसे व्यक्त करुं ?

लगवान कुंदकुंद और आचार्य अमृतचंद्र आदि द्विगंजर महान सतोके परभागमकी धतनी नैष्ठिक धारावाही उपासना अध्ययन मनन पूर्वक विशिष्ट शैलीसे प्रवचनोके माध्यमसे वर्षों ले धारावाही अध्यात्मकी परमपावक गंगा प्रवाहित दुर्घ निःसंशय वह समाजभरमें येतनाप्रद अत्यंत उपयोगी सिद्ध दुर्घ. साथही साथ जिनधर्मप्रभावनाके ले बहुविध बहुत अन्यान्य कार्य संपन्न हुये वे संस्मरणीय सांस्कृतिक और धार्मिक सातिशय गौरवणीय रूपसे धतिहासमें सदाके लिये अंकित रहेंगे.

—श्री द्विगंजर जैन मंदिरोका देशविदेशमें निर्माण होना और द्विगंजर जैन मूर्तियोंके यथाविधि प्रतिष्ठापन होना.

—सव्य दिव्य परभागममंदिरके निर्मित होकर लगवान कुंदकुंदके साहित्यका आचार्य अमृतचंद्र और आचार्य पद्मप्रलमलधारीके लाभोंसहित प्रभावकरूपसे सुरुचिसंपन्न टंकैकीर्ण होना.

—लाभों ग्रंथोंका सुरुचिसंपन्न प्रकाशक करके जिनवाणीका प्रचार और प्रसार होना.

—द्विगंजर जैन क्षेत्रोकी लक्ष्मोंसहित ससंध यात्रा और दान होना.

—द्विगंजर जैन क्षेत्रोंकी सुरक्षा तथा जल्लोद्वारके विचारपूर्ण ठोस योजना स्वतंत्ररूपसे कार्यान्वित होनी.

धत्यादि महत्त्वपूर्ण कार्योंका विचारी जगतमें सदा अवश्य ही स्मरण रहेंगा. प्रत्येक कार्यमें अपनी श्रेणी है. धन विषयमें जितना सोचा जाय वह थोडा है.

व्यक्तिगत वात्सल्यलाव हरसमय ले विशेष रूपसे प्रगट हुये उसका भी कृतज्ञलावसे सदा स्मरण रहेंगा.

श्रीमत् श्री स्वामीजीकी पवित्र ज्वनी के दृष्टि में लेते हुये उनकी पवित्र आत्माके सहगतिमें अवश्यही मुक्तिमार्गकी साधनाके लिये अनुकूलताका प्रश्रय प्राप्त हुआ ही होगा. वह उनका तत्त्वतः अधिकार है.

धस वियोग दुःखके तत्त्वज्ञानपूर्ण आत्मजलसे ही सहा जा सकता है. पूज्य महाराजश्रीने भी धस महान आत्माके विषयमें कार्योंके विषयमें, और वियोगसे दुर्घ हानिके विषयमें

યથાર્થ ભાવ પ્રગટ કિયે. હમ સખકો શાંતિસે ઇસ મહાન્ આપતિકો સહન કરનેકા બલ પ્રાપ્ત હો યહ ભાવના પ્રગટ કી હૈ.

શ્રીમત્ શ્રી સ્વામીજીકે દ્વારા પ્રભાવરૂપસે પ્રસ્તુત ધર્મપ્રભાવનાકા કાર્ય ધારાવાહી બનતા રહે યહ મનોભાવના હૈ.

—૦—

માણેકચંદ્ર ચવરે, ગજબેન

વીતે વીતે દિન પર દિન, અમોને એકલા મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
માન્યા માન્યા ગુરુ આપને નાથ, અનાથ અમને મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
સીમંધરનાથે મોકલ્યા અમારી કાજ, અમોને શીદને છોડીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
સીમંધરનાથનો વિરહ તોડયો નાથ, અમોને વિરહમાં મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
સુવર્ણપુરીની કણુ કણુ ખોલે નાથ, અમોને રડતાં મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
લીલા લીલા શાશ્વત શરણા નાથ, ટળવળતાં અમને મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
બ્રહ્મચારી ભડવીર ગુરુરાજ, તારા શરણે આવ્યા રે અમે રે ગુરુરાજ૦
તારા રંગે રંગાયા અમે નાથ, અશરણુ અમને મૂકીને ચાલ્યા રે ગુરુરાજ૦
સ્વાધ્યાયમંદિરના ખુલ્લા ખુલ્લા દ્વાર, સુવર્ણપુરી સુની સુની લાગે ગુરુરાજ૦
પરમાગમમંદિરની સુની સુની પાટ, સુવર્ણપુરી સુની સુની લાગે ગુરુરાજ૦
આવશું આવશું તારે પગલે નાથ, વાણી આપની સફળ કરીશું ગુરુરાજ૦
વિરહ દુઃખથી ચઠાવું ગુરુરાજ, શ્રદ્ધા સુમન ચરણમાં બહાલા ગુરુરાજ૦

—પ્ર. હંસાબેન કે. શાહ, સોનગઢ

સુવર્ણપુરીના સંત એ પ્રભુ, તુજ વિના હવે ક્યાં જવું પ્રભુ.
ભારત ભાનુ આ અસ્ત થઈ ગયા, દરશ નાથના ક્યાંય ના રહ્યા.
સુવર્ણપુરીના તેજ ક્યાં ગયા, પ્રભુ વિના સૌ રખડતાં થયા.
હિન્દના હીરા હાથથી ગયા, જીવન આપણા શૂન્ય તો થયા.
લાખો ભક્તના મનમાં તું હતો, શાસન સ્થંભ તું એકલો હતો.
જ્ઞાયકદેવના મંત્ર આપીને, જીવન મુક્તિના પંથ સ્થાપીને.
ભવના અંતની વાત ક્યાં મળે, જીવન નાથ રે શરણું ક્યાં હવે.
ગુરુ ગુરુ રટી હૃદય તો રડે, અશ્રુધાર તો નયનમાં વહે.
ભક્ત ભાવના દિલ ધારજે, અમી ભરી કૃપા દષ્ટિ રાખજે.
સુખદ વાણી છે જીવંત તાહરી, શરણુ તે લઈ શાંતિ પામીએ.
અનંતા અનંત ઉપકારી છે, સ્મરણુ તાહરા જીવનમાં રહો.
કલ્પવૃક્ષની છાંય ક્યાં ગઈ, હૃદય તપ્તની શાંતિ ક્યાં ગઈ.
વિરહ તાપની કરી શ્રદ્ધાંજલિ, ચરણમાં ધરી દુઃખદ ભાવથી.

—પ્ર. કંચનબહેન સી. શાહ, સોનગઢ

: शोक—प्रस्ताव :

श्री हि० जैन मुमुक्षु मंडल, श्री वीर-युवा-मंडल, अ० ला० जैन युवा इंटरेशन, कोटा शाखा एवं श्री वीर वनिता संघ के तत्वावधान में आयोजित यह सभा महान् आध्यात्मिक संत श्री कानल स्वामी के आकस्मिक निधन पर गहुरा शोक प्रकट करती है।

श्री कानल स्वामी धनीभूत व्यक्तिव सम्पन्न महापुरुष थे। उनके पास जितना पुण्य था, उससे कहीं अधिक पवित्रता थी! सत्य उनके ज्वन का प्राणुवायु था और उसी के अनवरत अनुसंधान में उन्हें हि० जैन धर्म की उपलब्धि हुई। जैन दर्शन के गंभीर रहस्यों को स्वयंपुद्ध की तरह आत्मासात् कर अपने ४५ वर्ष के प्रवचनमें से उन्होंने समाज को ज्ञे दिया उसका मूल्यांकन नहीं हो सकता। जैन शासन की ऐसी सर्वतोभूमी प्रभावना शताब्दियों में नहीं हुई। उनके निधन से अध्यात्म का संजल ही दूट गया है। उन्होंने पापों, रुठियों एवं अन्ध विश्वासों के विरुद्ध जिस शांत, आध्यात्मिक कांति का सूत्रपात किया उससे आणाल-वृद्ध समाज के ज्वन में युगांतरकारी येतना प्रवाहित हुई है। उन संत के निधन से ज्ञे क्षति हुई है उसकी पूर्ति युग-युगांतर तक ली संभव नहीं।

हमारी लावना है कि वे महामानव लोकोत्तर शांति को उपलब्ध करें और उनका शासन प्रकाश-स्तंभ की तरह युग-युग तक समाज का दिशा निर्देशन करता रहे।

यह सभा कामना करती है कि उन संत के वियोग में संतप्त श्री द्विगम्भर जैन स्वाध्यायमंदिर ट्रस्ट, सोनगढ एवं सर्व मुमुक्षु मंडल के सहस्यगण गुरुदेवश्रीसे प्राप्त तत्त्व को ही धैर्य का संजल बनाये।

हि० जैन औषधालय प्रांगण

कोटा (राज०)

२६ नवम्बर, १९८०

जम्भूकुमार जैन

अध्यक्ष

यादया गया गुरुज वसमी विहाय आपी, टणवणतां भाण भूकी यादया अमोने छोडी।
अध्यात्म ज्ञान सूर्य अस्त थयो अवनीमां, तुज पगले मंगल थाता विरहे तीमीर छवातां।
सुनी थर्ध आ नगरी सुना थया आ धामो, गुरुराजनां विरहमां नहीं जैन अमोने पडशे।
गुरुकडाननां अरणुमां समोसरणु हुतुं मनोडर, गुरुराजना विरहमां विणरार्ध जतुं क्षणुमां।
ज्ञायकनी भीडी वातो तुम वीना कोणु सुणुवे, जैतन्यदेव नीरणो आदेश कोणु आपे।
लाज्जोने तारणुडारे सुता ज्वो जगाडतो, लगवान कडी जोलावे जेवा गुरु कथां मणशे।
सुणुतां उसो प्रभु ध्वनि पुरुषार्थने उछाणी, कुंठ अमृत पन्न देवने सेटया उसो अंतरथी।
हे कडान गुरुदेवा शाश्वत शरणु आपो, स्वानुभुतीनी देवी वाणी इरी सुणुवे।
हे नाथ तुज आज्ञा हुदये पीरान्ने शाश्वत, लेदज्ञान शीघ्र पामी लवपार जल्लि थाडिं।

—प्र. सुशीलाभेन जे. शाह, सोनगढ

જૈન સંસ્કૃતિકી ચેતનાકે પ્રતિનિધિકે શ્રદ્ધાંજલિ

પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામી કે સ્વર્ગારોહણ કે સમાચાર સુનકર આઘાત લગા. ઉનકી આત્મા નશ્વર શરીર કે ત્યાગ કર જ્ઞાનમય હો ગઈ...

શ્રી ગુરુદેવ એક મેઘાવી તત્ત્વજ્ઞાની થે. જ્ઞાન યોગ કે અતન્ય સાધક થે. આત્મધર્મ કે ઉર્જસ્વી તપસ્વી એવં પ્રખર પ્રવક્તા થે. જૈન-તત્ત્વ દર્શન કે પ્રભાવી વિદ્વાન એવં ઓખ્યાતા થે. યહ ઉનકી અદ્વિતીય ક્ષમતા થી કિ ઉન્હેને જૈનદર્શન કે સમજાને એવં ઓધગમ્ય શૈલી મેં પ્રસ્તુત કરને વાલે સેકડોં વિદ્વાન નિર્માણ કિયે. વે તત્ત્વ-દર્શન કે પ્રચાર-પ્રસાર કે આયોજન કી અદ્વિતીય પ્રતિમાં કે ધની થે. ઉન્હેને આત્મધર્મ કે પ્રચાર કે લિયે વીતરાગ વિજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ કે રૂપ મેં એક મહતિ જ્ઞાન-યજ્ઞ પ્રારંભ કિયા જે સતત ચલતા રહેગા. જિસકે માધ્યમ સે જૈન તત્ત્વ-દર્શન કા કેતુ લહરાતા રહેગા.

શ્રી સ્વામીજી એક જ્ઞાની પુરુષ થે. જ્ઞાન-સાધના ઉનકે જીવન મેં સહજ સધ ગયી થી. વે જ્ઞાન-માર્ગી ઋષિ થે. ખંડન-મંડન સમીક્ષાઓ-સમલોચનાઓં સે નિરપેક્ષ રહ કર આત્મધર્મ કે મંગલમય પ્રવચનોં કે જે પુનીત ધારા પ્રવાહિત કી, ઉસમેં હજારોં વ્યક્તિઓં ને શ્રદ્ધા કે સાથ અવગાહન કિયા. ક્યા કિશોર, ક્યા યુવક, ક્યા પ્રૌઠ ઓર ક્યા વૃદ્ધ, સભી સ્ત્રી પુરુષ મેં અપને ઓધગમ્ય પ્રવચનોં સે આત્મધર્મ કે સમજને કે લિયે જિજ્ઞાસા જાગૃત કી. અપની દિવ્યજ્ઞાન કી જ્યોતિ સે હજારોં સ્ત્રી પુરુષોં કે માનસ કે આલોકિત હી નહીં કિયા, અપિતુ આન્દોલિત ભી કિયા.

ઉન્હેને પરંપરાઓં સે દૂર એક વિશુદ્ધ-જ્ઞાની કા જીવન જિયા. ઉનકા જૈન-તત્ત્વ-દર્શન મેં અગાધ શ્રદ્ધાન થા.

શ્રી સ્વામીજી જૈન સંસ્કૃતિ કી ચેતના કે પ્રતિનિધિ મનસ્વી થે. એસે સાહસિક કાંતદર્શી પુરુષ કે ચરણોં મેં શત શત ખાર વંદના કે સાથ અપને હૃદય તલ કી ગહરાઈ સે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતા હૂં.

સાલિવાહન.

—આપકા

ત્રિલોકચંદ જૈન, (ભૂતપૂર્વ સ્વાસ્થ્ય મંત્રી)

—૦—

* તા. ૨૫-૧૨-૮૦ થી તા. ૧-૧-૮૧ સુધીના સિદ્ધચક્ર મંડલ-વિધાન-પૂજના મહોત્સવ ઉપર ભારતભરમાંથી મુમુક્ષુઓ આવી રહ્યા છે. આ મહોત્સવના ભરચક્ર વિવિધ કાર્યક્રમોની વિગત આવતા અંકમાં આપવામાં આવશે.

—૦—

* 'પૂજ્ય કાનજીસ્વામી શ્રદ્ધાંજલિ અંક' માટે જલગાંવનિવાસી શ્રી વજલાલ મગનલાલ શાહ તરફથી રૂ. ૨૦૦૧/૦૦ લેટ મળેલા છે.

[श्रद्धांजलि तथा शोकप्रस्ताव पात्र पर थी यालु]

क्र.सं.	नाम	गा.म.	क्र.सं.	नाम	गा.म.
६८	श्री तुलसीदास आर. पटेल विद्यालय	वडोहरा	१२३	श्री वी. पी. हवे	मुंअर्ध
६९	संयोगीता गंज हि. जैन पंचायती ट्रस्ट धन्डोर		१२४	राधेलाल समैया	सागर
१००	जैन छात्रकुल सोसायटी	पाण्डीपत	१२५	शत्रुंजय विहार धर्मशाणा	पालिताणा
१०१	पद्मचंद्र जैन	पाण्डीपत	१२६	जयंतिलाल दुर्लभदास महेटा	मुंअर्ध
१०२	हि. जैन पंचायत	पाण्डीपत	१२७	द्विगंजर जैन संघ	सुरेन्द्रनगर
१०३	चंद्रकांत लक्ष, जे.क. ओ.ई. धन्डिया	जुनागढ	१२८	द्विगंजर जैन समाज	धौरा
१०४	रतनकुमार जैन	पारो	१२९	द्रोण प्रांतीय नवयुवक सेवा संघ	धौरा
१०५	रावणलाल ज्वरान शहाबुससुल (नासीक)		१३०	द्विगंजर जैन मुमुक्षु मंडल रणियालगा	
१०६	भारमल वाधज हरीया	नाथ रोपी	१३१	अजिल भारतीय युवा इंडरेशन	पैरागढ
१०७	समस्त द्विगंजर जैन समाज	वाशीम	१३२	जेमराज दुलीचंद्र जैन-परिवार	पैरागढ
१०८	द्विगंजर जैन समाज		१३३	युवक मंडल	सोनगढ
	श्रीनपाठ	होणभास नर्ध हिल्डी	१३४	दयानंद कन्या विद्यालय	सोनगढ
१०९	शांताबेन	नाथ रोपी	१३५	हिंमतलाललाल वडील	भारसद
११०	जिनयाल जे. उगली	लंडन	१३६	नेमीचंद्र पटोरीया	धन्डोर
१११	द्विगंजर जैन मुमुक्षु मंडल	नाथ रोपी	१३७	जैन साहित्य संस्थान	टोडगढ
११२	द्विगंजर जैन समाज	आरौन	१३८	हि. जैन पंचायत	धार
११३	हि. जैन समाज	पंडवा	१३९	जैन याज संघ	सरधना (मेरठ)
११४	हि. जैन समाज	लीलवाडा	१४०	लोकभारती	सणोसरा
११५	कान्तिनाथ हरिलाल शाह	मुंअर्ध	१४१	सी. पी. जे.म. चंद्रीआर	मैसूर
११६	सुशीलाश्री	सोनगढ	१४२	अजिल भारतीय युवा इंडरेशन	करुल
११७	पार्श्वनाथ हि. जैन मंदिर तथा धर्मशाणा	धटावा	१४३	केशवलाल धनज हि. जैन छात्रालय प्रांतीय	
११८	श्रेयांसप्रसाद जैन, अध्यक्ष श्री हि. जैन महासमिति	हिल्डी	१४४	भारत हिन्दु प्र. अनाथ आश्रम	वढवाण
११९	महावीर द्विगंजर जैन पारमार्थिक संस्था	सतना	१४५	मजैसींग के. सीधा. उपमन्त्री गुजरात प्रतिनिधि सभा	वडोहरा
१२०	जितेन्द्रलाल मण्डीलाल शाह	जमनगर	१४६	सोमचंद्र अतुरदास	छाण्डी
१२१	लालचंद्र डीराचंद्र जैन अध्यक्ष, भारतवर्षीय हि. जैन तीर्थक्षेत्र क.	मुंअर्ध	१४७	पुशालचंद्र गोरवाला	वाराणसी
१२२	घाटकोपर हि. जैन मुमुक्षुमंडल	घाटकोपर	१४८	डॉ. लालुलाल	अमदावाद
			१४९	श्री श्रीरंजुलाल जैन	गया (बिहार)
			१५०	नरेन्द्र जे. पारेण	राजकोट

ક્રમ	નામ	ગામ	ક્રમ	નામ	ગામ
૧૫૧	શ્રી જ્વાહર ટ્રેડર્સ	થાનગઢ	૧૭૬	શ્રી દિ. જૈન મહા સમિતિ લશ્કર (જ્વાલિયર)	
૧૫૨	,, વીસા ઓશવાળ સાતિ		૧૭૭	,, દિગંબર જૈન સંઘ	વિંછીયા
	ચેરમેન ઝવેરચંદ શાહ	નાઈ રોખી	૧૭૮	,, વિરચંદ જેઠાલાલ માલદે	સોનગઢ
૧૫૩	,, તિલકનગર જૈન સમાજ	ઈન્દોર	૧૭૯	,, સમસ્ત દિગંબર જૈન સમાજ	હિંમતનગર
૧૫૪	,, અંધ સર્વોદય મંડળ સ્થાપિત		૧૮૦	,, શાંતિલાલ જૈન	ખંડવા
	શ્રી અંધજન પુસ્તકાલય	પોરબંદર	૧૮૧	,, દિગંબર જૈન પંચાયતી કમિટી	ભોપાલ
૧૫૫	,, જૈન સ્વાધ્યાય મંદિર	ભીંડ	૧૮૨	,, સચ્ચેવ જૈન	બગદાણા (ભાવનગર)
૧૫૬	,, વીતરાગ વિજ્ઞાન		૧૮૩	,, સોનગઢના ગ્રામજનો	સોનગઢ
	દિ. જૈન પાઠશાળા	ઝાંસી	૧૮૪	,, સિદ્ધાંતચાર્ય પાં. કૈલાસચંદ્રશાસ્ત્રી	
૧૫૭	,, જયંતિલાલ જગજીવનદાસ દોશી	મહુવા		પ્રમુખ અભિવંદન સમિતિ	રીવા
૧૫૮	,, જસાણી રતિલાલ જેઠાલાલ	ધારી	૧૮૫	,, વિજયકુમાર જૈન	રાઠદ (મહારાષ્ટ્ર)
૧૫૯	,, વિ. પ્રે. સંઘ-વ.		૧૮૬	,, દિગંબર જૈન અધેરવાલ યુવા સંઘ	
	વિ. પ્રે. સમાજ	સામરલેકા (રાજ)		મંત્રી જેનેન્દ્ર હરસોરા	કોટા
૧૬૦	,, પંડિત મણિલાલ ભોલાભાઈ શાહ મુનાઈ		૧૮૭	,, ખેતવિદ્યા દયા હુમડ દિ. જૈન	
૧૬૧	,, જયંતિલાલ બાલાભાઈ	દાહોદ		ચેખચનું પંચ સમાજ	પ્રાંતીજ
૧૬૨	,, પ્રકાશ ગોદરે	સાગર	૧૮૮	,, દિગંબર જૈન મહા સમિતિ	
૧૬૩	,, ફકીરચંદ શિવલાલ તથા			ગુજરાત પ્રદેશ	ગુજરાત
	શાંતાબેન ફકીરચંદ	નારોડા	૧૮૯	,, ભોગીલાલ કેશવલાલ ગાંધી	પ્રાંતીજ
૧૬૪	,, લલિત સ્ટેશનરી માર્ટ	લલિતપુર	૧૯૦	,, અમૃતલાલ નેમચંદ સંઘવી	પ્રાંતીજ
૧૬૫	,, ભવદીય મુસાફિર	ભાવનગર	૧૯૧	,, કેવળદાસ ધનજીભાઈ ગુ. દિ. જૈન	
૧૬૬	,, સ્મીતાબેન કોઠારી	નાગપુર		અત્રાલવ	પ્રાંતીજ
૧૬૭	,, ગોમટા ગિરીક્ષેત્ર સેવા સમિતિ	મૈસૂર	૧૯૨	,, મદ્રાસ દિ. જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	મદ્રાસ
૧૬૮	,, કોમલચંદ જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	સાગર	૧૯૩	,, દિગંબર જૈન યુથ ફોરમ	મદ્રાસ
૧૬૯	,, વણી જૈન ઈન્દર કોલેજ	લલિતપુર	૧૯૪	,, સમસ્ત જૈન સમાજ તથા	
૧૭૦	,, ભગવાનદાસ જૈન શાસ્ત્રી	રાયપુર		સ્વા. મંદિર	મુરાર (જ્વાલિયર)
૧૭૧	,, ચંદ્રકાન્ત એસ. ભટ્ટ	જુનાગઢ	૧૯૫	,, જૈન શ્વેતાંબર શ્રી સંઘ	શિખરજી
૧૭૨	,, સકલ દિ. જૈન સમાજ	મંડલા (મ. પ્ર.)	૧૯૬	,, મીશ્રીલાલ પાટની	લશ્કર (જ્વાલિયર)
૧૭૩	,, ઇન્દ્રકુમાર ગોયલ	મંડલા	૧૯૭	,, દિ. જૈન કુચ્યુ નવયુવક મંડળ	બાગીદોરા
૧૭૪	,, મનોહરભાઈ મહેતા	સીકર (રાજ.)	૧૯૮	,, ડૉ. ઇંચવમેન ડૉ. ચંદ્રાબેન	
૧૭૫	,, મુમુક્ષુ મંડળ-હલીચંદ કૌશલ	જબલપુર		ડૉ. પુષ્પાબેન	સોનગઢ

ક્રમ	નામ	ગામ	ક્રમ	નામ	ગામ
૧૯૯	શ્રી જયંતિલાલ ભીંડા	નાઈરોખી	૨૨૩	શ્રી વિમળાબેન નવનીતભાઈ ઝવેરી	મુંબઈ
૨૦૦	જેઠાલાલ દેવજી શાહ	નાઈરોખી	૨૨૪	દિગંબર મુમુક્ષુ મંડળ	દિલ્હી
૨૦૧	પં. ધન્નાલાલજી જૈન	ગ્વાલિયર	૨૨૫	અખિલ ભારતીય યુવા ફેડરેશન	ખીડ
૨૦૨	ભગવાનજીભાઈ કચરાભાઈ શાહ મોખ્યાસા		૨૨૬	દિ. જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ	ખોટાદ
૨૦૩	રણમલ વેલજી એન્ડ કુ. મોશી-ટાંઝાનીયા		૨૨૭	દિગંબર જૈન સ્વાધ્યાય મંડળ	કાનપુર
૨૦૪	પં. શ્રી કાંતિલાલ ઈશ્વરલાલ	મલાડ	૨૨૮	પાર્શ્વનાથ નવયુવક મંડળ	
૨૦૫	તારાચંદજી જૈન...સંચાલક			ખાપુનગર	જયપુર
	શ્રી મહાવીર સમાચાર	જયપુર	૨૨૯	દિગંબર જૈન સમાજ	ફતેપુર
૨૦૬	પુનીતબેન એ. દોશી	લંડન	૨૩૦	આઈ. એમ. ભંડારી	અમલાઈ
૨૦૭	ઝવેરચંદભાઈ	નાઈરોખી	૨૩૧	દરબાર હરીસિંહ ભાવસિંહ	સરવાળ
૨૦૮	મહાલચંદજી, સુમેરમલજી,		૨૩૨	દિગંબર જૈન સંસ્થા	હરદા
	અભયકરણ શેઠીયા	સરદારશહેર	૨૩૩	તારણ તરણ જૈન સમાજ	છીંદવાડા
૨૦૯	અખિલ ભારતીય જૈન		૨૩૪	દામાણી હીરાચંદ ત્રિભોવનદાસ	
	યુવા ફેડરેશન	ગુના		પરિવાર	સોનગઢ
૨૧૦	ધન્વદત્ત વી. શાહ	મુંબઈ	૨૩૫	એજન્ટ, સેન્ટ્રલ એન્ડ એફ ઇન્ડિયા	જામનગર
૨૧૧	સુધા વી. પાટણી	છિંદવાડા	૨૩૬	ટોકરશી લાલજીભાઈ કાપડીયા	હૈદરાબાદ
૨૧૨	ડૉ. કે. બી. લોખંડે		૨૩૭	દિગંબર જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	પ્રતાપગઢ
	(સંપાદક દિવ્યધ્વનિ)	સોલાપુર	૨૩૮	દિગંબર જિન મંદિર	જેતપુર
૨૧૩	સમસ્ત જૈન સમાજ	એગમગંજ	૨૩૯	દિગંબર જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	અમદાવાદ
૨૧૪	દિ. જૈન મુમુક્ષુ મંડળ	શાહદરા-દિલ્હી	૨૪૦	રાજેન્દ્રકુમાર જૈન	વિદિશા
૨૧૫	ગીતા ફોટો આર્ટ	ગોંડલ	૨૪૧	જૈન સમાજ	વિદિશા
૨૧૬	આર. આર. શેઠ એન્ડ કુાં.	સોનગઢ	૨૪૨	જૈન પ્રબંધ કારીણી કમિટી	
૨૧૭	સરયૂ પ્રિન્ટરી	સોનગઢ		જૈન આદરી	મેરઠ શહેર
૨૧૮	પ્રોફેસર અણ્ણભાઈ જોષી	ભાવનગર	૨૪૩	અ. માલતીબેન હિંમતલાલ	સોનગઢ
૨૧૯	વલ્લભદાસ વિરપાલ એડવોકેટ	મહેસાણા	૨૪૪	સાગરમલ મોલા પ્રધાનમંત્રી	હુમય
૨૨૦	ભાગચંદ ઇટોરીયા સાર્વજનીક		૨૪૫	લોર્ડ મહાવીર એકેડમી	સહરાનપુર
	ન્યાત	દમોહ	૨૪૬	દિ. જૈન બાલબોધની સભા	સરહાનપુર
૨૨૧	લાલભાઈ અમીચંદ	અમદાવાદ	૨૪૭	દિગંબર ટેમ્પલ સોસાયટી	ગાંજિયાબાદ
૨૨૨	રમણિકભાઈ મહેતા સોનગઢવાળા	વલસાડ			

આભારદર્શન

પરમકૃપાળુ પરમપ્રભાવક પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કાનજીસ્વામીના સમાધિપૂર્વક સ્વર્ગ-પ્રયાણના કારણે તેમનો—આપણા પરમ કલ્યાણકારી મહાપુરુષનો—વિયોગ થવાથી આપણને—સમસ્ત મુમુક્ષુ સમાજને—અત્યંત દુઃખદ આઘાત લાગ્યો છે; તેના ઉપલક્ષ્યમાં દેશ-વિદેશમાં વસનારાં ઘણાં મુમુક્ષુ ભાઈબહેનો, મુમુક્ષુ મંડળો, દિગંબર જૈન સમાજના અગ્રગણ્ય મહાત્માઓ—ત્યાગીઓ, વિક્ષાનો, શ્રેષ્ઠીઓ તેમ જ મહિલાઓ—, ગુરુદેવની

વાણીથી પ્રભાવિત સ્થાનકવાસી તથા શ્રવેતાંબર સમાજનાં ઘણાં ભાઈબહેનો અને સોનગઢ તેમ જ બહારગામની અનેક સામાજિક સંસ્થાઓ ઇત્યાદિ ઘણાં તરફથી શોક-સમવેદના પ્રગટ કરતાં ઘણાં તાર, પત્રો તેમ જ પૂજ્યશ્રી પ્રતિ ભક્તિભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિઓ સંસ્થા ઉપર આવેલ છે. તદુપરાંત સૌરાષ્ટ્ર, ગુજરાત, મુંબઈ અને અન્ય વિભિન્ન પ્રાંતોનાં અનેક દૈનિક, પાશ્ચિમ તેમજ માસિક વર્તમાનપત્રોએ તથા વિવિધ જૈન પત્રોએ વિસ્તારથી કે સંક્ષેપથી આ દુઃખદ ઘટનાના સમવેદના પૂર્વક સમાચાર આપી હાર્દિક સહાનુભૂતિ વ્યક્ત કરી છે તથા પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રત્યે એક મહાન સંતપુરુષ તરીકે આંતરિક આદરભાવ દર્શાવ્યો છે. ઉપરોક્ત પ્રત્યેકનું પત્રોત્તર દ્વારા જીહું જીહું આભારદર્શન અશક્ય હોવાથી તે સર્વનો અત્રે અત્યંત વિનમ્ર ભાવે હાર્દિક આભાર માનું છું.

—સમસ્ત મુમુક્ષુ સમાજ વતી

રામજી માણેકચંદ દોશી,

પ્રમુખ—શ્રી દિગંબર જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ

—૦—

વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ

હે પરમ પૂજ્ય સદ્ગુરુદેવ !

અત્યંત ભાવપૂર્વક સજળ નયને અને દુઃખ દ્રવિત હૃદયે શ્રદ્ધાંજલિ.

આપશ્રીને શ્રદ્ધાંજલિ અર્પવાના વિચારે જ મન ભરાઈ આવે છે. આપ અમારાથી દૂર હો તે કલ્પના જ થઈ શકતી નથી.

આપે તો અમોને ઘણું ઘણું આપ્યું છે. આપશ્રી તો અવારનવાર કહેતા કે “ભાઈ આ સમજવું પડશે. વેપાર ધંધો છોડી નિવૃત્તિ લઈ આ એક જ કરવાનું છે. છેલ્લે છેલ્લે તો આપે એક દ્રવ્ય ખીજા દ્રવ્યને સ્પર્શતું નથી, કેઈ કેઈનું ભલું-ખુરું કરી શકતું નથી, કમબદ્ધપર્યાય સમજવી ને જે વસ્તુ જ્યારે જેમ બનવાની હોય તેમ થયા વિના રહેતી નથી. શ્રીમદ્જીના શબ્દોમાં “બનનાર છે તે કરનાર નથી અને કરનાર છે તે બનનાર નથી.” વિગેરે આપ કાયમ કરમાવતા હતા. આપનો અમારા ઉપર તો ઘણો ઉપકાર છે.

શું પ્રભુ ચરણકને ધરું, આત્માથી સૌ હીન,

તે તો પ્રભુએ આપીયો, વર્તું ચરણાધીન.

આપે બતાવેલ માર્ગે અમારા સ્વ આત્માના લક્ષે યથાર્થ આરાધના કરી પૂર્ણતાને પામું તે જ અભ્યર્થના સહ—

—હિંમતલાલ હરગોવિંદાસ શાહ
સોનગઢ.

સુવર્ણપુરીના સંત ગુરુદેવને વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ

ભારતવર્ષની આધ્યાત્મિક વિભૂતિ પૂજ્ય ગુરુદેવ (શ્રી કાનજીસ્વામી) જૈનજગતના એક અસાધારણ પ્રતિભાશાળી પ્રભાવશાળી આત્મજ્ઞાની સંત હતા. તેમણે પૂર્વસંસ્કારના બળે તથા શ્રી કુંદકુંદાચાર્યદેવપ્રણીત સમયસાર પરમાગમના ગહન અવગાહન વડે શુદ્ધાત્મ-સાક્ષાત્કાર સાધી-અનુભવી, લુપ્તપ્રાય થયેલા વીરલગવાનના સ્વાનુભવપ્રધાન અધ્યાત્મમાર્ગને આ વીસમી સદીમાં પુનઃ પ્રાણવંતો બનાવ્યો, તેનો સાતિશય ઉદ્યોત કર્યો; જેના પાવન પ્રકાશથી આપણને સૌને (સમસ્ત મુમુક્ષુ સમાજને) મોક્ષમાર્ગ સમજવાનો, આરાધવાનો મહાન લાભ મળ્યો. ખરેખર, તે મહાપુરુષનો આપણા પર મહાન મહાન ઉપકાર છે; તેમાં મારા ઉપર તો તેમનો વિશેષ ઉપકાર છે.

સત્તાવીસ વર્ષથી મને તેમનો સમાગમ રહ્યો. તેમના અનુભવપ્રધાન અધ્યાત્મવિજ્ઞાનથી હું પ્રભાવિત થયો, મને અધ્યાત્મની અભિરુચિ વિશેષ જાગી, શાસ્ત્રાભ્યાસની-વાંચનની રુચિ વધી. તત્ત્વજ્ઞાનના વિષયમાં ઊઠતા પ્રશ્નોના સમાધાન સીધા તેમની પાસેથી મેળવીને હું નિઃસંદેહ થતો. ક્રમશઃ મને તેમના નિકટ સમાગમમાં આવવાનો વિશેષ લાભ મળ્યો.

છેલ્લા વીસ વર્ષથી તો મને તેમના તત્ત્વજ્ઞાનના લાભ ઉપરાંત તેમના સ્વાસ્થ્યની સેવાનો પણ સારો એવો લાભ મળ્યો. ગુરુદેવના ડોક્ટર તરીકે તેમની સેવાનો લાભ તે મારું અહોભાગ્ય હું સમજતો. ગુરુદેવનો, તેમના ડોક્ટર તરીકે, વિશ્વાસ સંપાદન કરવાનો મને અલભ્ય લાભ મળ્યો હતો, જે મને તેમની કૃપાથી તેમના જીવનની અંત પળ સુધી મળ્યા કર્યો હતો.

તેમના જીવનના અંતિમ દિવસો હું તેમની સાથે રહ્યો, તેમની અનહદ કૃપાથી મને સેવાનો અનન્ય લાભ મળ્યો, જે મારા હૃદયમાં મારા જીવનનો અસાધારણ યાદગાર પ્રસંગરૂપે કેતરાર્થ ગયો છે.

હે ગુરુદેવ! એ મહાન લાભ શું સ્વપ્નવત્ બની ગયો? હવે, આપની તત્ત્વચર્ચામાં પ્રશ્નોત્તરીનો તથા સ્વાસ્થ્ય સેવાનો લાભ હવે કદી નહિ મળે? વિષાદપ્રસ્ત મનમાં એવા અનેક વિચારો આવે છે અને હૃદય રડી પડે છે. આપનો દુઃખદ વિયોગ એ હકીકત છે. મનને સમાધાન તરફ વાળ્યા વગર છૂટકો નથી. હે પ્રભુ! આપે આપેલા તત્ત્વજ્ઞાનના બળ વડે અમે અમારું મન આત્મસાધના તરફ વાળીએ, આપ પણ સ્વર્ગમાં બેઠાં અમારા ઉપર અમીદષ્ટિ વરસાવો, જેથી શીઘ્ર આપનો સાથ પામી આપની સાથે પરમાત્મપદના ભાજન બનીએ—એ પુનિત ભાવના સહુ વિનમ્ર ભાવે આપશ્રીનાં ચરણમાં કેટિ કેટિ વંદનપૂર્વક શ્રદ્ધાંજલિ સમર્પિત કરું છું.

—આપનો સેવક,

(ડૉ.) ચંદુલાલ ટી. કામદાર,

(તંત્રી—' આત્મધર્મ ')

भोक्षमार्ग के एक मात्र विधाताके श्रद्धांजलि

भारतभंडमें अन्धेरा छा गया. किसीको भी विश्वास नहीं था कि पूज्य गुरुदेव अनायास इस तरह उवाकी गतिसे हमें छोड़कर प्रयाण कर दिये. यह ऐसा असह्य उल्कापात है जिससे संपूर्ण अध्यात्म जगत शून्य एवं वीरान हो गया है. पूज्य गुरुदेव इस धरती के एक मात्र वैभव थे. प्राणुरहित अथवा श्री सांति श्रीविहीन होकर भारत की वसुंधरा शून्यता जिणे रही है. जैसे हमारा सब कुछ ही लूट गया है. कभी तो कल्पना स्तब्ध होकर जैसे प्रश्न करने लगती है अरे! पूज्य गुरुदेव कैसे जा सकते हैं? उनकी वज्र-गिरा तो परमाणुमंदिरमें भिष्यादर्शनके टुक टुक कर रही है. सचमुच इस युगमें तो पूज्य गुरुदेव भोक्षमार्गके एक मात्र विधाता थे. मुक्तिमार्गका उद्घाटन ही उन्होंने किया है. धरा जैसे विध्वंस हो गई है.

...रात को ८।। जने डॉ. साहेब हुकमचंदल के सुपुत्र अध्यात्मका जयपुर से दिनांक २८ को ज्ञान आया कि 'आज अभी ७ जने पूज्य गुरुदेव हमें छोड़कर जसलोक से स्वर्ग पधार गये हैं और प्रातः अम्भर्ष से सोनगढ के आवेजे' सुनते ही जैसे सन्नाटा छा गया और किंकर्तव्य विमूढ से हो गये जैसे कुछ समझ ही नहीं आ रहा हो, अनायास जैसे यह वज्रपात हो गया....

यहां दिनांक २९ को जैन औषधालयके प्रांगणमें रात्रि ८ जने श्री द्विगम्भर जैन मुमुक्षु भंडण, श्री वीर युवा भंडण, श्री जैन युवा इन्द्रेन्दु एवं श्री वीर-वनिता संध के तत्वावधान में श्री ज्युं कुमारजी अध्यक्षता में जैन समाज की एक जड़ी सभा आयोजित हुई जिसमें पूज्य गुरुदेव के गुण-कीर्तन पूर्वक अनेकानेक श्रद्धांजलियां समर्पित की गई. दिनांक ३० को श्री वीर-वनिता संध के तत्वावधान में भी समाज की महिलाओं की ओरसे पूज्य गुरुदेवके भावलीनी श्रद्धांजलियां बढाई गई.

सुवर्णपुरी की स्थिति तो सचमुच जल के जिनो नीन तूत्य हो रही है. उसकी तो कल्पना भी नहीं की जा सकती....अहा! पूज्य गुरुदेवके विरहका यह वज्र आघात! अरे! पूज्य गुरुदेव की विरह-वेदना को पूज्य गुरुदेवका तत्व ही सह सकेगा और ताकात भी किसकी है?

असंख्य प्रश्नो—वेदनाओकी एक मात्र उत्तर है— पू. गुरुदेवका तत्व ही शरण है....
—'युगल' डोटा

* सोनगढमां सवारें जिनेंद्र दर्शन-पूजन त्वार जाह श्री समयसार शास्त्र उपर पूज्य गुरुदेवश्रीनुं रेकोडिंग प्रवचन, जपोरें श्री समयसार शास्त्र उपर प्र. श्री चंडुभाईनुं वाचन, जिनेंद्र-सक्ति अने सांजे पूज्य गुरुदेवश्रीना उपकार-महिमानी सक्ति तथा भाईओ माटे मुरब्बी प्रमुअश्री रामजुभाईनी रात्रि तत्वचर्याना कार्यक्रम ता. १-१२-८० थी नियमित रीते आवे छे.

ધમ પિતા અધ્યાત્મયોગી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને ભાવભીની

શ્રદ્ધાંજલિ

જૈનધર્મના પ્રાણ, સુમુક્ષુજગતના શિલ્પી, લાખોના તારણહાર, દિવ્યધ્વનિના સારભૂત માખણ એવા અમૃતના પીરસનાર, અંધકારમાંથી પ્રકાશમાં લાવનાર, ભવદુઃખ મટાડનાર, લાખોના લાડીલા, જ્યોતિર્ધર, જગતગુરુ આને આપણી પાસે નથી. હૃદય કંપી ઊઠે છે. વારંવાર રડવું આવ્યા કરે છે કે અહો! આતે શું થઈ ગયું? હવે કેની પાસે આશ્વાસન મેળવશું? તું ભગવાન છો એવો મીઠો મધુરો ટહુકો કેની પાસેથી સાંભળશું? એ ભગવંત વાણી હવે સાંભળવા ક્યાં મળશે? જેમ જેમ ઊંડાં ઉતરીને વિચાર કરીએ છીએ તો એ અપાર અનંત અનંત મહિમા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો સારા જગત ઉપર ફેલાએલો દેખાય છે. આપણા સૌ ઉપર આ મહાત્માનો ખરેખર અનંત અનંત ઉપકાર વર્તે છે. મધમધતું આનંદનવન અને વિધવિધ સુગંધિત પુષ્પોરૂપી સુંદર ખાગ એને પાણી સીંચનાર આપણી પાસે ન રહ્યો. ખરેખર આપણે સૌ નિરાધાર થઈ ગયા છીએ. આને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો પાર્થિવદેહ આપણી સમક્ષ નથી. પરંતુ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની જીવતી જાગતી કલ્યાણ કૃતિઓ આપણી પાસે છે. તેઓશ્રી આપણને બધું આપી ગયા છે. જે એમના વચનામૃતોને ઘોળી ઘોળીને એનું અમૃતપાન કરીએ તો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી આપણી સમક્ષ પ્રત્યક્ષ જ છે. આશ્વાસન એ જ વાતનું મળે છે કે તેઓશ્રી આપણી સમક્ષ અખૂટ જ્ઞાનનો ખજાનો મુક્તા ગયા છે કે જે વડે આપણે આપણું કલ્યાણ કરી શકીએ તેમ છીએ. તથા જગતમાતા પૂજ્ય બહેનશ્રી પણ પ્રત્યક્ષ છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો આ ભરતક્ષેત્રમાં જન્મ એ જ એક મહાન સાચું આશ્ચર્ય હતું. જગતની સાચી અભયબી જ આ હતી. જીવતું જાગતું તીર્થ હતા.

હે કલ્યાણ મૂર્તિ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી! અમે આપને પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે સ્વર્ગમાં બેઠા બેઠા પણ અમ બાળકોની સંભાળ રાખતા રહેજો. અને અમે પ્રમાદ ન કરી બેસીએ એ માટે પ્રત્યક્ષ ભરતક્ષેત્રમાં પધારી અમને જાગતા રાખજો અને સદાય આપની સાથે રાખી આપના સમોવસરણમાં પણ સાથે રાખી મોક્ષમાં પણ સાથે જ લઈ જાજો.

હે કૃપાળુ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી! અમારા સૌ ઉપર આપના અનંત ઉપકારની કોઈ સીમા નથી. અમે તો આપના ચરણકમળની રજ છીએ, આપના દાસાનુદાસ છીએ. અત્યંત ભક્તિ પૂર્વક આપના પવિત્ર ચરણોમાં સાષ્ટાંગ પ્રણામ કરી નમસ્કાર કરી વંદન કરી શ્રદ્ધાંજલિ અર્પું છું. જય હો વિજય હો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો. —દાસાનુદાસ

કાન્તિલાલ હરીલાલ શાહ (કાંદીવલી)ના સદ્ગુરુ વંદન

અધ્યાત્મક્રાંતિકાર મહા-વીરની અંતિમ વિદાય

અધ્યાત્મક્રાંતિકાર મહા-વીર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની અંતિમ વિદાયથી અધ્યાત્મજગતનો સૂર્ય અસ્ત પામ્યો છે, જેથી સારાય અધ્યાત્મજગતમાં ગાઢ અંધકાર વ્યાપી ગયાં છે; કારણ કે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી એક અબોડ અધ્યાત્મતત્ત્વ પ્રકાશક મહાત્મા હતા. તેઓશ્રીના વિયોગથી અધ્યાત્મજગત અંધકાર વ્યાપ્ત બની જાય તે સ્વાભાવિક છે. અંધકારમાંથી બહાર નીકળવાનો માર્ગ તેઓશ્રીએ આપણી વચ્ચે સાક્ષાત્ બિરાજમાન હતા ત્યારે બતાવેલ તે અધ્યાત્મસૂર્યનો કલ્યાણમાર્ગ પ્રકાશક અસાધારણ ઉપકાર આપણને સ્મરણમાં રહે અને નિત્ય રહેવો જોઈએ. તેઓશ્રી અને તેઓશ્રીએ દર્શાવેલ સત્માર્ગનું સ્મરણ આપણને ધ્રુવતારક સમાન છે. આપણાં ઉપર તેઓશ્રીનો અનંત ઉપકાર છે, જે તેઓશ્રીની આજ્ઞાનુસાર સત્માર્ગે પ્રયાણ કરીએ એ જ તેઓશ્રી પ્રતિ સાચી શ્રદ્ધાંજલિ બની રહે તે પાવન ભાવના સહ તેઓશ્રીને કોટી કોટી વંદન.

—દાસાનુદાસ

ચિમનલાલ ઠાકરશી મોદી

શ્રદ્ધાંજલિ

આદરણીય શ્રી કાનજીસ્વામીકે સ્વર્ગવાસકે સમાચાર સુનતે હી હૃદય પર વજ્રપાત સા પડા. ઇસ મહાન વ્યક્તિકે નિધનસે જો દિ. જૈનધર્મની ક્ષતિ હુઈ હૈ અવર્ણીય હૈ. ઉસકી પૂર્તી હોના અસમ્ભવ હૈ, ઉસ મહાન સંતને સ્વયં વીતરાગ ધર્મ અંગીકાર કર સચ્ચે દિગમ્બર બને ઔર અધ્યાત્મકી જ્ઞાનગંગા વહકર અનેક બાધાયેં આને પર ભી નિર્ભિકતાપૂર્વક દેશ ઔર વિદેશોમેં જો પ્રચાર ઔર પ્રસ્થર ક્રિયા જિસસે બડે બડે વિકાન ત્યાગી, વ્રતી આદિ પ્રભાવિત હોકર જાગ ઉઠે, અનેક તે દિ. ધર્મમેં દીક્ષિત હો ગયે. અનેક દિ. મંદિર બન ગયે, અનેકો વેદી પ્રતિષ્ઠાએ હુઈ ઔર સમવસરણકી રચના હુઈ ઔર દેશ વિદેશોમેં વિહાર કર જન જનકો ઉપદેશ દે ધર્મમેં લગાયા.

ઉસ મહાન સંત દ્વારા જો દિ. જૈનધર્મકા જો ઉપકાર હુઆ હૈ વહ અકથનીય હૈ. વહ આત્મા અજર અમર હૈ હુમ સબકો સુખ-શાન્તિ તથા મોક્ષમાર્ગકા નુખસા બતાકર ક્ષેત્રાંતર હો ગયા. હુમ સબ સચ્ચી શ્રદ્ધાંજલિકે પાત્ર તબ હો સકતે હૈ જબ હુમ ઉનકે ઉપદેશાનુસાર પથ પર ચલેં.

ઉસ મહાન આત્માકે પ્રતિ શ્રદ્ધા ઔર ભક્તિ પૂર્વક શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતે હૈં ઔર ઉસ આત્માકો શાન્તિ લાભ હો ઐસી ભાવના કરતે હૈં.

—હુમ સબ શોકાતુર

તારાચંદ મહેન્દ્રકુમાર સરાફ વ સમસ્ત પરિવાર

સરાફ બજાર, સાગર (મ. પ્ર.)

વડલાની વિદાય

અમ અનુભવેને છોડી આપ ચાલ્યા ગયા !! પૃથ્વીને સૂની કરી, ગૂંજતો ગુંજારવ મૂકી, આંસુની નદીઓ, ઘેરી ઉઠાસી, નિરાશાનાં નિશ્વાસ અને વેદનાનાં ઊંડાણ મૂકી આપે ચિર વિદાય લીધી !!!

આપ તો અમર છો આપ ચાલ્યા ગયા નથી. આપે વસ્ત્ર બદલ્યું, આપે ઘર બદલ્યું આપ તો અજર-અમર છો. અમારો વિલાપ અમારો તરફડાટ, આપ ન જાવ, આપ જઈ જ કેમ શકો, પૂ. ગુરુદેવ વિનાની સુવર્ણ પુરી હોઈ જ ન શકે એવો અમારો આર્તનાદ આપે ન સાંભળ્યો.

આપે શુદ્ધિનાં શિખરો સર કર્યાં, મુક્તિ મેળવવાનો ઘંટારવ ગજવ્યો, જાત્રત થા જાત્રત થાનો પોકાર કરી મુક્તિનો પંથ સમજાવ્યો. આપે શીળી છાયા આપી આપ વડ સમા અમ પંખીને આપની જ્ઞાન સરવાણીની ડાળીએ ડાળીએ સમાવી લીધાં. સંસારી સુખ-દુઃખનાં ઝાળાં ઝાંખરા વચ્ચે સ્થિર રહેવાની આપે શીખ આપી. સાંસારિક વિટંબણાઓમાં આપે આપેલી સમજથી સમાધાન મેળવી ઉજળો સંઘર્ષ રહિતનો વ્યવહાર શીખવ્યો.

આપ વ્યક્તિ નહિ સમષ્ટિ હતા. આપ શરીર નહિ જ્યોત હતાં. આપની જ્ઞાનજ્યોત એક સદી સુધી જલતી રહી અને હજુ લાખો કરોડો વર્ષ સુધી જલતી રહેશે. અનેક દીવડા તેમાંથી જ પ્રગટશે. એ અક્ષટ દરિયાનું વારી અનેકોનાં જીવનમાં સીંચાશે. આપ ગયા નથી આપ એ સ્વરૂપે અમારી નજર સમક્ષ છો. આપ અમારી વચ્ચે હાજર જ છો. હજારો લાખો જીવોને આપે જગાડ્યા પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ કોઈ ચરણ તળે તો કોઈ એકલવ્ય બનીને આપનાં વચનોને અનુસર્યાં. અનેકોનાં રોમે રોમે આપ વણાઈ ચૂક્યા છો. રાય હો રંક હો, સમજુ અણુસમજુ, જ્ઞાની અજ્ઞાની, પંડિત કે અભણ દરેક જીવને ગુરુ, 'અમારા ગુરુ' 'મારા ગુરુ' 'મારા જ ગુરુ' જેવી અભિન્નતા લાગી છે. એ સર્વને જ્ઞાનામૃત પાઈને મોતીઓની હારમાળામાંથી દોરો સરી જાય તેમ આપની વાગેશ્વરીને સંકેલી લીધી. તેનાં પડઘા રહી ગયા. દેહે દેહનું કાર્ય કર્યું આપ આત્મલીન રહ્યાં, -થયાં.

થવાનું થઈ ગયું. અકળ એ યોજનાને કળવાની અમારી તાકાત નથી. હવે કરવાનું છે; અમારી શ્રદ્ધાભક્તિની હવે ખરી કસોટી છે આપ પ્રત્યક્ષ હતા જ્યારે આપની પાસે દોડી આવવાનો આધાર હતો ત્યારે અમે ખેદરકાર હતા. આપ કહેતાં જાગતો જીવ છે ખેઠો છે શું? ઊંઘ શે આવે છે? કારમો કાળ વહી રહ્યો છે. ઉઠ જાત્રત થા. અને તો એ પ્રમાદને અમે છોડતા ન હતા. આપ કહેતા હરેક પળે મૃત્યુ નજીક તું જઈ રહ્યો છે. સમય સુધારીને રહે. કોઈને કહેતાં, "રાશ વા દિવસ રહ્યો છે" ભાઈ, હવે તો જાગ, હવે તો કાંઈક નિજ ઘરનું કર. હવે તો ઉતારા નક્કી કર અને આપની શી વાત શબ્દોમાં બોલવાની અમારી તાકાત ન ગણાય છતાં કહું છું કે આપ કહેતાં કે અમારાં ઉતારા તો

વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ

હે મોક્ષપંથના પથિક, પરમોપકારી પૂજ્ય ગુરુદેવ! આજથી લગભગ પંદર વર્ષ પૂર્વે આપશ્રીના મંગલહસ્તે અમારા મુદ્રણાલયનું ઉદ્ઘાટન થયું અને ત્યારથી આપના આધ્યાત્મિક પ્રવચનો, સિદ્ધાન્ત-તથા આત્મધર્મ-માસિક વગેરેનું મુદ્રણ-કાર્ય કરવાનું સહભાગ્ય અમને પ્રાપ્ત થયું તેથી અમારા જીવન ધન્ય બન્યાં છે.

શ્રી કુંદકુંદ પરમાગમ મંદિરમાં આરસમાં કોતરાયેલાં સંસ્કરણમોનું કોતરકામ પણ આપની મહાન કૃપા અને પ્રેરણાથી અમારા પ્રેસમાં અને પૂર્ણ કરી શક્યા હતા. તે દિવસોમાં આપશ્રી અવારનવાર પ્રેસમાં પધારતા અને અમને પ્રોત્સાહિત કરતા, તે આપનો મહાન ઉપકાર અમે ભૂલી શકીશું નહિ. આપની સહિયમાં રહેવાથી અમને આત્મકલ્યાણ કરી લેવાની પ્રેરણા પ્રાપ્ત થઈ છે.

આપના આણુધાર્યા વિયોગથી અમે બધા અત્યંત અચાની લાગણી અનુભવી રહ્યા છીએ. આપની ધીર-ગંભીર શાંત મુદ્રા આજે પણ અમારી દષ્ટિ સમક્ષ તરવરે છે અને અમૃતમય વાણી અંતરમાં ગૂંજે છે. આપના શ્રીમુખેથી પ્રવાહિત પ્રવચન-ગંગાના પવિત્ર જળથી અમે અમારા અંતરને શુદ્ધ કરવાનો પ્રયત્ન કરતા રહીશું—એવી ભાવના પૂર્વક આપનાં ચરણોમાં વિનમ્રભાવે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરીએ છીએ.

શ્રીમુખેથી પ્રવાહિત પ્રવચન-ગંગાના પવિત્ર જળથી અમે અમારા અંતરને શુદ્ધ કરવાનો પ્રયત્ન કરતા રહીશું—એવી ભાવના પૂર્વક આપનાં ચરણોમાં વિનમ્રભાવે શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરીએ છીએ.

મગનલાલ જૈન, પ્રવિણચંદ્ર શાહ, મતિ શાહ, જ્ઞાનચંદ જૈન,
તથા અજિત મુદ્રણાલયના સહસ્ત્ર કાર્યકર

—૦—

[વડલાની વિદાય...ચાલુ]

નહી છે બાપુ, તમે તમારાં ઉતારા નહી કરો, નિગેહમાં જ્યો, રખડશે, કંઈક કરો. અમારી અજ્ઞાનતા કેવી કે આવાં કોરડાનાં માર પણ અમને ન ચાહ્યાં? ના, ના, સદ્ગુરુદેવ, અમને એ માર વાગ્યાં છે. અમે અજ્ઞાનની ઘેરી નિદ્રામાં હોઈએ, અમે ઘોર અજ્ઞાનતામાં પડેલા જીવ આપનાં વાગ્યાણથી ચમકીને જાગી જવા છીએ. અમારે કાંઈક કરવાનું છે એટલું તો નહી થયું છે. અમારો પુરૂષાર્થ વધુને વધુ ઉરડો, આપે આપેલી તત્ત્વ-સમજ અમારા જીવનમાં વણાઈ જાવ. આપે સીંચેલી અમૃતવેદ અમને વીંટળાઈ વળો. એવી અમારી આરજી છે. અમ ભક્તો પર આપની અમી નજર હો. આપની દષ્ટિનાં તેજ કિરણ અમારી પર ફેલાઈ રહો એજ અભ્યર્થના.

—કુ. અસ્મિત્વ લખુભાઈ ભલાણી
એમ એ એવ એવ બી. એડવોકેટ

विरह-प्रस्ताव

भारत के एक मात्र आध्यात्मिक संत समयसार के युगीन गणधर, चैतन्यकान्ति के अपूर्व उपदेष्टा पूज्य गुरुदेव श्री कान्जुस्वामी अपनी ८१ वीं वर्षीय सफल मानव पर्याय पूर्ण कर सद्गति को प्राप्त हुये हैं। इढवादिता और लोकानुगतिकता से स्वयं मुक्त रहकर विशुद्ध द्विगम्भरत्व साधना का जो स्वल्प समयसाराहिक आध्यात्मिक ग्रंथों के माध्यम से उन्होंने उल्लगर किया है वह युग के लिये एक वरदान है।

पुरध नगर के सौभाग्य से पूज्य गुरुदेव का पदार्पण यहाँ सन् ७५ में मानस्तंभ प्रतिष्ठा महोत्सव के अवसर पर हुआ था। उनके श्रीगुरु से रहस्य भय चिद्रही पर आध्यात्मिक प्रवचन जैनानेन जनता को सुनने का सुयोग प्राप्त हुआ था, उनकी तेजोमय प्रसन्न मुद्रा से ही उनकी आन्तरिक गहराई और आत्मानुभूति का अनुमान लगाया जा सकता था।

स्वाध्याय कान्ति के रूप में उनके अनन्त उपकारों को कभी बुलाया नहीं जा सकता। देश विदेशों में उनके कर कमलों द्वारा हुए अनेकों प्रतिष्ठाओं एवं जैनतरेयों के धर्म परिवर्तन से ही उनके प्रभावक व्यक्तित्व की अंकी मिलती है।

जैसे आत्मनिष्ठ परमोपकारी संत के वियोग से पुरध द्वि. जैन समाज नितान्त दुःखी है, अतएव लावलीनी श्रद्धांजलि स्वल्प यशोगाथा से प्रेरणा लेने का संकल्प करती है, तथा शोक संवाद पाते ही दिनांक ३०-११-८० रविवार को अपना समस्त व्यापार बंद कर शुभोत्तर मंत्र का जाप्य कर दो मिनट की मौन श्रद्धांजलिपूर्वक यह विरह प्रस्ताव कृषि पंडित श्रीमंतसेठ ऋषभकुमारजी की अध्यक्षता में श्री नया जैन मंदिर में आयोजित शोकसभा में पारित करती है।

—जैन-समाज-सभा, पुरध

—०—

आपणु जवनना तारणुहार पूज्य गुरुदेव श्री कान्जुस्वामी आवी रीते याह्या जशे जेम धायुं नहोतुं. अंते काण तेमने पणु लध गयो. अने आपणुने नोधारा करी दीधा. साराये जवनमां पूज्यश्रीजे अधाने अमृत पायुं अने काण तेमनी धर्ष्या करीने तेमने ज लध गयो. जरा पणु आपणी उपर ह्या न राणी. हुवे आपणुने अमृत कोणु पीवडावशे ?

पूज्यश्री तो अमृतनो सागर उता. ज्यां गया त्यां साथे अमृत लेता गया अने त्यां पणु अधाने पीरसवानी तैयारी करी रह्या हुशे. गुरुदेवे पीरसेल अमृतथी अधुं उेर उतारीने आपणु पणु जह्दी जह्दी तेमनी पासे पडोंची जधजे जेथी विरहुनी वेहना लोगववी न पडे.

ગુરુદેવ વિના સોનગઢ સૂતું થઈ ગયું, મુમુક્ષુઓ નિરાશ અને હતાશ થઈ ગયા હશે. પતિ વિના એક વિધવા સ્ત્રીની સ્થિતિ જેવી હોય તેવી આપણી સ્થિતિ થઈ ગઈ. જીવનપર્યંત ગુરુદેવનો વિરહ બુલાશે નહીં. સોનગઢ નિવાસી તમારા બધાની પરિસ્થિતિ અમારાથી પણ કપરી હશે.

અહીં મુમુક્ષુમંડળના બધાયને ખૂબ લાગી આવે છે. હવે તે ગુરુદેવે આપેલ પ્રસાદી અને તેમના ગુણોને યાદ કરીને તેમણે બતાવેલા માર્ગે ચાલીને જિંદગી પૂરી કરવાની રહી....

—હવેરચંદ, નાઈ રોળી

—૦—

શોક-પ્રસ્તાવ

દિનાંક ૧-૧૨-૮૦ કે સ્થાનીય દિગમ્બર જૈન મંદિર મેં સમસ્ત દિગમ્બર જૈન સમાજ કી સભા શ્રી કન્હૈયાલાલજી બાલકીવાલ કી અધ્યક્ષતામે આયોજિત કી ગયી. સભામે નિમ્ન પ્રસ્તાવ સ્વીકૃત હુઆ.

પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ આત્માર્થી સત્પુરુષ શ્રી કનૈશ્વરીજી દિનાંક ૨૮-૧૧-૮૦ કે તઆ સ્વર્ગવાસ અર્થાત્ એક આધ્યાત્મિક જ્યોતિકા અનંતમે વિહીન હોના હૈ. આત્મધર્મકા ધર્મચક્ર પ્રવર્તન ઉન્હોને જીવન પર્યંત ગહન સાધના ઔર જ્ઞાન પ્રસાર દ્વારા ક્રિયા, સમાજ સદૈવ ઉનકા ઋણિ રહેગા. જીવન કાલમે આત્મજ્ઞાન કી સ્યાદ્વાહ રૂપી ગંગા કે ઉન્હોને સહજ પ્રવાહિત ક્રિયા તથા આગે લી ઇતના વિશાલ સંઘઠન ઉન્હોને સમાજકે દિયા હૈ, જિસસે આત્મધર્મકી પતાકા સદૈવ આધ્યાત્મકે ગચનમે લહરાતી રહેગી. ઇસ વિયોગકે સમાજ અપૂરણીય હાની માનતા હૈ. અત્યંત વિનમ્ર ભાવસે પૂજ્ય સ્વામીજી કી અપૂર્વ દેનકે અભિવાદનકર ઉનકે શ્રી ચરણોં મેં આપની વિનમ્ર શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરતે હૈ.

સમસ્ત દિગમ્બર જૈન સમાજ

વાશીમ—

—૦—

સૂચના :—જન્યુઆરી તથા ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૧ ના બે અંક સાથે તૈયાર કરીને આ શ્રદ્ધાંજલિનો વિશેષ અંક બહાર પાડવામાં આવ્યો હોવાથી આગામી અંક નં. ૪૪૯ માર્ચની પહેલી તારીખે બહાર પડશે.

જન્યુઆરી	૪૪૭	અંક-૭
ફેબ્રુઆરી	૪૪૮	અંક-૮

शिषिकाभां.....दिव्य मूर्तिना पार्थिव दृढ
(गुरुभ्य ! तारे सांभरशे सथवारे.....)

વિરહવ્યથામાં છોડી....ગુરુ ચાલ્યા જાય....
શું આ દિવ્ય પુરુષ ખરેખર ચાલ્યા ગયા?...

* જાન્યુઆરી ૧૯૮૧ *

[૪૪૭]

* વર્ષ ૩૭ * અંક ૭ *

સંપાદક : નાગરદાસ બી. મોદી તંત્રી : ડૉ. ચંદુભાઈ ટી. કામદાર પ્રત : ૩૫૦૦

પ્રકાશક : શ્રી દિગંબર જૈન સ્વાધ્યાય મંદિર ટ્રસ્ટ, સોનગઢ PIN : ૩૬૪૨૫૦

મુદ્રક : મગનલાલ જૈન, અજિત મુદ્રણાલય, સોનગઢ [વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૯=૦૦]